

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

ГРОМАДСЬКИЙ СУПРОВІД РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ
ПЛАНИ ЗАХОДІВ
КООРДИНАЦІЙНІ РАДИ
ПІДРОЗДІЛИ ПО КОМУНІКАЦІЯХ ОДА, КМДА
АНАЛІЗ САЙТІВ ОБЛРАД, ОДА, КМДА
АНАЛІЗ ЕКСПЕРТНИХ ДУМОК
РЕКОМЕНДАЦІЇ



АСОЦІАЦІЯ
СПРИЯННЯ
САМООРГАНІЗАЦІЇ
НАСЕЛЕННЯ



АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

ЗА ПІДСУМКАМИ ВИКОНАННЯ ПРОЕКТУ

"Громадський супровід реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні"

м. Одеса, 2018 рік

Проект "Громадський супровід реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні" виконує ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення" у рамках проекту ПРООН "Громадянське суспільство задля розвитку демократії та прав людини в Україні", що реалізується за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Данії

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Аналіз змісту регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства	5
3. Аналіз фінансування регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства..	7
4. Аналіз змісту регіональних Планів заходів реалізації Національної стратегії у 2017 році	8
5. Аналіз змісту регіональних Планів заходів реалізації Національної стратегії у 2018 році	12
6. Аналіз регіональних Коордрад	15
7. Аналіз підрозділів по комунікаціях ОДА, КМДА	18
8. Аналіз регламентів облард, ОДА ТА КМДА.....	22
9. Аналіз сайтів ОДА, КМДА	25
10. Аналіз сайтів обласних рад та Київської міської ради	29
11. Аналіз думок експертів щодо стану та умов розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні.....	32
12. Аналіз стану просвітництва, навчання та підвищення кваліфікації з питань розвитку громадянського суспільства в регіонах України	36
13. Загальні підсумки моніторингу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні	49
14. Висновки та рекомендації	49
15. Впровадження результатів громадського супроводу реалізації Національної стратегії у процесі виконання проекту	52
15.1 Пропозиції експертів, подані регіональним органам влади.....	55
15.2. Участь експертів у складі консультативно-дорадчих органів	57
15.3. Вплив проекту на діяльність місцевих органів влади та ОГС щодо розвитку громадянського суспільства	58
15.4. Порівняння стану реалізації Національної стратегії в областях, де у 2016-2017 роках було надано комплексну підтримку з боку ПРООН, з іншими регіонами України	62
16. Додаток 1 Методика громадського супроводу реалізації Національної стратегії.....	64
17. Додаток 2 Завдання Національної стратегії для регіонального рівня	77
18. Додаток 3 Рейтинг регіональних Програм за ступенем відображення в них завдань Національної стратегії – у розрізі регіонів.....	81
19. Додаток 4 Рейтинг регіональних Програм за ступенем відображення в них завдань Національної стратегії – у розрізі завдань Стратегії	82
20. Додаток 5 Експертна оцінка виконання регіональних Програм у 2017 році	83
21. Додаток 6 Результати фінансування регіональних Програм у 2017 році	84
22. Додаток 7 Рейтинг регіональних Планів заходів 2017 за ступенем відображення в них завдань Національної стратегії – у розрізі регіонів	85
23. Додаток 8 Рейтинг регіональних Планів заходів 2017 за ступенем відображення в них завдань Національної стратегії – у розрізі завдань Стратегії	86
24. Додаток 9 Оцінка ступеня відображення завдань Національної стратегії у регіональних Планах заходів 2018 року в розрізі регіонів	87
25. Додаток 10 Зіставлення ступеня відображення завдань Національної стратегії у регіональних Програмах та Планах заходів	94
26. Додаток 11 Розподіл регіонів за якістю створення та діяльності Координаційних рад.....	95
27. Додаток 12 Рейтинг сайтів ОДА та КМДА.....	96
28. Додаток 13 Рейтинг сайтів обласних рад та Київради	97
29. Додаток 14 Підсумковий рейтинг регіонів за результатами моніторингу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні.....	98
30. Додаток 15 Проект Типового положення про регіональну Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства	105
31. Додаток 16 Склад основних виконавців проекту.....	109

ВСТУП

Розробка нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні стала закономірним результатом реагування Української держави на основні тенденції та проблеми його розвитку після Революції Гідності, зростання впливу організованої громадськості на різні сфери життєдіяльності українського суспільства.

Крім того, ухвалення нової Стратегії було об'єктивно зумовлено внутрішньополітичними змінами в країні та її міжнародного становища: початок російської агресії, оновлення кадрового корпусу органів державної влади внаслідок позачергових президентських і парламентських виборів 2014 року, проведення місцевих виборів у 2015 році та низки реформ¹.

Також необхідно відмітити активну експертну допомогу громадських організацій у розробці та громадському обговоренні проекту Національної стратегії.

Ухвалення указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016 Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки (далі – Національної стратегії) стало переконливим визнанням з боку держави посилення впливу громадянського суспільства на соціально-політичні процеси.

Цей стратегічний документ доктринального спрямування основними цілями визначає залучення громадськості до участі у формуванні та реалізації державної політики, здійснення спільних проектів інформаційного, аналітично-дослідницького, благодійного, соціального й іншого суспільно корисного спрямування, запобігання корупції, проведення громадської експертизи діяльності та рішень органів виконавчої влади тощо.

Безумовною перевагою нової Національної стратегії є її відкритий характер – за результатами моніторингу та оцінкою її реалізації передбачена можливість внесення пропозицій щодо подальшої актуалізації основних положень цього документу.

Завдання, передбачені Стратегією, можуть бути виконані лише за умови рівноправної співпраці між органами державної влади та органами місцевого самоврядування з організаціями громадянського суспільства (ОГС)². Саме з цією метою – сформувати своєрідний майданчик для комунікації між громадським сектором, з одного боку, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, з іншого, – указом Президента України від 04.11.2016 № 487/2016 була створена Координаційна рада сприяння розвитку громадянського суспільства (далі – національна Коордрада) як консультативно-дорадчий орган при Президентові України.

Серед першочергових завдань для реалізації Нацстратегії було визначено розроблення та затвердження щорічних планів проведення відповідних заходів з визначенням механізмів (нормативно-правових, організаційних, фінансових та ін.) втілення основних напрямів і завдань Нацстратегії.

Відповідно до зазначеного вище указу від 26 лютого 2016 р., реалізацію Національної стратегії на регіональному та місцевому рівнях доручено обласним державним адміністраціям.

За висновками фахівців Національного інституту стратегічних досліджень, зробленими на початку 2017 року, громадянське суспільство поки що не спромоглося сформувати системну матрицю та чіткі механізми впливу на соціальне середовище та політичні процеси³.

Разом із тим, у період випробувань для української державності організована громадськість продемонструвала високу здатність до консолідації та мобілізації. Тому успіхи

¹ Попередній документ відповідного спрямування – "Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні" – був затверджений Указом Президента України від 12.03.2012 № 212/2012.

² Основні тенденції та проблеми реалізації "Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки". Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/nac_strateg-36e4c.pdf

³ О. А. Корнієвський, В. О. Нечипоренко. Сучасні виклики громадянському суспільству України в умовах політичної нестабільності / Стратегічна панорама, 2017. – № 1. – С. 61-66. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/file/str_panorama/panorama_1_2017-druk.pdf

громадської самоорганізації та громадянські ініціативи мають сприйматися як найважливіший ресурс державотворення.

Проект "Громадський супровід реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки на регіональному рівні" виконала ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення" у складі всеукраїнської коаліції громадських організацій в рамках проекту ПРООН "Громадянське суспільство задля розвитку демократії та прав людини в Україні", що реалізовується за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Данії.

Метою громадського супроводу, який поєднує громадський моніторинг та інформаційно-методичну підтримку, є допомога створенню в регіонах сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства на основі відкритості діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, практичного застосування різних форм демократії участі та налагодження ефективної міжсекторальної взаємодії.

Новизна проекту полягає у тому, що мережа ОГС бере на себе значну частину роботи щодо моніторингу та методичного супроводу реалізації Національної стратегії з метою підвищення ефективності цього процесу.

Хід реалізації Національної стратегії оцінювався за такими її **стратегічними напрямками**:

1. Створення *сприятливих умов* для формування та інституційного розвитку організацій громадянського суспільства (ОГС).
2. Забезпечення ефективних *процедур участі громадськості* під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення.
3. *Стимулювання участі ОГС* в соціально-економічному розвитку.
4. Створення сприятливих умов для *міжсекторальної співпраці*.

У процесі виконання проекту:

- 1)** проаналізовано зміст, виконання та фінансування у 2017 році **регіональних Програм** сприяння розвитку громадянського суспільства;
- 2)** проаналізовано зміст, порядок прийняття та виконання у 2017 і 2018 роках **регіональних Планів заходів** щодо реалізації Національної стратегії;
- 3)** досліджено процедури створення та ефективність діяльності **регіональних Коордрад** з питань розвитку громадянського суспільства;
- 4)** вивчено **регламенти** діяльності ОДА і КМДА, а також регламенти і **положення** про постійні комісії обласних рад та Київської міської ради;
- 5)** вивчено діяльність, структурну та кадрову потужність **спеціальних підрозділів** по комунікаціях у складі ОДА та КМДА;
- 6)** вивчено **думку 167 експертів** від влади і громадськості у 20 областях України через напівструктуровані **інтерв'ю**;
- 7)** оцінено повноту, змістовність, актуальність, доступність офіційних **сайтів** ОДА, КМДА, облрад та Київради;
- 8)** вивчено питання **просвітництва** населення, **навчання** та підвищення **кваліфікації** лідерів ОГС та службовців органів публічної влади в регіонах;
- 9)** експерти Асоціації та регіональні експерти надали **консультативну методичну допомогу** в реалізації Національної стратегії відповідним підрозділам ОДА та Київської МДА, облрадам та Київській, ОГС, регіональним Коордрадам, громадським радам та іншим консультативно-дорадчим органам, місцевим ОГС;
- 10)** проведено **п'ять** міжрегіональних **нарад-семінарів** (у Тернополі, Хмельницькому, Миколаєві, Харкові і Києві) за участі основних стейкхолдерів, які загалом представляють 25 регіонів, з аналізом ходу реалізації Національної стратегії;
- 11)** в Києві проведено **всеукраїнський Круглий стіл** за участю представників АПУ, Секретаріату КМУ, ПРООН та інших донорських організацій за підсумками моніторингу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні;

12) видається масовим накладом і розповсюджується **збірка аналітичних матеріалів** з результатами виконання проекту.

Методика дослідження, проведеного в ході виконання даного проекту, наведена у додатку 1.

За підсумками дослідження надано оцінку придатності умов, створених на регіональному рівні для розвитку громадянського суспільства, зокрема, оцінено ступінь відкритості діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, практичне застосування ними різних форм демократії участі та стан міжсекторальної взаємодії.

Загальний висновок за підсумками дослідження: сучасний стан реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному (та й на національному) рівні у цілому по Україні **неповною мірою** відповідає завданням державної політики у цій сфері.

Цей висновок корелює із результатами дослідження, проведеного групою дослідників британського аналітичного центру "Chatham House" на чолі з експертом О. Луцевич в межах Проекту ЄС для розвитку громадянського суспільства в Україні⁴.

На основі отриманих результатів сформовано **комплекс рекомендацій** для органів державної та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, консультативно-дорадчих органів, а також для організацій громадянського суспільства та інших стейкхолдерів, що діють в регіонах, стосовно підвищення ефективності реалізації Національної стратегії, зокрема, на регіональному рівні.

АНАЛІЗ ЗМІСТУ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Аналіз 23 регіональних Програм, які були ухвалені і діяли у 2017 році, разом із проектами Програм Одеської та Миколаївської областей, які були оприлюднені на той період, на предмет відображення в них основних завдань Національної стратегії для регіонального рівня (див. додаток 1), показав, що у вказаних Програмах тією чи іншою мірою знайшли відображення лише **53 %** від цих завдань Національної стратегії.

За підсумками експертного оцінювання досліджених регіональних Програм та їх проектів щодо ступеня відображення в них завдань Національної стратегії сформовано **рейтинг Програм** – у **розрізі регіонів** (додаток 2) та у **розрізі завдань** Національної стратегії (додаток 3).

На чолі рейтингу в розрізі регіонів – регіональні програми **міста Києва** та **Дніпропетровської області**, які набрали по 43 бали з 60 можливих (**72%**).

На другому місці – регіональна Програма Сумської області (**70%**), на третьому – регіональна Програма Херсонської області (**68%**).

У верхній частині рейтингу знаходяться також програми **Чернігівської (65%)** та **Луганської (57%)** областей.

Найгірші показники щодо ступеня відображення завдань Національної стратегії – у програмах **Вінницької (8%)** і **Закарпатської (12%)** областей.

Аналіз регіональних Програм у **розрізі завдань** Національної стратегії показав, що **найбільше відображення** у цих програмах знайшли такі завдання Національної стратегії:

- проведення *конкурсного відбору проектів ОГС* для виконання за рахунок бюджетних коштів на основі пріоритетів, вироблених за участю громадськості – **93%**;

- здійснення заходів, спрямованих на підвищення *громадянської освіти населення* щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі – **78%**;

⁴ Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства. Огляд / О.Луцевич, Chatham House, 2018. – Режим доступу: <https://euprostit.org.ua/stories/133366>

- просвітницькі заходи та *соціальна реклама* з питань взаємодії з ОГС та розвитку громадянського суспільства – **76%**;

- надання *методичної, консультативної та організаційної допомоги* органам виконавчої влади та ОМС з питань взаємодії з ОГС і розвитку громадянського суспільства – **70%**.

Найменше відображення у регіональних Програмах знайшли такі завдання Національної стратегії:

- унормування порядку проведення ОБВ та ОМС порядку ініціювання та проведення загальних зборів (конференцій) членів ТГ за місцем проживання та реалізації їх рішень – **22%** (повністю знайшло відображення лише у програмах Луганської та Херсонської областей, частково – у програмах Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Рівненської, Сумської, Тернопільської областей та міста Києва);

- стимулювання розвитку соціального підприємництва, зокрема удосконалення механізмів фінансової підтримки такої діяльності – **22%** (повністю знайшло відображення лише у програмах Дніпропетровської та Донецької областей, **частково** – у програмах Волинської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Сумської, Херсонської областей та міста Києва, а також у проекті програми Одеської області);

- надання ОГС, які надають соціальні послуги за рахунок бюджетних коштів, права користуватися комунальним майном на пільгових засадах – **20%** (повністю знайшло відображення лише у програмах Дніпропетровської, Сумської, Чернігівської областей та міста Києва, частково – у програмах Запорізької, Черкаської областей та у проекті Програми Одеської області);

- створення, організація діяльності та припинення органів самоорганізації населення – **18%** (повністю знайшло відображення лише у програмах Запорізької, Луганської, Херсонської областей та міста Києва, частково – у програмі Сумської області);

- скорочення строків і спрощення реєстраційних процедур для ОГС, зокрема процедур подання документів в електронній формі або за принципом "єдиного вікна" – **16%** (повністю знайшло відображення лише у програмах Запорізької, Івано-Франківської, Рівненської та Сумської областей);

- розширення сфер застосування державно-приватного партнерства за участю ОГС – **16%** (повністю знайшло відображення лише у програмах Волинської та Херсонської областей, частково – у програмах Дніпропетровської, Львівської, Полтавської та Сумської областей);

- запровадження в системі вищої та післядипломної освіти підготовки фахівців з менеджменту неурядових організацій – **14%** (повністю знайшло відображення лише у програмі Дніпропетровської області та частково – у проекті Програми Миколаївської області);

- запобігання та протидія шахрайству, іншим зловживанням у сфері надання благодійної допомоги – **4%** (лише частково знайшло відображення у двох регіональних програмах – Івано-Франківської та Чернігівської областей).

Експертна оцінка виконання регіональних Програм у 2017 році

У додатку 4 наведено експертні оцінки ступеня виконання регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства у 2017 році у розрізі регіонів.

Лідерами за ступенем виконання регіональних програм, за оцінками експертів, є Полтавська (**90%**), Львівська (**86%**), Житомирська (**86%**) та Кіровоградська (**85%**) області. **Аутсайдером** у цьому питанні виявилась Київська область (**18%**). Середній рівень виконання по усіх досліджених Програмах – **50%**.

АНАЛІЗ ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В усіх проаналізованих 23 чинних регіональних Програмах і двох проектах Програм сприяння розвитку громадянського суспільства, що діяли на 31.12.2017, передбачено фінансування (додаток 5).

Найбільші суми фінансування передбачені в **Київській міській програмі – 86 514,4 тис. грн** та у Харківській обласній програмі – **68 910 тис. грн**, найменші обсяги фінансування – у Тернопільській (**612,0 тис. грн**) та Кіровоградській (**594,4 тис. грн**) обласних програмах. **В середньому** на кожну регіональну програму приходиться по **12 713,8 тис. грн**.

Загальна сума фінансування, виділеного на виконання усіх проаналізованих Програм і проектів Програм, складає **321 млн 825,0**. У перерахунку на ціни 2013 року (з урахуванням сумарного індексу інфляції за період 2013-2017 років 223,1%⁵) вона еквівалентна 144 251,0 тис. грн або **64,0%** від сумарного обсягу фінансування аналогічних програм на виконання завдань Стратегії розвитку громадянського суспільства, затвердженої Указом Президента України від 24.03.2012 № 212/2012. Цей обсяг складав 224 152,6 тис. грн.

Щодо цільового призначення, із запланованих **321 млн 825,0 тис. грн** лише **230 млн 052,2 тис. грн** або **71,5%** спрямовується на заходи, які *мають безпосереднє відношення до реалізації завдань Національної стратегії*.

При цьому, **78 115,8 тис. грн** або **24,3%** від загальної суми фінансування регіональних Програм стосуються суто інформаційної політики і мають *непряме відношення до завдань Національної стратегії* (див. наведену нижче таблицю), а **13 657,0 тис. грн** або **4,2%** взагалі *не мають прямого відношення до реалізації Національної стратегії і мають належати до інших цільових програм*.

Це стосується, зокрема, програми Вінницької області, де з п'яти розділів Програми *лише один – третій – присвячений тематиці сприянню розвитку громадянського суспільства*. Інші сприяють розвитку книговидавничої галузі області, містять заходи з відзначення свят та знаменних дат, а також заходи щодо забезпечення реалізації в області Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації».

Область	Загальний обсяг фінансування програм	Фінансування заходів, які не мають прямого відношення до Нацстратегії	Фінансування заходів інформаційної політики	Фінансування заходів сприяння розвитку ГС
1. Вінницька	14 831,8	3 510,8 (відзначення державних свят)	1 800,0	9 521,0
2. Закарпатська	1 940,0	490,0 (виготовлення білбордів, сіті-лайтів, буклетів, листівок)	–	1 450,0
3. Запорізька	800,0	800,0 (відзначення державних свят, ювілеїв та ін. за участі громадськості)	–	–
4. Львівська	49 947,0	–	46 607,0	3 340,0
5. Полтавська	38 856,0	8 856,2 (зберігання документів Національного архіву)	29 708,8	291,0
Загальне	106 374,8	13 657,0	78 115,8	14 602,0

⁵ За даними Мінфіну: <http://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>

фінансування по 5 програмах				
-----------------------------	--	--	--	--

Результати фінансування регіональних Програм у **2017 році** аналізувались на основі офіційної інформації, отриманої регіональними експертами в ОДА та КМДА на запити на публічну інформацію. Таку інформацію надали усі 23 регіони, де аналізувались діючі регіональні програми.

За даними аналізу, у **2017 році** у 23 регіонах було виділено **37 млн 876,85 тис. грн.**, а освоєно **32 млн 607,3 тис. грн.**, що складає **10,1%** від загальної суми у **321 млн 825,0 тис. грн.**, загалом передбаченої на реалізацію регіональних Програм.

Враховуючи, що аналізовані Програми і проекти програм розраховані на 3-5 років (див. додаток 6), була розрахована загальна середня сума фінансування усіх Програм на один рік, що склала в середньому **80 млн 809,0 тис. грн.**

Таким чином, загальний обсяг фактичного фінансування Програм у 2017 році (32 млн 607,3 тис. грн) склав приблизно **40%** від коштів, які мали бути виділені на реалізацію цих Програм у 2017 році (80 809,0 тис. грн).

Із 23 діючих у 2017 році регіональних Програм профінансовано **17**: Вінницьку, Волинську, Дніпропетровську, Донецьку, Житомирську, Запорізьку, Івано-Франківську, Луганську, Львівську, Полтавську, Рівненську, Сумську, Тернопільську, Херсонську, Черкаську, Чернігівську і програму міста Києва.

Взагалі не виділено передбачених Програмами коштів у **6 областях**: Закарпатській, Київській, Кіровоградській, Харківській, Хмельницькій та Чернівецькій.

АНАЛІЗ ЗМІСТУ РЕГІОНАЛЬНИХ ПЛАНІВ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У 2017 РОЦІ

Оцінювання змісту регіональних Планів заходів 2017 року на предмет відображення в них завдань Національної стратегії у розрізі регіонів (додаток 7) показав такий **рейтинг** цих Планів.

Найбільшу кількість балів набрали Плани заходів Донецької області (**87%**), міста Києва (**80%**) і Харківської області (**80%**). Тобто, ці Плани заходів, за оцінками експертів, найбільшою мірою спрямовані на реалізацію завдань Національної стратегії.

Найменші суми балів щодо відповідності Національній стратегії набрали Плани Київської (**37%**), Хмельницької (**32%**) та Миколаївської (**20%**) областей.

В усіх проаналізованих Планах заходів **знайшли відображення** такі завдання Національної стратегії:

- надання методичної, консультативної та організаційної допомоги органам виконавчої влади та ОМС з питань взаємодії з ОГС і розвитку громадянського суспільства (причому усі завдання містять механізми реалізації);

- унормування порядку проведення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування консультацій з громадськістю при розробленні проектів нормативно-правових актів (усі, крім Львівської та Хмельницької області, – з механізмами реалізації);

- просвітницькі заходи та соціальна реклама з питань взаємодії з ОГС та розвитку громадянського суспільства (усі, крім Житомирської, Київської, Кіровоградської, Львівської і Тернопільської областей, – з механізмами реалізації);

- регулярне інформування населення та зацікавлених осіб про хід реалізації Національної стратегії (усі, крім Запорізької, Київської, Кіровоградської, Львівської і Тернопільської та Хмельницької областей, – з механізмами реалізації);

- доступ громадськості до консультацій та правової допомоги (у тому числі безоплатної) з питань порядку створення і діяльності ОГС (усі, крім Житомирської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Одеської і Тернопільської областей, – з механізмами реалізації).

У більшості з проаналізованих планів, крім Плану Донецької області, **не передбачено** таких завдань Національної стратегії:

- скорочення строків і спрощення реєстраційних процедур для ОГС, зокрема процедур подання документів в електронній формі або за принципом "єдиного вікна";
- визначення порядку створення, організації діяльності та припинення органів самоорганізації населення;
- забезпечення наявності у регламентах місцевих рад обов'язкових процедур інформаційної прозорості і відкритості, у тому числі питань залучення громадськості до підготовки проектів актів, що мають важливе суспільне значення.

Аналіз регіональних планів заходів 2017 року **у розрізі завдань** Національної стратегії (додаток 8) показав, що найбільше відображення у цих планах знайшли такі завдання Національної стратегії (за її основними напрямками):

1. Створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку ОГС:

- Проведення конкурсного відбору проектів ОГС для виконання за рахунок бюджетних коштів на основі пріоритетів, вироблених за участю громадськості, передбачено **у більшості проаналізованих планів**, крім планів Київської, Кіровоградської, Тернопільської та Хмельницької областей (в Плані Львівської області відсутній механізм реалізації вказаного завдання).

- Запровадження інших ефективних механізмів надання фінансової підтримки громадським ініціативам, спрямованим на реалізацію Національної стратегії, передбачено **у більшості планів**, крім планів Київської та Кіровоградської областей (у Плані Тернопільської та Хмельницької областей відсутній механізм реалізації вказаного завдання).

- Здійснення заходів, спрямованих на підвищення громадянської освіти населення щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі передбачено **в більшості планів**, крім планів Кіровоградської, Тернопільської та Хмельницької областей (у Плані Житомирської області відсутній механізм реалізації вказаного завдання).

2. Забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення:

- Унормування порядку проведення органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування консультацій з громадськістю при розробленні проектів нормативно-правових актів **передбачено в усіх проаналізованих планах** (у планах Львівської та Хмельницької областей – без механізмів реалізації).

- Сприяння розробленню у територіальних громадах їх статутів, що визначають, зокрема, порядок організації громадських слухань, внесення місцевих ініціатив та реалізації інших форм демократії участі, як і унормування порядку проведення органами публічної влади порядку ініціювання та проведення загальних зборів (конференцій) членів ТГ за місцем проживання та реалізації їх рішень **не заплановано в більшості із проаналізованих планів**, крім планів Донецької і Запорізької областей, але і там – без механізмів реалізації.

- Запровадження на рівні ОМС громадської експертизи їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій і установ, зокрема, у сфері надання адміністративних та соціальних послуг, заплановано **у більшості проаналізованих планів**, крім Плану Житомирської області.

- Запровадження обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проектів місцевих бюджетів є **у більшості проаналізованих Планів**, крім Планів Волинської та Львівської областей.

- **Лише у Планах** Донецької, Полтавської областей та м. Києва (без механізму реалізації) є заходи, які передбачають розвиток механізму звернення громадян до органів місцевого самоврядування за допомогою електронних петицій та аналіз ефективності функціонування цього механізму.

- Наявність у регламентах місцевих рад обов'язкових процедур забезпечення інформаційної прозорості і відкритості, у тому числі питань залучення громадськості до підготовки проектів актів, що мають важливе суспільне значення, **не передбачена в більшості проаналізованих Планів**, крім Плану Донецької області.

3. Стимулювання участі ОГС в соціально-економічному розвитку:

- Запровадження практики закупівлі соціальних та інших суспільно значущих послуг через соціальне замовлення та забезпечення рівного доступу ОГС та бюджетних установ до цих послуг за рахунок бюджетних коштів заплановано **в місті Києві та в більшості обласних планів**, крім планів Волинської, Житомирської, Київської, Кіровоградської, Тернопільської, Хмельницької та Чернігівської областей.

- Стимулювання розвитку соціального підприємництва, зокрема удосконалення механізмів фінансової підтримки такої діяльності передбачено **у Плані міста Києва та більшості обласних Планів**, крім Планів Волинської, Житомирської, Київської, Кіровоградської, Тернопільської та Хмельницької областей.

- Залучення ОГС до виконання регіональних та місцевих цільових програм, у тому числі на конкурсних засадах, передбачено **у Плані міста Києва та у Планах більшості областей**, крім Плану Київської області.

- Залучення ОГС до оцінки потреб громадян у соціальних та інших суспільно значущих послугах заплановано **в Плані міста Києва та у Планах більшості областей**, крім планів Житомирської, Київської, Тернопільської та Хмельницької областей.

- Надання ОГС, які надають соціальні послуги за рахунок бюджетних коштів, права користуватися комунальним майном на пільгових засадах (правда, без механізмів реалізації цих завдань), передбачено **в більшості Планів**, крім Планів Житомирської, Київської, Кіровоградської, Тернопільської та Хмельницької областей.

4. Створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці:

- Доступ громадськості до консультацій та правової допомоги (у тому числі безоплатної) з питань порядку створення і діяльності ОГС **передбачено в усіх проаналізованих Планах** (у Планах Житомирської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Одеської і Тернопільської областей **відсутні механізми реалізації** цих завдань).

- Обов'язкова звітність ОГС, які отримують бюджетну підтримку, та забезпечення публічного доступу до такої звітності, крім Планів Житомирської та Кіровоградської областей, передбачено у більшості Планів (у Планах Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Одеської, Рівненської, Тернопільської та Хмельницької областей **відсутні механізми реалізації** цих завдань).

- Запобігання та протидія шахрайству, іншим зловживанням у сфері надання благодійної допомоги передбачені **у більшості Планів**, крім Планів Запорізької, Київської, Львівської, Полтавської і Тернопільської областей (у Планах Волинської, Житомирської та Чернівецької областях **відсутні механізми реалізації** цих завдань).

- Розширення сфер застосування державно-приватного партнерства за участю ОГС передбачено у **більшості Планів**, крім Планів Житомирської, Київської, Тернопільської та Хмельницької областей (у Планах Кіровоградської, Хмельницької, Черкаської та Чернівецької областей **відсутні механізми реалізації** цих завдань).

- Стимулювання волонтерської діяльності передбачено **у більшості Планів**, крім Планів Запорізької, Львівської, Одеської, Тернопільської та Хмельницької областей.

- Включення до навчальних програм загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів курсів і тем з питань розвитку громадянського суспільства передбачено **у більшості Планів**, крім Планів Волинської, Житомирської, Полтавської, Тернопільської та Хмельницької областей (у Планах Київської, Львівської, Одеської, Черкаської та Чернівецької областей **відсутні механізми реалізації** цих завдань).

- Запровадження в системі вищої та післядипломної освіти підготовки фахівців з менеджменту неурядових організацій опосередковано передбачено у **більшості Планів**, крім Планів Волинської, Житомирської, Київської, Полтавської, Тернопільської, Хмельницької та Черкаської областей (у Планах Донецької, Запорізької, Кіровоградської, Львівської, Одеської, Рівненської, Чернівецької та Чернігівської областей **відсутні механізми реалізації** цих завдань).

- Надання методичної, консультативної та організаційної допомоги органам виконавчої влади та ОМС з питань взаємодії з ОГС і розвитку громадянського суспільства **повною мірою передбачено в усіх проаналізованих Планах**.

- Просвітницькі заходи та соціальна реклама з питань взаємодії з ОГС та розвитку громадянського суспільства **передбачені у всіх проаналізованих Планах** (у Планах Житомирської, Київської, Кіровоградської, Львівської і Тернопільської областей відсутні механізми реалізації цих завдань).

- Проведення наукових досліджень, публікацій, комунікаційних заходів у сфері розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці передбачено **в усіх проаналізованих Планах**, крім Плану Кіровоградської області.

- Регулярне інформування населення та зацікавлених осіб про хід реалізації Національної стратегії передбачене **в усіх проаналізованих Планах** (у Планах Запорізької, Київської, Кіровоградської, Львівської, Тернопільської та Хмельницької областей відсутні механізми реалізації цих завдань).

"Вузькі місця" регіональних планів заходів:

В жодному регіональному Плані заходів 2017 року не зазначено, що в них враховані результати аналізу виконання Планів за попередні роки.

Деякі заходи Планів **не пов'язані** з розвитком громадянського суспільства: наприклад, участь представників громадськості та ОГС у масових заходах з відзначення державних свят та пам'ятних історичних подій; проведення регіональних медіа-турів щодо роз'яснення переваг різних аспектів децентралізації та ін.

Тобто, у деякі Плани внесені заходи, які мають реалізовуватися відповідними галузевими структурними підрозділами (з питань освіти, молоді і спорту, культури) у рамках реалізації їх компетенції та в межах інших відповідних цільових програм.

В заходах багатьох регіональних планів не конкретизована тематика і кількість семінарів, тренінгів для представників місцевих органів публічної влади та ОГС.

В регіональних Планах заходів взагалі **не приділено належної уваги** таким напрямкам розвитку громадянського суспільства, як:

- сприяння розвитку органів самоорганізації населення у вигляді надання методичної, експертної та інформаційної підтримки в їх створенні, легалізації та налагодженні діяльності;
- надання методичної, консультативної та організаційної допомоги органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування з питань взаємодії з організаціями громадянського суспільства, розвитку громадянського суспільства;
- співпраця з Громадськими радами та регіональними Координаційними радами з питань розвитку громадянського суспільства;
- моніторинг виконання Планів та оприлюднення звітів про виконання Планів заходів на офіційних сайтах ОДА та КМДА.

За результатами аналізу регіональних Програм і Планів заходів 2017 року можна зробити такі **загальні висновки**:

1) Як в регіональних Програмах, так і у Планах заходів виявлено чимало **успішних прикладів** зацікавленого творчого відношення місцевих органів публічної влади до виконання своїх функцій у сфері розвитку громадянського суспільства у співпраці з ОГС.

2) Разом із тим не усі обласні органи публічної влади належним чином виконали указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 "Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні", про що, зокрема, свідчить **відсутність** в деяких регіонах Програм і Планів реалізації Національної стратегії, а також низький ступінь відображення в цих Програмах і Планах завдань Нацстратегії.

3) Чимало завдань регіональних Програм і Планів носять суто **декларативний характер**, не містять конкретних дій, строків виконання та чітко визначених відповідальних виконавців, не підкріплені ресурсним та інформаційним забезпеченням. Не вказані напрямки соціологічних досліджень, тематика семінарів, зміст запланованих заходів та інші важливі речі, без яких неможливо організувати ані належне виконання програм і планів, ані забезпечити моніторинг їхнього виконання.

4) Фінансова складова Програм в більшості випадків **відірвана** від їх змістовної частини і не деталізована у розрізі кварталів, заходів і навіть розділів цих Програм. **Небюджетні** джерела,

з яких передбачається залучити частину коштів для реалізації програм, не конкретизовані, що не дає можливості відстежити та забезпечити їх надходження.

5) Більшість Програм і Планів заходів внутрішньо **не зв'язані між собою** ані методично, ані організаційно і виглядають як окремі самостійні документи, хоча є по суті складовими єдиного механізму реалізації Національної стратегії на регіональному рівні.

Ця ситуація, крім нестачі належної комунікації між обласними радами і обласними адміністраціями, висвітлює **відсутність методичної бази** для розробки регіональних Планів заходів з реалізації Національної стратегії. Адже, урядовий План заходів, затверджений розпорядженням КМУ від 11.05.2017 № 296-р, яким керувались ОДА та КМДА при розробці своїх планів, містить в основному завдання щодо удосконалення законодавства і лише декілька окремих завдань – для органів регіонального рівня.

6) У порушення завдань Національної стратегії та інших нормативних актів деякі регіональні органи публічної влади при розробці проектів Програм і Планів заходів **оминули увагою** чимало важливих питань (див. вище), від вирішення яких залежить розвиток громадянського суспільства у відповідних регіонах.

7) Всупереч державній політиці, спрямованій на підвищення відкритості та інформаційної доступності діяльності органів публічної влади, деякі обласні ради та обласні органи виконавчої влади **не розміщують своєчасно на своїх сайтах** ані проекти Планів і Програм, ані вже затверджені документи. Або роблять це у спосіб, коли доступ до цих важливих публічних актів є дуже ускладненим.

8) Практично на жодному сайті неможливо знайти інформацію **про хід виконання** регіональних Програм і Планів заходів. Не ясно, хто конкретно (крім записаних у рішеннях облрад постійних комісій та заступників голови адміністрації) здійснює моніторинг виконання Програм, Планів заходів, чи враховуються і в якій формі оцінки громадських інституцій.

9) **Загальний висновок:** існуючий рівень реалізації завдань Національної стратегії через регіональні Програми та Плани заходів **неповною мірою відповідає** пріоритетам державної політики і запитам громадянського суспільства і потребує подальшого удосконалення як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні.

АНАЛІЗ ЗМІСТУ РЕГІОНАЛЬНИХ ПЛАНІВ ЗАХОДІВ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У 2018 РОЦІ

Моніторинг ухвалення регіональних Планів заходів на 2018 рік показав, що такі Плани станом на **01.07.2018** були затверджені у **20 регіонах**, – крім Вінницької, Запорізької, Тернопільської, Херсонської і Чернівецької областей, де на вказану дату існували проекти Планів, які проходили публічне обговорення. У цих регіонах експерти аналізували проекти Планів.

Оцінювання змісту регіональних Планів заходів 2018 року на предмет відображення в них завдань Національної стратегії здійснювалось, як і регіональних Планів заходів 2017 року, за тими же показниками і критеріями.

Найбільшою мірою відповідають завданням Національної стратегії Плани заходів 2018 року міста Києва та Сумської області (**по 70%**). Достатньо висока ступінь відповідності Національній стратегії відмічається й у Планах-2018 Донецької (**65%**) та Харківської (**63%**) областей.

Найменшою мірою відповідають завданням Національній стратегії Плани заходів 2018 року Дніпропетровської та Київської областей (**по 27%**), а також Плани Житомирської та Івано-Франківської областей (**по 32%**).

Порівняння сумарних оцінок ступеня відображення завдань Національної стратегії у регіональних Планах заходів поточного 2018 року (додаток 9) і минулого 2017 року (додаток 7) у розрізі регіонів свідчить, що середній рівень відповідності Планів Національній стратегії знизився з **58,7%** у 2017 році до **49,2%** у 2018 році

При цьому свої результати за показником відповідності регіональних Планів заходів завданням Національної стратегії в 2018 році **покращили** 10 із 25 регіонів, а саме: Вінницька,

Дніпропетровська Закарпатська Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька та Черкаська області. Решта 15 регіонів **погіршили** значення цих своїх показників.

Причинами зменшення цього показника відповідності експерти вважають:

- більш вимогливе ставлення уповноважених осіб органів виконавчої влади до включення у Плани відповідних заходів, виходячи із розуміння, що за їхнє виконання доведеться відповідати в умовах ретельного здійснення громадського моніторингу з боку громадських експертів;

- більш вимогливе ставлення громадських експертів при оцінці ступеня відображення у регіональних Планах заходів завдань Національної стратегії при аналізі усіх проаналізованих Планів та їхніх проектів;

- зниження рівня відповідальності представників регіональних органів влади в умовах недостатньої уваги до цього з боку уряду і національної Координації з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України;

- методологічну невизначеність співвідношення між регіональними Планами заходів, регіональними цільовими Програмами та урядовим Планом заходів.

Механізм виконання Планів заходів міститься у більшості з Планів і проектів Планів. Відсутній механізм виконання у Планах Дніпропетровської, Івано-Франківської, Луганської, Миколаївської, Тернопільської і Хмельницької ОДА та Київської МДА.

Механізм моніторингу виконання Планів міститься у більшості Планів і проектів Планів. Відсутній механізм моніторингу виконання у Планах і проектах Планів Дніпропетровської, Донецької, Івано-Франківської, Луганської, Миколаївської, Тернопільської, Херсонської і Хмельницької ОДА та Київської МДА.

В усіх проаналізованих Планах заходів та проектах Планів **відображені** такі завдання Національної стратегії **з механізмами їх реалізації**:

- унормування порядку проведення органами виконавчої влади (ОВВ), органами місцевого самоврядування (ОМС) консультацій з громадськістю при розробленні проектів нормативно-правових актів (План Житомирської області – без механізму реалізації цього завдання);

- доступ громадськості до консультацій та правової допомоги (у тому числі безоплатної) з питань порядку створення і діяльності ОГС (крім Плану Житомирської області);

- надання методичної, консультативної та організаційної допомоги органам виконавчої влади та ОМС з питань взаємодії з ОГС і розвитку громадянського суспільства.

Більшість регіональних Планів, крім Полтавської області, містять завдання стосовно здійснення заходів, спрямованих на підвищення громадянської освіти населення щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі, але **не містять механізмів реалізації цього завдання**.

У більшості Планів відображено такі завдання **з механізмами реалізації**:

- проведення конкурсного відбору проектів ОГС для виконання за рахунок бюджетних коштів на основі пріоритетів, вироблених за участі громадськості (крім Планів Закарпатської, Запорізької, Київської, Миколаївської та Рівненської областей);

- запровадження на рівні ОМС громадської експертизи їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій та установ, зокрема, у сфері надання адміністративних та соціальних послуг (крім Планів Дніпропетровської, Житомирської, Запорізької, Рівненської та Чернігівської областей);

- стимулювання волонтерської діяльності (крім Планів Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Рівненської та Хмельницької областей);

- регулярне інформування населення та зацікавлених осіб про хід реалізації Національної стратегії (крім Планів Вінницької, Донецької та Полтавської областей);

- включення до навчальних програм загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів курсів і тем з питань розвитку громадянського суспільства (крім Планів Вінницької, Кіровоградської, Одеської, Рівненської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької та Чернігівської областей та Плану міста Києва).

У більшості Планів відображені такі завдання, де механізми реалізації відсутні:

- запровадження інших ефективних механізмів надання фінансової підтримки громадським ініціативам, спрямованим на реалізацію Національної стратегії (крім Дніпропетровської, Житомирської, Київської, Миколаївської, Рівненської, Тернопільської, Харківської та Чернівецької областей);

- запровадження обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проектів місцевих бюджетів (крім Планів Дніпропетровської, Запорізької, Івано-Франківської та Миколаївської областей);

- просвітницькі заходи та соціальна реклама з питань взаємодії з ОГС та розвитку громадянського суспільства (крім Планів Дніпропетровської та Закарпатської областей);

- проведення наукових досліджень, публікацій, комунікаційних заходів у сфері розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці (крім Планів Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Полтавської та Чернівецької областей).

У Планах переважної більшості областей **не відображені такі завдання:**

- скорочення строків і спрощення реєстраційних процедур для ОГС, зокрема процедур подання документів в електронній формі або за принципом "єдиного вікна" (крім Планів Херсонської і Черкаської областей);

- порядок створення, організації діяльності та припинення органів самоорганізації населення (крім Планів Вінницької і Донецької (без механізмів), Сумської, Черкаської областей та м. Києва);

- унормування органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування порядку ініціювання та проведення загальних зборів (конференцій) членів ТГ за місцем проживання та реалізації їх рішень (крім Планів Донецької, Луганської, Одеської областей та міста Києва (без механізму реалізації));

- наявність у територіальних громад їх статутів, що визначають, зокрема, порядок організації громадських слухань, внесення місцевих ініціатив та реалізації інших форм демократії участі (крім Планів Донецької, Луганської, Хмельницької областей та міста Києва);

- наявність механізму реалізації права громадян на звернення до органів місцевого самоврядування за допомогою електронних петицій та ефективність функціонування цього механізму (крім Планів Полтавської та Черкаської областей);

- наявність у регламентах місцевих рад обов'язкових процедур забезпечення інформаційної прозорості і відкритості, у тому числі питань залучення громадськості до підготовки проектів актів, що мають важливе суспільне значення (крім Планів Вінницької та Донецької областей);

- запровадження практики закупівлі соціальних та інших суспільно значущих послуг через соціальне замовлення та забезпечення рівного доступу ОГС і бюджетних установ до цих послуг за рахунок бюджетних коштів (крім Планів Вінницької, Донецької, Кіровоградської, Сумської, Хмельницької, Черкаської областей та міста Києва (без механізму реалізації));

- стимулювання розвитку соціального підприємництва, зокрема удосконалення механізмів фінансової підтримки такої діяльності (крім Планів Вінницької, Донецької, Кіровоградської, Луганської, Сумської, Черкаської областей і Плану міста Києва);

- надання ОГС, які надають соціальні послуги за рахунок бюджетних коштів, права користуватися комунальним майном на пільгових засадах (крім Плану Хмельницької області);

- розширення сфер застосування державно-приватного партнерства за участі ОГС (крім Планів Запорізької, Одеської, Черкаської областей та міста Києва, а також Планів Волинської, Донецької, Миколаївської, Сумської та Чернігівської областей – без механізмів їх реалізації);

- запровадження в системі вищої та післядипломної освіти підготовки фахівців з менеджменту неурядових організацій (крім Планів Харківської та Хмельницької областей).

В Планах половини областей **не відображено завдання** щодо запровадження обов'язкової звітності ОГС, які отримують бюджетну підтримку, та забезпечення публічного доступу до такої звітності.

Зіставлення ступеня відображення завдань Національної стратегії у регіональних Програмах і Планах заходів 2017 і 2018 років наведено у додатку 10.

АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНИХ КООРДРАД

Відповідно до указу Президента України від 26.02.2016 № 68/2016, в усіх областях України та в місті Києві обласними адміністраціями та Київською міською адміністрацією мали бути створені дорадчі органи з питань сприяння розвитку громадянського суспільства (далі – регіональні Коордради).

Станом на 01.01.2018 у всіх регіонах, крім Дніпропетровської області, розпорядженнями голови ОДА та КМДА були створені і діяли регіональні Коордради.

Більшість ОДА та КМДА розпорядженнями голови затвердили **Положення** про регіональні Коордради, крім Львівської, Полтавської, Миколаївської та Хмельницької областей.

В усіх регіонах рівень керівництва Коордрад є достатньо високим – **керівниками Коордрад призначено голів ОДА або їх заступників.**

Склад утворених регіональних Коордрад **в основному відповідає** вимогам Указу Президента № 68 щодо представництва організацій громадського суспільства, чисельність яких має становити не менше половини складу цих Коордрад.

Експертами виявлено, що у **двох областях** цей баланс порушено: у Донецькій регіональній Коордраді представники НГО складають **47%**, а в Закарпатській – **44%**.

Загальна кількість членів регіональних Коордрад станом на 01.01.2018 складала **677 осіб**. З них представників громадськості – 397 (**58,6%**) і представників органів публічної влади – 280 (**41,4%**).

Процес формування Коордрад у кожному регіоні мав свої особливості, оскільки єдиного порядку висування представників громадського сектору до складу Коордрад ані указом Президента, ані будь-яким іншим актом **не передбачено.**

Виявлено в регіонах декілька засобів формування регіональних Коордрад:

- 1) відбір здійснювався шляхом електронних консультацій (Вінницька область);
- 2) відбір здійснювався після розміщення оголошення на сайті ОДА, приймали заяви від усіх бажаючих (Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Одеська, Полтавська та Хмельницька області);
- 3) склад регіональної Коордради формувала робоча група, створена при ОДА (Волинська область);
- 4) до складу регіональної Коордради представників громадськості включили за пропозицією профільного управління комунікацій з громадськістю (Івано-Франківська, Кіровоградська, Рівненська та Чернігівська області);
- 5) до складу регіональної Коордради ОДА запросила представників відомих організацій, які не увійшли до складу Громадської ради при ОДА (Тернопільська область);
- 6) під час формування складу регіональної Коордради у Харківській області були враховані пропозиції Громадської ради, об'єднання профспілок, депутатів облради та структурних підрозділів ОДА. До складу ради увійшли представники громадянського суспільства, які представляють, як українські, так і міжнародні громадські організації;
- 7) можливість відкрито потрапити до Коордради була у всіх активних громадських та інших організацій громадянського суспільства у Львівській, Луганській, Сумській та Херсонській областях;
- 8) в КМДА було створено тимчасову робочу групу, яка обрала представників ІГС до складу зазначеного дорадчого органу шляхом рейтингового голосування;
- 9) не виявлено системного підходу при формуванні регіональної Коордради в Донецькій, Миколаївській та Київській областях.

Експерти також досліджували, **які функції** з розроблення, громадського обговорення та моніторингу виконання регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та Плану заходів **покладено на Коордради**.

Лише декілька регіональних Коордрад містять в Положеннях про Коордраду функції з розроблення, громадського обговорення та моніторингу виконання регіональної **Програми** сприяння розвитку громадянського суспільства та Плану заходів, але вони прописані нечітко. В основному йдеться про реалізацію Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства загалом.

Одним із **показників** діяльності Коордрад є системність проведення їх **засідань**. Виявлено, що протягом 2017 року:

- **по 5 засідань** провели Херсонська та Чернігівська регіональні Коордради;
- **по 4 засідання** – Волинська, Житомирська та Сумська регіональні Коордради;
- **по 3 засідання** – Львівська та Харківська регіональні Коордради;
- **по 2 засідання** – Коордради у Тернопільській області та в м. Києві;
- **по 1 засіданню** – Вінницька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Одеська, Полтавська та Чернівецька регіональні Коордради.

Жодного засідання у 2017 році не провели Миколаївська, Хмельницька та Рівненська Коордради, хоча деякі їх члени брали участь у засіданнях інших консультативно-дорадчих органів.

На засіданнях регіональних Коордрад розглядалися такі питання:

- співпраця влади та громади – у Вінницькій, Волинській і Тернопільській областях;
- проведення конкурсу серед ОГС на отримання фінансування проектів – у Житомирській, Луганській, Харківській, Сумській та Чернівецькій областях;
- розроблення та реалізація щорічних регіональних планів реалізації Національної стратегії – у Закарпатській, Кіровоградській, Луганській, Київській, Полтавській, Рівненській, Сумській та Чернігівській областях і в місті Києві;
- розглянуто проект програми сприяння розвитку громадянського суспільства – у Закарпатській, Запорізькій, Луганській, Одеській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Чернівецькій та Чернігівській областях і в місті Києві;
- актуальні питання щодо сприяння розвитку громадянського суспільства, зокрема про проведення спільних тренінгів для представників органів влади та громадських організацій, проведення безкоштовних тренінгів, спрямованих на розвиток неформальної освіти та розвиток соціального підприємництва, – у Львівській області.

Для можливості зіставлення якості процесів створення та діяльності регіональних Коордрад експерти проекту визначили **п'ять критеріїв**, за якими була оцінена якість вказаних процесів (за 2-бальною шкалою: "0", "1" і "2"):

- наявність та якість Положення про Коордраду;
- демократизм та чіткість порядку формування;
- регулярність проведення засідань;
- актуальність розглянутих питань для розвитку ГС;
- інформаційне забезпечення роботи Коордради.

За підсумками експертного оцінювання Коордради розділені на **5 груп** (додаток 10):

I група – 8-10 балів. Коордради дієві та організаційно, методично, інформаційно **забезпечені** (Житомирська, Харківська, Чернігівська області, м. Київ);

II група – 6-7 балів. Коордради **достатньо** організаційно, методично, інформаційно забезпечені (Вінницька, Волинська, Закарпатська, Запорізька, Кіровоградська, Львівська, Луганська, Одеська, Сумська, Тернопільська, Херсонська області);

III група – 4-5 балів. Коордради **певною мірою** організаційно, методично, інформаційно забезпечені (Івано-Франківська, Київська, Полтавська, Рівненська, Чернівецька області);

IV група – 1-3 бали. Коордради **недостатньо** організаційно, методично, інформаційно забезпечені (Донецька, Миколаївська, Черкаська, Хмельницька області).

V група – Коордразу **не створено** (Дніпропетровська область).

Розподіл регіонів України за якістю створення і діяльності Координаційних рад наведено у додатку 10.

Для удосконалення процесу створення та організації роботи регіональних Коордрад **пропонується:**

1) Внести зміни до Положень про регіональні Коордради, зокрема:

- включити у Положення чіткий *порядок створення* регіональної Коордрази із зазначенням критеріїв та процедур відбору представників ОГС;

- чітко прописати *механізм взаємодії* регіональної Коордрази із Коордрадою з питань розвитку громадянського суспільства, створеною при Президентові України (відпрацювати це питання спільно із членами Коордрази);

- зазначити не тільки права, але й *обов'язки членів Коордрази*;

- створювати у складі Коордрад *постійно діючі робочі групи* з числа членів Коордрази, зокрема відповідальних за надання методичної допомоги у виконанні регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та регіонального Плану заходів в районах та у громадах області;

- створити у складі Коордрази *групу моніторингу* за реалізацією вказаних актів, прописати механізми взаємодії у цій сфері із Громадською радою при ОДА та з іншими консультативно-дорадчими органами, що діють в регіоні;

- передбачити *щоквартальне публічне інформування* Коордрадою громадськість про виконанні регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та регіонального Плану заходів;

- передбачити серед функцій регіональних Коордрад, крім обговорення проектів та ходу виконання регіональної Програми розвитку громадянського суспільства і Плану заходів, налагодження *комунікацій влади із ОГС в регіоні*.

2) Ініціювати затвердження постановою Кабінету Міністрів України *Типового положення* про регіональну Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства. Проект такого положення наведено у додатку 14.

3) Провести *навчання для членів регіональних Коордрад* щодо механізмів та особливостей реалізації Національної стратегії розвитку громадянського суспільства, функцій регіональних Коордрад, повноважень, прав та обов'язків їх членів.

4) Зробити засідання регіональних Коордрад *регулярними*, не рідше разу у квартал, з метою системної та послідовної роботи Коордрад з реалізації своїх функцій та завдань Національної стратегії;

5) Забезпечити широке *інформування громадськості* про засідання Коордрад, проводити відкриті засідання із членами ІГС для обговорення стратегічних цілей та поточних завдань щодо розвитку громадянського суспільства в регіоні.

6) Не лише у Положенні, а й в реальному часі *долучати* членів регіональних Коордрад до моніторингу регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства і Планів реалізації Національної стратегії.

7) Голова регіональної Коордрази має *щорічно публічно звітувати* про діяльність Коордрази та її результати.

8) Доцільно на сайті ОДА виділити окрему *рубрику "Координаційна рада"*, зробити її більш зручною для пошуку та вчасно оновлювати в ній інформацію.

9) Слід долучати до роботи у складі робочих груп регіональних Коордрад інші ІГС, надавати більше інформації про діяльність Коордрад *іншим ГО регіону*.

10) Організувати постійне *навчання* представників НГО та представників виконавчої влади налагодженню взаємної комунікації та ефективної взаємодії.

11) *Популяризувати* та всіляко сприяти висвітленню діяльності регіональних Коордрад.

12) Від імені регіональної коаліції, що займається громадським моніторингом реалізації Національної стратегії на регіональному рівні, звернутися до голови Дніпропетровської ОДА з пропозицією виконати Указ Президента України №68/2016 (п/п. 1 п. 6) щодо створення Координації в установленому порядку.

АНАЛІЗ ПІДРОЗДІЛІВ ПО КОМУНІКАЦІЯХ ОДА, КМДА

Аналіз структури і складу спеціалізованих підрозділів ОДА по комунікаціях, оцінка їхньої здатності для виконання завдань з налагодження владно-громадської взаємодії показав таке.

1. За даними, отриманими на запити, реалізацію Національної стратегії в регіонах станом на 01.02.2018 забезпечують **25 спеціалізованих підрозділів** ОДА та КМДА, у тому числі:

11 департаментів (у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській, Запорізькій, Луганській, Львівській, Полтавській, Черкаській, Чернігівській областях та в місті Києві);

13 управлінь (у Волинській, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській та Хмельницькій областях);

1 відділ (у Чернівецькій області).

2. Аналіз структури та штатного розпису зазначених спеціалізованих підрозділів виявив, що із **554** працівників безпосереднє відношення до реалізації Національної стратегії має **122 штатних одиниці або 22,0%**, які діють у складі структурних підрозділів по комунікаціях (по зв'язках з громадськістю).

З цих 122 штатних одиниць **21** штатна одиниця або **17,2% є вакантною**. Тобто, на даний момент безпосередньо питаннями реалізації Національної стратегії в регіонах України займається **101** особа або **18,2%** від загальної штатної кількості працівників спеціалізованих підрозділів.

3. Реалізація Національної стратегії передбачає її впровадження за допомогою ресурсів усієї системи органів виконавчої влади. Тож в усіх профільних структурних підрозділах органів виконавчої влади обласного рівня мають бути **уповноважені по комунікаціях з громадськістю**, які би працювали під методичним керівництвом спеціалізованого підрозділу по комунікаціях.

Дослідження показало, що **такі уповноважені є в більшості регіонів, крім** Дніпропетровської, Донецької, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Рівненської, Харківської та Херсонської областей.

Уповноважені призначені в окремих підрозділах – в Одеській (управління екології) та Хмельницькій (деякі управління) ОДА.

Немає даних про Івано-Франківську та Київську області.

4. Ефективну систему комунікацій влади з громадськістю та успішну реалізацію Національної стратегії звичайно має забезпечувати відповідна **владна вертикаль**. Експертами виявлено, що **окремі підрозділи комунікацій з громадськістю створено в усіх РДА** у Вінницькій, Волинській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Хмельницькій та Черкаській областях.

Відділи внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю створені в усіх РДА Чернігівської області та в усіх РДА міста Києва.

Не створені окремі підрозділи по комунікаціях з громадськістю в РДА Чернівецької області.

Призначені окремі спеціалісти в апараті РДА таких областей: Львівської (призначені спеціалісти з внутрішньої політики), Полтавської (функції по комунікаціях суміщають з іншими видами діяльності), Рівненської (визначені працівники, відповідальні за комунікації), Сумської (створені в різних інших формах, форматах, структурах, підрозділах; здебільшого підрозділи об'єднані з іншими службами; сталої системи і структури немає), Тернопільської, Харківської (в кожній РДА є відповідальні за консультації з громадськістю).

Створені не в усіх РДА – у Дніпропетровській (14/22), Житомирській (15/24), Закарпатській, Запорізькій (в 3 РДА, в інших – працівники, на яких покладені обов'язки).

5. Аналіз Положень про структурні підрозділи комунікацій з громадськістю (далі – Положень) на предмет наявності в них функцій з розроблення, обговорення та реалізації Національної стратегії в регіоні виявив наступне:

Немає згадки про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Положеннях Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Львівської, Одеської, **Полтавської** областей.

Виконання регіонального Плану заходів щодо реалізації Національної стратегії передбачено в Положеннях Донецької, Черкаської та Чернівецької областей.

Здійснення організаційно-аналітичного забезпечення діяльності Коордради (Ради) сприяння розвитку громадянського суспільства передбачено в Положеннях підрозділів по комунікаціях у Кіровоградській, Київській, Чернігівській областей та в місті Києві.

Координація реалізації регіональної цільової програми сприяння розвитку громадянського суспільства передбачено в Положеннях Львівської та Луганської областей.

Виконання багатьох пунктів із Національної стратегії, без згадування про даний документ, передбачено в Положеннях Львівської, Рівненської, Сумської, Харківської та Хмельницької областей.

6. В ході дослідження також визначалося, на кого конкретно з керівників регіону покладено відповідальність за реалізацію Національної стратегії:

- на голову ОДА – у Волинській та в Київській областях;
- на першого заступника голови ОДА – у Рівненській, Херсонській, Черкаській та Чернівецькій областях;
- на заступника голови ОДА – у Вінницькій, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Луганській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій та Чернігівській областях;
- на заступника голови КМДА – у місті Києві;
- на заступника голови – керівника апарату ОДА – в Закарпатській, Одеській та Полтавській областях;
- на керівника апарату – в Сумській області.

На жодного з керівників не покладено відповідальність за реалізацію Національної стратегії у Дніпропетровській та у Львівській областях.

7. Виявлено, які громадські структури та у якій формі залучалися до розроблення та обговорення регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та беруть участь в її реалізації.

Проект розміщено на офіційному веб-сайті ОДА та облради, винесено на розгляд Громадської ради, **проведено публічне громадське обговорення** – у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Кіровоградській, Львівській, Луганській, Полтавській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській областях. Крім того, проект розглядався Коордрадою – у Тернопільській області.

8. Загальна оцінка структури та організації роботи підрозділів по комунікаціях з громадськістю у сфері розвитку в регіоні громадянського суспільства. В 12 регіонах експерти **позитивно** оцінили діяльність зазначених підрозділів.

Так, в Житомирській області представники ГО спілкуються безпосередньо із керівником управління та його працівниками. Багато питань вирішуються без зайвої бюрократичної тяганини. У Запорізькій області структурний підрозділ працює плідно. У Кіровоградській області підрозділ мобільний в реалізації своїх задач та планів діяльності. У Львівській області працівники

(службовці) підрозділу співпрацюють із громадськістю, робота підрозділу є публічною та відкритою.

У Луганській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській областях доволі висока оцінка діяльності цих підрозділів. У Полтавській області структура підрозділів по комунікаціях з громадськістю діє достатньо ефективно у межах передбачених функцій.

У Харківській області підрозділ функціонує в межах своєї компетенції, він є своєрідним засобом спілкування між органами влади та громадськістю.

У Чернівецькій – більшість роботи, покладеної на підрозділ, виконується.

У м. Києві – оцінка діяльності Департаменту по комунікаціях задовільна.

В інших областях є проблеми з організацією цієї діяльності:

Так, у **Вінницькій області** виявилася відсутність дієвої комунікації з ОГС. У Волинській та Миколаївській областях – управління, за оцінками експертів, практично ніякої роботи з розвитку громадянського суспільства в області не веде. У Дніпропетровській області жоден із структурних підрозділів ОДА, РДА не уповноважений впроваджувати Національну стратегію в регіоні та в районах.

У **Закарпатській області** підрозділ не володіє актуальною базою контактів відповідальних осіб по комунікаціях з громадськістю у мережі РДА, що свідчить про те, що підрозділ не підтримує зв'язків з ними і не проводить відповідну роботу у районах області.

У **Київській області** – структура вказаних підрозділів недосконала, як і повноваження управлінської інформації та внутрішньої політики. Підстави для такої оцінки: 1) відсутня координація між двома управліннями; 2) недостатньо продумана структура, повноваження управлінської, а також посадові обов'язки фахівців; 3) відсутні механізми взаємодії обласної ради і обласної держадміністрації щодо моніторингу та оцінки виконання Програми сприяння розвитку громадянського суспільства.

У **Одеській області** – управління достатньо слабо контактує із потужними громадськими організаціями регіону. З організаціями, які працюють в районах, тим паче. До роботи у Координаційній раді не були запрошені організації, які протягом останніх років успішно працюють в третьому секторі. Координація сформована з маловідомих організацій. Не зрозуміло, за яким принципом відбирались ці організації. Управління також не забезпечило достатньої публічності процесу розробки проекту Програми сприяння розвитку громадянського суспільства.

У **Рівненській та Сумській областях** – низький рівень роботи з громадськістю на районному рівні. Створення окремих підрозділів неможливе через скорочення та обмеження граничної чисельності співробітників апаратів РДА та міських виконкомів.

У **Тернопільській області** – при значній кількості ІГС в області в структурі ОДА не створено повноцінного підрозділу (відділу) по комунікаціях з громадськістю; не створені відповідні підрозділи в РДА, тобто відсутній системний підхід у роботі з ІГС.

У **Херсонській області** у зв'язку з реорганізацією Департаменту внутрішньої політики створено управління регіональної політики, у складі якого є відділ комунікацій з громадськістю (5 штатних одиниць) – поряд із відділами регіональної політики та фандрайзингу, децентралізації та взаємодії з органами місцевої влади, фінансового забезпечення та організаційної роботи.

Висновки:

✓ структурне і кадрове забезпечення реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства забезпечене **неповною мірою** на обласному рівні, **недостатньо** – на районному рівні;

✓ значна кількість вакансій у підрозділах з комунікацій – показник відсутності підготовлених фахівців у даній сфері та **недостатньої ефективності** підвищення кваліфікації кадрів даного напрямку діяльності;

✓ відсутність системи роботи по комунікаціях з громадськістю в органах виконавчої влади (горизонтальні взаємозв'язки). Дану роботу неможливо організувати силами лише одного структурного підрозділу. Без уповноважених по комунікаціях з громадськістю, які працюють у профільних підрозділах під методичним керівництвом підрозділу по комунікаціях даний напрям роботи буде однобоким та неефективним;

- ✓ відсутність вертикалі повноважень у сфері комунікацій (відсутність структурних підрозділів в РДА) є «будовою на піску», в якій немає фундаменту;
- ✓ відсутність в Положеннях про структурні підрозділи конкретних завдань щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства робить даний документ меншовартісним;
- ✓ недостатня відкритість та безсистемність в оприлюдненні документів з питань розвитку громадянського суспільства та конкретно щодо реалізації Національної стратегії;
- ✓ недостатня інформаційно-роз'яснювальна робота щодо завдань Національної стратегії та її значення для зміцнення демократії в державі;
- ✓ недостатня робота з формування соціального капіталу через сферу комунікацій з громадськістю.

Рекомендації щодо удосконалення структури та діяльності підрозділів по комунікаціях з громадськістю, організації роботи у цій сфері в регіоні:

- Провести навчання для працівників спеціалізованих підрозділів з метою опанування ними методиками планування, організації та проведення консультацій з громадськістю.
- Почати широко використовувати соціальні мережі як спосіб поширення інформації та комунікації.
- Внести в Положення про структурні підрозділи функції з реалізації Національної стратегії в регіоні, розроблення, обговорення та впровадження відповідних актів.
- Пропонується в функціональних обов'язках працівників структурних підрозділів закріпити відповідального за реалізацію в області Національної стратегії та відповідального за висвітлення та інформування населення про процеси, пов'язані з реалізацією Стратегії, діяльністю Координаційної ради.
- Оприлюднювати всі протоколи Координаційної ради ОГС.
- Зробити процес розробки обласних програм та стратегій більш інклюзивним та прозорим. Доцільно запрошувати до обговорення як потужні громадські організації, які працюють в області, так і районні організації.
- Вирішити проблеми пошуку інформації про реалізацію Національної стратегії на сайті ОДА, оскільки пов'язані логічно розділи на сайті не мають спільних посилань, що викликає певні незручності.
- Виокремити структурні підрозділи у складі районних держадміністрацій та виконавчих комітетів рад міст обласного значення з питань комунікацій та взаємодії з громадськістю.
- Вирішити питання щодо організації роботи з громадськістю в новостворених ОТГ (фактично наразі питання перебуває у зародковому стані).
- Створити та використовувати бази даних для обов'язкових розсилки діючим ІГС регіону про діяльність адміністрації та обласного підрозділу, пропозицій щодо допомоги в інституційному розвитку тощо.
- Внести у функції обласного підрозділу вивчення кращого досвіду діяльності ІГС (грантової та позагрантової) і видавати щомісячний Інтернет-відеоальманах.
- Проводити тематичні відеоконференції з районами за участю представників громадських рад, райдержадміністрацій і депутатів.
- Оприлюднювати щорічні плани реалізації Національної стратегії, консультацій з громадськістю, а також, в кінці кожного року – звіти про їх виконання (з аналізом причин їхнього невиконання).
- Ширше використовувати інструменти громадського моніторингу, громадської експертизи та громадського обговорення діяльності органів публічної влади та місцевих розпорядчих документів.

АНАЛІЗ РЕГЛАМЕНТІВ ОБЛРАД, ОДА ТА КМДА

При аналізі регламентів обласних рад, регламентів ОДА та КМДА з'ясувалась їхня **відповідність вимогам відкритості та прозорості** діяльності органів влади, а також, **наявність механізмів** залучення громадськості до участі у підготовці, прийнятті та реалізації управлінських рішень.

Результати аналізу регламентів обласних рад

Аналіз регламентів обласних рад на предмет їхньої відповідності державній політиці, відкритості та прозорості діяльності влади, залучення громадськості до вирішення місцевих питань дозволив згрупувати ці місцеві нормативно-правові акти за вказаними показниками у **три групи**.

Повною мірою забезпечує створення умов для відкритості влади і участі громадськості регламент Вінницької облради.

Достатньою мірою забезпечують створення умов для відкритості влади і участі громадськості регламенти Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Кіровоградської, Київської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької та Чернігівської обласних рад, а також Київської міської ради.

Не забезпечують достатньою мірою створення умов для відкритості влади та участі громадськості регламенти Запорізької, Івано-Франківської, Рівненської і Тернопільської обласних рад.

З метою удосконалення регламентів облрад **пропонується** внести в них норми, які передбачають:

1) участь в роботі сесії та забезпечення вільного доступу в сесійну залу голови Громадської ради та його заступників, на запрошення – голів комісій Громадської ради або уповноважених осіб, а також, керівників громадських організацій, об'єднань або їх уповноважених осіб – за попереднім зверненням;

5) можливість брати участь (з правом дорадчого голосу) у засіданнях постійних комісій уповноважених представників Громадської ради та запрошення представників засобів масової інформації і громадськості;

2) що виконавчий апарат ради заздалегідь має повідомляти акредитованих представників засобів масової інформації та голову Громадської ради про час проведення і порядок денний сесії ради, засідань постійних комісій, знайомить їх з матеріалами, що підготовлені для депутатів;

3) що проекти суспільно значущих рішень ради за розпорядженням голови ради мають бути передані районним, міським, селищним та сільським радам, в засоби масової інформації для їх попереднього обговорення серед населення;

4) покладення на одну із постійних комісій ради питання щодо організації процедур взаємодії ради та її органів з громадськістю;

6) що засідання президії ради мають проводитися гласно із забезпеченням права уповноважених представників бути присутнім на них, крім випадків, передбачених законодавством; передбачити можливість участі в засіданнях президії представників громадських організацій з правом дорадчого голосу;

7) що на засідання президії ради, під час якого формується проект порядку денного її пленарного засідання, запрошувати голову Громадської ради, інших членів Громадської ради, громадських діячів та експертів, які є спеціалістами у відповідних галузях із правом дорадчого голосу;

8) більш детально прописані форми та засоби оприлюднення інформації про діяльність ради.

Аналіз регламентів ОДА та Київської МДА

Аналіз регламентів ОДА та Київської МДА виявив, що усі вони розроблені на основі Типового регламенту, затвердженого постановою КМУ від 11.12.1999 № 2263, останні зміни до якої були внесені 22.07.2016.

В Типовому регламенті значна увага приділяється відкритості та прозорості діяльності місцевої державної адміністрації, а також, залученню громадян до участі в управлінні.

Разом із тим, проведений аналіз регламентів ОДА та КМДА виявив певні відхилення *структури і змісту* деяких регламентів, що стосуються відкритості, прозорості органів влади та участі громадськості в управлінні. Зокрема:

Стосовно консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, служб і комісій МДА (ст. 45 Типового регламенту), не передбачено створення при ОДА громадських рад в регламентах Вінницької, Житомирської, Запорізької, Кіровоградської, Луганської, Одеської, Рівненської та Хмельницької ОДА.

Стосовно порядку публічного обговорення проектів розпоряджень голови МДА (ст. 72 Типового регламенту), в регламентах Вінницької (затверджений розпорядженням від 01.09.2008 № 345, п. 111), Кіровоградської (від 27.11.2007 № 856), Луганської (від 22.02.2008 № 191), Рівненської (від 23.11.2007 № 555, п. 12.6), Хмельницької ОДА (від 20.11.2007 № 383, п. 6.3.3) містяться посилання на застарілу постанову КМУ від 15.10.2004 № 1378, яка втратила чинність згідно постанови КМУ від 26.11.2009 № 1302.

Серед **позитивних особливостей** регламентів ОДА та КМДА можна відмітити такі.

- У регламенті **Івано-Франківської ОДА**, у розділі "Апарат ОДА" зазначається, що апарат ОДА у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє з ... *об'єднаннями громадян і громадянами*. Крім того, в регламенті містяться окремі розділи: "Організація роботи із забезпечення доступу до публічної інформації" та "Івано-Франківський обласний контактний центр".

- Лише у регламенті **Волинської ОДА** міститься окремий розділ "Консультації з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики", який передбачає проведення консультацій з громадськістю з метою залучення громадян до участі в управлінні державними справами, надання можливості для їх вільного доступу до інформації про діяльність ОДА, її посадових осіб, а також забезпечення гласності, відкритості та прозорості діяльності.

Цим розділом передбачається також створення при ОДА громадської ради, визначаються різні форми консультацій з громадськістю та дається перелік питань, з яких консультації з громадськістю проводяться в обов'язковому порядку, зазначається, що результати проведення консультацій з громадськістю враховуються ОДА при виданні розпорядження або в її подальшій роботі.

Крім того, регламентом Волинської ОДА передбачено, що її структурні підрозділи сприяють проведенню громадської експертизи їх діяльності згідно з порядком, затвердженим постановою КМУ від 05.11.2008 № 976.

- В регламенті **Житомирської ОДА** зазначається:

"7. З метою здійснення координації заходів, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій з громадськістю з питань формування і реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, утворюється *громадська колегія* при обласній державній адміністрації, яка співпрацює з представниками *всіх зацікавлених громадських організацій і політичних партій* та надає повну інформацію, призначену для розповсюдження серед громадськості".

- В регламенті **Миколаївської ОДА** зазначено:

"56. Для забезпечення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування Миколаївської області у вирішенні питань реалізації державної регіональної політики, збалансованого соціально-економічного розвитку районів і міст області, підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості області *утворюється рада з питань взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Миколаївській області* як консультативно-дорадчий орган при голові облдержадміністрації у складі голови ради (голова облдержадміністрації), виконавчого секретаря (заступник голови – керівник апарату облдержадміністрації) та інших її членів, які беруть участь у роботі ради на громадських засадах.

57. До складу ради за посадою входять: голова обласної ради та його заступники, заступники голови облдержадміністрації, голови районних державних адміністрацій, голови

районних рад (за згодою), міські (міст обласного значення) голови (за згодою). До складу ради можуть бути включені інші посадові особи, *представники об'єднань громадян, провідні вчені*".

- У регламенті **Запорізької ОДА** зазначається:

"XI. Порядок внесення та розгляду проектів розпоряджень голови обласної державної адміністрації"

Відповідно до ст. 15 Закону України "Про доступ до публічної інформації" електронні версії проектів розпоряджень, які носять нормативно-правовий характер, підготовлені відповідно до п. 12 розділу XI цього регламенту, подаються розробником (головним розробником) проекту разом із супровідним листом до Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації не пізніше ніж за 20 робочих днів до дати їх видання для розміщення на веб-порталі Запорізької облдержадміністрації.

Після видання головою облдержадміністрації відповідного розпорядження, розробник проекту (головний розробник) готує листа до Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації про зняття з веб-порталу Запорізької облдержадміністрації проекту розпорядження, яке носить нормативно-правовий характер. "

XIII. Порядок проведення публічного обговорення проектів розпоряджень голови облдержадміністрації"

Проект розпорядження, який стосується життєвих інтересів широких верств населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, прав, свобод і законних інтересів громадян, передбачає затвердження регіональних програм економічного, соціального, культурного розвитку, а також має важливе соціально-економічне значення для її розвитку, може бути *винесений для публічного обговорення* на будь-якому етапі підготовки шляхом опублікування у газеті "Запорізька правда" або доведення до відома населення в інший спосіб.

Головний розробник подає Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації проект розпорядження разом з планом проведення публічного обговорення, обґрунтуванням необхідності його видання та інформацією про контактні телефони і адресу головного розробника.

- У регламенті **Харківської ОДА** зазначається:

"Пропозиції до плану основних заходів обласної державної адміністрації на місяць мають містити заходи структурних підрозділів обласної державної адміністрації, що проводяться на обласному або державному рівнях.

Зокрема, це можуть бути: наради (обласні чи галузеві); семінари, науково-практичні конференції та інвестиційні форуми; засідання дорадчих органів; комплексні перевірки щодо вивчення стану справ на об'єктах, в районних державних адміністраціях, виконкоммах міських рад; *зустрічі з громадськістю; громадські слухання; спортивні чи культурно-просвітницькі заходи.*"

16. Консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи, служби та комісії ОДА

16.15. З метою забезпечення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування у вирішенні питань реалізації державної регіональної політики, системного вдосконалення моделі місцевої влади, проведення адміністративно-територіальної реформи, забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку регіону та підвищення його інвестиційної привабливості при обласній державній адміністрації відповідно до Указу Президента України від 9 квітня 2010 року № 533/2010 «Про Раду регіонів» (зі змінами), *утворюється Харківська регіональна Рада.*

- У регламенті **Дніпропетровської ОДА** зазначається:

Висвітлення діяльності облдержадміністрації в мережі Інтернет

"113. Веб-сайт облдержадміністрації є офіційним носієм інформації, який утворюється для висвітлення діяльності облдержадміністрації, її органів, інформаційної взаємодії з державними та недержавними організаціями, громадськістю, організаціями країн світового співтовариства".

- У регламенті **Сумської ОДА** зазначається:

"6.23. Громадська рада при адміністрації утворюється з метою забезпечення участі громадян в управлінні державними справами при адміністрації та діє на підставі, в межах та порядку, визначеному *Положенням про громадську раду* при адміністрації, що затверджується адміністрацією".

7. Порядок підготовки і проведення організаційних заходів

7.8. До участі в організаційних заходах адміністрації можуть залучатися у встановленому порядку керівництво адміністрації, керівники структурних підрозділів, керівники структурних підрозділів апарату адміністрації, інші працівники адміністрації (її структурних підрозділів та апарату), представники територіальних органів, керівники та інші працівники районних державних адміністрацій, народні депутати України та депутати місцевих рад, представники органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів, *представники громадських організацій*, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, громадяни України.

7.12. Представники засобів масової інформації можуть *безперешкодно відвідувати організаційні заходи, що проводяться адміністрацією, крім випадків, визначених законодавством.*

Представники засобів масової інформації під час проведення організаційного заходу можуть здійснювати письмові, аудіо- та відеозаписи із застосуванням необхідних технічних засобів, за винятком випадків, передбачених законодавством.

У випадках, передбачених чинним законодавством, можуть встановлюватися особливі умови допуску представників засобів масової інформації. Такі особливі умови оприлюднюються на веб-сайті, завчасно, до проведення організаційного заходу.

8. Взаємовідносини з іншими особами

8.1. Взаємовідносини адміністрації з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, *об'єднаннями громадян та громадянами* здійснюються в установленому законодавством порядку, з метою забезпечення належного виконання покладених на адміністрацію завдань.

Аналіз змісту регламентів також виявив, що **не були внесені зміни** відповідно до чинного законодавства у частині прозорості, відкритості та участі громадян в управлінні в регламенти таких ОДА:

- Вінницької ОДА (затверджено розпорядженням від 01.09.2008 № 345);
- Житомирської ОДА (від 29.11.2007 №401 зі змінами від 23.06.2009 № 205);
- Кіровоградської ОДА (від 27.11.2007 №856);
- Луганської ОДА (від 22.02. 2008 № 191);
- Рівненської ОДА (від 23.11.2007 № 555; зі змінами від 30.01.2014);
- Хмельницької ОДА (від 20.11.2007 № 383).

В низці регламентів ОДА **внесені лише часткові зміни** відповідно до постанови КМУ від 08.04.2015 №234:

- Дніпропетровської ОДА (затверд. розпорядж. від 12.02. 2014 № Р-93/0/3-14);
- Київської ОДА (від 19.03.2014 № 59);
- Миколаївської ОДА (від 09.02.11 № 23-р);
- Тернопільської ОДА (від 17.11.2014 № 545);
- Чернівецької ОДА (від 30.07.2013 № 460);
- Чернігівської ОДА (від 14.06.2011 № 207).

Щодо удосконалення регламентів ОДА та КМДА **пропонується** ініціювати внесення урядом змін **до Типового регламенту**, затвердженого постановою КМУ від 11.12.1999 № 2263, у напрямку наповнення цього акту механізмами реального підвищення відкритості діяльності місцевих державних адміністрацій, залучення ОГС та консультативно-дорадчих органів до процесів підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень.

АНАЛІЗ САЙТІВ ОДА, КМДА

Порядок оприлюднення у мережі Інтернет та зміст інформації про діяльність органів виконавчої влади регулюється чинною постановою Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 № 3 (із змінами включно до 2013 року).

У процесі здійснення громадського супроводу реалізації Національної стратегії експерти Коаліції громадських організацій провели аналіз офіційних **сайтів ОДА та КМДА**. Вказані сайти оцінювались за такими **25 показниками**:

1. Наявність контактної інформації керівництва ОДА; телефони, електронні адреси, графік особистого прийому).
2. Наявність контактної інформації структурного підрозділу по комунікаціях з громадськістю (ПІБ керівника, телефон, електронна адреса, графік особистого прийому).
3. Наявність переліку розпоряджень голови ОДА і текстів самих розпоряджень, у т.ч. архівних.
4. Наявність рубрики "Влада і громадянське суспільство", де мають знаходитися всі дані стосовно громадянського суспільства.
5. Наявність актуального Плану заходів (проекту Плану) з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства.
6. Наявність Звіту за 2017 рік про виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства.
7. Наявність регіональної Програми сприяння розвитку в області громадянського суспільства з додатками.
8. Наявність інформації про хід виконання Програми сприяння розвитку громадянського суспільства в області.
9. Наявність річного звіту голови ОДА, у т.ч. архівних звітів.
10. Інформація про склад та діяльність Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства в області (висвітлення засідань, протоколи).
11. Наявність анонсів колегій ОДА з порядком денним.
12. Наявність рубрики "Консультації з громадськістю", де знаходяться проекти нормативних та суспільно значущих актів, винесених для публічного обговорення.
13. Можливість проведення електронних консультацій з громадськістю.
14. Наявність можливості подання через сайт запитів на отримання публічної інформації.
15. Наявність можливості надсилання через сайт звернень або запитань до органу влади або до посадових осіб.
16. Наявність можливості подачі через сайт електронних петицій, наявність електронного ресурсу для подачі петицій.
17. Можливість зареєструватись на сайті на особистий прийом до керівництва ОДА та керівників її структурних підрозділів.
18. Інформація про склад та діяльність Громадської ради (висвітлення засідань, протоколи).
19. Інформація про склад та діяльність інших дорадчих органів, створених при ОДА.
20. Інформація про плани консультацій з громадськістю та звіти про проведення консультацій з громадськістю.
21. Інформація про результати опитування громадської думки з актуальних питань розвитку громадянського суспільства.
22. Зручність навігаційної сторінки сайту, легкість використання пошукової системи сайту, відповідність знайденої інформації пошуковим запитам.
23. Можливість оцінити роботу ОДА через сайт.
24. Проведення на сайті опитування громадської думки з найбільш актуальних питань.
25. Наявність інформації про конкурс проектів для громадських організацій, конкурсні заявки, засідання конкурсної комісії, результати.

Критерії оцінювання за кожним показником:

0 – інформація відсутня;

1 – інформація є у наявності, але важкодоступна, неповна і неактуальна;

2 – інформація є у наявності, доступна, але неповна і неактуальна (важкодоступна, неповна але актуальна);

3 – інформація є у наявності, доступна, повна але неактуальна (неповна, але актуальна);

4 – інформація є у наявності, доступна, повна і актуальна.

Максимально можлива сума балів – **100**.

За результатами оцінювання сайтів ОДА та КМДА **виявлено наступне:**

На **усіх** досліджених сайтах інформація міститься по **3** із **25** згаданих показників, зокрема:

- наявність контактної інформації керівництва ОДА, КМДА (середня оцінка даного показника по усіх оцінених сайтах – **3,72**);
- наявність переліку розпоряджень голови ОДА, КМДА і текстів самих розпоряджень, у т.ч. архівних (**3,64**);
- наявність рубрики "Консультації з громадськістю", де знаходяться проекти нормативних та суспільно значущих актів, винесених для публічного обговорення (**3,60**);

Крім того, усі сайти були оцінені по показнику: "Зручність навігаційної сторінки сайту, легкість використання пошукової системи сайту, відповідність знайденої інформації пошуковим запитам" (**2,80**).

Більшість із досліджених сайтів **містять:**

- можливість надсилання через сайт звернень або запитань до органу влади або до посадових осіб (крім Харківської ОДА; **3,52**);
- актуальний План заходів (проект Плану) з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства (крім Дніпропетровської ОДА; **3,48**);
- контактну інформацію структурного підрозділу по комунікаціях з громадськістю (ПІБ керівника, телефон, електронну адресу, графік особистого прийому) (крім Волинської і Тернопільської ОДА; **3,40**);
- річні звіти голови ОДА, КМДА, у т.ч. архівні звіти (крім Тернопільської ОДА; **3,32**);
- інформацію про склад та діяльність Громадської ради (висвітлення засідань, протоколи; крім Волинської, Закарпатської та Запорізької ОДА; **3,16**);
- інформацію про плани консультацій з громадськістю та звіти про проведення консультацій (крім Закарпатської ОДА; **3,04**);
- звіт за 2017 рік про виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства (крім Вінницької, Дніпропетровської, Закарпатської, Київської та Херсонської ОДА; **3,00**);
- можливість проведення електронних консультацій з громадськістю (крім Волинської, Київської, Миколаївської та Одеської ОДА; **2,92**);
- наявність рубрики "Влада і громадянське суспільство", де мають знаходитися всі дані стосовно громадянського суспільства (крім Донецької, Київської, Одеської та Харківської ОДА; **2,80**);
- інформацію про конкурс проектів для громадських організацій, конкурсні заявки, засідання конкурсної комісії, результати конкурсу (крім Закарпатської, Івано-Франківської, Київської, Харківської та Чернівецької ОДА; **2,64**);
- регіональну Програму сприяння розвитку в області, м. Києві громадянського суспільства з додатками (крім Дніпропетровської, Івано-Франківської, Харківської, Херсонської та Хмельницької ОДА; **2,60**);
- можливість подання через сайт запитів на отримання публічної інформації (крім Волинської, Закарпатської, Кіровоградської, Львівської, Харківської та Чернігівської ОДА; **2,56**);
- інформацію про склад та діяльність Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства (висвітлення засідань, оприлюднення протоколів; крім Волинської, Дніпропетровської та Івано-Франківської ОДА; **2,40**);
- анонси колегій ОДА, КМДА з порядком денним (крім Вінницької, Дніпропетровської, Закарпатської, Київської, Харківської та Чернівецької ОДА; **2,36**);
- інформація про склад та діяльність інших дорадчих органів, створених при ОДА та КМДА (крім Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Київської та Харківської ОДА; **2,24**);

- інформація про хід виконання в області та в м. Києві Програми сприяння розвитку громадянського суспільства (крім Волинської, Дніпропетровської, Закарпатської, Івано-Франківської, Київської, Миколаївської, Одеської, Харківської, Херсонської та Хмельницької ОДА; **1,68**).

На більшості з досліджених сайтів відсутня:

- інформація про результати опитування громадської думки з актуальних питань розвитку громадянського суспільства (є у наявності на сайтах Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Чернігівської ОДА та КМДА; **1,36**);
- можливість оцінити роботу ОДА через сайт (є у наявності на сайтах Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Запорізької, Луганської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської, Харківської та Черкаської ОДА; **0,88**);
- можливість подачі через сайт електронних петицій, тобто немає електронного ресурсу для подачі петицій (наявний на сайтах Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Одеської, Черкаської ОДА та КМДА; **0,76**);
- можливості проведення на сайті опитування громадської думки з найбільш актуальних питань (є у наявності на сайтах Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Чернігівської ОДА та КМДА; **0,36**);
- можливість зареєструватись на сайті на особистий прийом до керівництва ОДА, КМДА та керівників їх структурних підрозділів (є у наявності на сайтах Миколаївської, Одеської та Черкаської ОДА; **0,28**).

За підсумками експертного оцінювання, **найвищі суми балів** у рейтингу сайтів обласних та Київської міської державних адміністрацій набрали (див. додаток 11) сайти КМДА (**85**), Рівненської (**84**) та Сумської (**82**) ОДА.

Найнижчі суми балів (від 55 до 30) отримали сайти: Миколаївської (55), Дніпропетровської (53), Івано-Франківської (53), Херсонської (53), Хмельницької (53), Чернівецької (53), Харківської (40), Волинської (37), Закарпатської (32), та Київської ОДА (30).

У розрізі **показників сайтів найвищий рейтинг** отримали такі показники:

- наявність контактної інформації керівництва ОДА (КМДА; телефони, електронні адреси, графік особистого прийому) (**3,72**);
- наявність рубрики "Консультації з громадськістю", де знаходяться проекти нормативних та суспільно значущих актів, винесених для публічного обговорення (**3,60**);
- наявність можливості надсилання через сайт звернень або запитань до органу влади або до посадових осіб (**3,52**);
- наявність актуального Плану заходів (проекту Плану) з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства (**3,48**);
- наявність контактної інформації структурного підрозділу по комунікаціях з громадськістю (ПІБ керівника, телефон, електронна адреса, графік особистого прийому) (**3,40**);
- наявність річного звіту голови ОДА, КМДА, у т.ч. архівних звітів (**3,32**);
- інформація про склад та діяльність Громадської ради (висвітлення засідань, протоколи; **3,16**);
- інформація про плани консультацій з громадськістю та звіти про проведення консультацій з громадськістю (**3,04**);
- наявність звіту за 2017 рік про виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства (**3,00**).

Найнижчий рейтинг отримали такі показники сайтів:

- наявність інформації про хід виконання Програми сприяння розвитку громадянського суспільства в області (**1,68**);
- інформація про результати опитування громадської думки з актуальних питань розвитку громадянського суспільства (**1,36**);
- можливість оцінити роботу ОДА, КМДА через сайт (**0,88**);

- наявність можливості подачі через сайт електронних петицій, наявність електронного ресурсу для подачі петицій (**0,76**);
- проведення на сайті опитування громадської думки з найбільш актуальних питань (**0,36**);
- можливість зареєструватись на сайті на особистий прийом до керівництва ОДА, КМДА та керівників структурних підрозділів (**0,28**).

Низькі значення вказаних показників свідчать про **недостатній рівень** інформаційного та організаційного забезпечення роботи сайтів ОДА у згаданих питаннях, що потребує вжиття невідкладних заходів для їх удосконалення з метою приведення у відповідність державній політиці сприяння розвитку громадянського суспільства.

Враховуючи, що середня сума балів, отриманих при оцінці усіх 24 досліджених офіційних сайтів ОДА та Київської МДА, складає **62,1** із 100 максимально можливих, а середній бал оцінки по показниках за 4-бальною шкалою складає **2,3** (тобто, **57,5%**), можна зробити **висновок, що офіційні сайти більшості ОДА неповною мірою відповідають державній політиці** сприяння розвитку громадянського суспільства стосовно прозорості та відкритості діяльності органів влади і не забезпечують належної можливості для участі громадськості в управлінні місцевими справами.

АНАЛІЗ САЙТІВ ОБЛРАД ТА КИЇВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ

У процесі здійснення громадського супроводу реалізації Національної стратегії експерти Коаліції громадських організацій провели аналіз офіційних **сайтів 23 обласних рад** (крім Донецької та Луганської областей, в яких обласні ради не утворені).

Вказані сайти оцінювались за такими **25 показниками**:

1. Наявність контактної інформації керівництва облради, Київради (телефони, електронні адреси, графік особистого прийому).
2. Наявність списку депутатів облради, Київради із означенням їх приналежності до певної політичної партії та постійної комісії.
3. Наявність місць та графіку депутатського прийому, контактних даних депутатів.
4. Наявність переліку рішень облради, Київради і текстів самих рішень із додатками, у т.ч. архівних.
5. Наявність плану роботи облради, Київради із попереднім переліком питань порядку денного.
6. Наявність регламенту обласної ради, Київської міської ради.
7. Наявність Положення про постійні комісії облради, Київської міської ради.
8. Наявність річного звіту голови облради, Київради за 2017 рік, а також архівних звітів.
9. Наявність анонсів чергових сесій облради, Київради з попереднім порядком денним.
10. Наявність анонсів засідань постійних комісій облради, Київради з попереднім порядком денним.
11. Наявність інформації про громадське обговорення важливих питань життя області, міста Києва.
12. Наявність можливості подання через сайт запитів на отримання публічної інформації.
13. Наявність можливості надсилання через сайт звернень або запитань до облради, Київради, їх підрозділів та до посадових осіб.
14. Наявність можливості подачі через сайт електронних петицій і наявність електронного ресурсу для подання петицій.
15. Можливість зареєструватись на сайті на особистий прийом до керівництва облради, Київради та керівників їх структурних підрозділів.
16. Можливість задати запитання депутату облради, Київради.
17. Наявність інформації про онлайн-трансляції сесійних засідань облради, Київради.

18. Наявність інформації про онлайн-трансляції засідань постійних комісій облради, Київради.
19. Наявність протоколів сесії облради, Київради.
20. Наявність протоколів засідань постійних комісій.
21. Наявність переліку діючих регіональних, Київської міської програм.
22. Наявність звітів депутатів.
23. Наявність інформації про відкритий (громадський) бюджет та інші форми громадської участі у містах та селах області, міста Києва.
24. Зручність навігаційної сторінки сайту, легкість використання пошукової системи сайту, відповідність знайденої інформації пошуковим запитам.
25. Можливість перейти безпосередньо з даного сайту на сайти органів державної влади та органів місцевого самоврядування області, міста Києва.

Критерії оцінювання кожного показника:

0 – інформація відсутня;

1 – інформація є у наявності, але важкодоступна, неповна і неактуальна;

2 – інформація є у наявності, доступна, але неповна і неактуальна (важкодоступна, неповна але актуальна);

3 – інформація є у наявності, доступна, повна але неактуальна (неповна, але актуальна);

4 – інформація є у наявності, доступна, повна і актуальна.

Максимально можлива сума балів – **100**.

За результатами аналізу офіційних сайтів облрад (додаток 10) **виявлено так:**

Інформація по **4 із 25** показників міститься на **усіх** досліджених сайтах, зокрема:

- наявність списку депутатів облради, Київради із означенням їх приналежності до певної політичної партії та постійної комісії (середня оцінка даного показника по усіх оцінених сайтах – **3,96**);
- наявність регламенту обласної ради, Київради (**3,87**);
- наявність переліку рішень облради, Київради і текстів самих рішень із додатками, у т.ч. архівних (**3,74**);
- наявність контактної інформації керівництва облради, Київради: телефони, електронні адреси, графік особистого прийому (**3,22**).

Крім того, усі сайти були оцінені по показнику: "Зручність навігаційної сторінки сайту, легкість використання пошукової системи сайту, відповідність знайденої інформації пошуковим запитам" (**3,09**).

Більшість із досліджених сайтів **містять:**

- можливість перейти безпосередньо з даного сайту на сайти органів державної влади та органи місцевого самоврядування області, РДА в м. Києві (крім Кіровоградської облради; **3,43**);
- протоколи сесій облради (крім Київської, Харківської та Чернівецької облрад; **3,39**);
- протоколи засідань постійних комісій (крім Одеської та Черкаської облрад; **3,35**);
- перелік діючих регіональних програм (крім Тернопільської облради; **3,30**);
- Положення про постійні комісії облради (крім Волинської, Кіровоградської, Тернопільської, Харківської та Чернігівської облрад; **2,96**);
- можливість надсилання через сайт звернень або запитань до облради, її підрозділів та до посадових осіб (крім Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Харківської облрад; **2,87**);
- місця та графіки депутатського прийому, контактні дані депутатів (крім Волинської та Закарпатської облрад; **2,87**);
- можливість подачі через сайт електронних петицій та електронний ресурс для подання петицій (крім Дніпропетровської, Закарпатської, Львівської, Одеської та Чернівецької облрад; **2,83**);

- анонси чергових сесій облради, Київради з попереднім порядком денним (крім Кіровоградської та Херсонської облрад; **2,83**);
- анонси засідань постійних комісій облради, Київради з попереднім порядком денним (крім Вінницької, Дніпропетровської, Закарпатської та Кіровоградської облрад; **2,74**);
- плани роботи облради, Київради із попереднім переліком питань порядку денного (крім Дніпропетровської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Херсонської, Хмельницької та Чернівецької облрад; **2,43**);
- можливість подання через сайт запитів на отримання публічної інформації (крім Житомирської, Закарпатської, Київської, Кіровоградської, Харківської та Чернівецької облрад; **2,43**);
- річні звіти голови облради, Київради за 2017 рік, а також архівні звіти (крім Вінницької, Львівської, Одеської та Херсонської облрад; **2,30**);
- інформацію про онлайн-трансляції сесійних засідань облради, Київради (крім Вінницької, Волинської, Закарпатської, Київської, Рівненської, Херсонської, Чернівецької та Чернігівської облрад; **2,30**);
- інформацію про відкритий (громадський) бюджет та інші форми громадської участі у містах та селах області, в районах м. Києва (крім Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Закарпатської, Київської, Кіровоградської, Одеської, Черкаської, Чернівецької та Чернігівської облрад; **1,48**); (те, що в дужках краще розташувати після фрази *у містах та селах області*, а потім написати : *в районах міста Києва*)
- звіти депутатів (крім Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Миколаївської, Полтавської, Харківської, Хмельницької та Черкаської облрад; **1,39**);
- інформацію про громадське обговорення важливих питань життя області, м. Києва (крім Волинської, Дніпропетровської, Закарпатської, Івано-Франківської, Миколаївської, Одеської, Харківської, Херсонської, Черкаської, Чернівецької та Чернігівської облрад; **1,22**).

На більшості досліджених сайтів відсутня:

- можливість задати запитання депутату облради (є у наявності на сайтах Запорізької, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Чернівецької облрад та Київської міської ради; **1,52**);
- інформація про онлайн-трансляції засідань постійних комісій облради (є у наявності на сайтах Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Полтавської, Тернопільської облрад та Київської міської ради; **0,96**);
- можливість зареєструватись на сайті на особистий прийом до керівництва облради, Київради та керівників її структурних підрозділів (є у наявності на сайтах Вінницької, Запорізької, Одеської, Сумської, Тернопільської та Черкаської облрад **0,52**).

За підсумками експертного оцінювання, **найвищі суми балів** у рейтингу сайтів облрад та Київради набрали сайти **Тернопільської (92 бали)** та **Рівненської облрад (86)**, а також сайт **Київської міської ради (85)** (див. додаток 12).

Найнижчі оцінки отримали сайти: **Київської (44)** та **Закарпатської (22)** обласних рад.

У розрізі окремих показників **найвищий рейтинг отримали такі показники** сайтів облрад та Київради:

- наявність списку депутатів облради, Київради із означенням їх приналежності до певної політичної партії та постійної комісії (**3,96**);
- наявність регламенту обласної ради, Київради (**3,87**);
- наявність переліку рішень облради, Київради і текстів самих рішень із додатками, у т.ч. архівних (**3,74**);
- можливість перейти безпосередньо з даного сайту на сайти органів державної влади та органи місцевого самоврядування області (РДА в м. Києві) (**3,43**);
- наявність протоколів сесії облради, Київради (**3,39**);
- наявність протоколів засідань постійних комісій облради, Київради (**3,25**);
- наявність переліку діючих регіональних програм (**3,30**);

- наявність контактної інформації керівництва облради, Київради: телефони, електронні адреси, графік особистого прийому (**3,22**);
- зручність навігаційної сторінки сайту, легкість використання пошукової системи сайту, відповідність знайденої інформації пошуковим запитам (**3,09**).

Найнижчий рейтинг отримали такі показники сайтів облрад та Київради:

- можливість задати запитання депутату облради, Київради (**1,52**);
- наявність звітів депутатів (**1,39**);
- наявність інформації про відкритий (громадський) бюджет та інші форми громадської участі у містах та селах області, в районах м. Києва (**1,48**);
- наявність інформації про громадське обговорення важливих питань життя області, м. Києва (**1,22**);
- наявність інформації про онлайн-трансляції засідань постійних комісій облради, Київради (**0,96**);
- можливість зареєструватись на сайті на особистий прийом до керівництва облради, Київради та керівників її структурних підрозділів (**0,52**).

Враховуючи, що середня сума балів, отриманих при оцінці 22 досліджених офіційних сайтів обласних рад та Київської міської ради, складає **65,0** із 100 максимально можливих, а середній бал оцінки по показниках за 4-бальною шкалою складає **2,6** (тобто, **65,0%**), можна зробити **висновок, що офіційні сайти більшості обласних рад та Київської міської ради неповною мірою відповідають державній політиці** сприяння розвитку громадянського суспільства стосовно прозорості та відкритості діяльності органів влади і не забезпечують належної можливості для участі громадськості в управлінні місцевими справами.

АНАЛІЗ ДУМОК ЕКСПЕРТІВ ЩОДО СТАНУ ТА УМОВ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

В ході дослідження регіональними експертами проведено **167 інтерв'ю у 20 регіонах** України. Серед респондентів – **47%** представники органів влади та **53%** – представники громадськості. Зокрема: 30 – представники обласних рад, 48 – ОДА, 57 – представники ОГС, 32 – члени регіональних Координаційних рад від ОГС. В ході опитування дослідники прагнули дотримуватись гендерного балансу серед респондентів: серед опитаних 40% склали жінки і 60% – чоловіки.

Нижче наведені узагальнені результати аналізу думок респондентів з основних аспектів опитування.

Роль регіональних Коордрад

Оцінка ролі регіональних Коордрад у питаннях розвитку громадянського суспільства в регіоні відрізняється залежно від групи респондентів. Представники влади досить добре обізнані про функції Коордрад та схильні відзначати їх позитивну роль та важливість у налагодженні конструктивної взаємодії громадськості та влади. Представники ОГС – або взагалі не чули про існування Коордрад, або відзначають їх незначну роль. Більшість опитаних членів Коордрад відзначають, що вони не відіграють жодної ролі. Деякі з них є лише формальними членами та не беруть участі у засіданнях. Ситуація також відрізняється, в залежності від регіону: в деяких випадках вона є новоствореною або обрано новий склад. Проте, можна відмітити наступні проблеми, на яких акцентують увагу респонденти:

- формальність функціонування Коордрад;
- відсутність проведення засідань;
- слабка активність та зацікавленість членів Коордрад;
- незначний вплив Коордрад на процеси в регіоні.

У розробці регіональної Програми та регіонального Плану заходів з реалізації Національної стратегії в регіоні брало участь, в основному, вузьке коло представників громадськості, які є членами Координаційної або Громадської рад.

Умови для діяльності ОГС в регіоні

Респонденти відмітили такі зміни, що відбулись у 2016-2017 роках:

1. Спрощено процедури реєстрації ГО: з'явилась можливість реєструвати громадські організації у Центрах надання адміністративних послуг.

2. З'явилися державні та міські програми, конкурси проектів, бюджети участі.

3. Збільшився вплив ІГС на процеси в регіонах за рахунок участі в дорадчих органах та робочих групах.

4. З'являється більше інформації для ГО: Управління юстиції проводилась роз'яснювальна робота щодо створення громадських організацій, з'являються відкриті джерела інформації і техніки обробки даних.

5. Неоднозначно оцінюється респондентами перереєстрація статусу неприбутковості НУО через закінчення терміну дії Перехідних положень Закону України "Про громадські об'єднання". З одного боку, це спонукає громадські організації до оновлення і осучаснення установчих документів, відбувається "відсіювання" недійсних організацій. З іншого боку, не було проведено належної інформаційної кампанії, що стало причиною припинення діяльності деяких ГО.

6. Запроваджена система подання електронних декларацій для членів громадських рад і громадських організацій антикорупційного спрямування оцінюється респондентами *негативно*, як обмеження та *інструмент тиску з боку влади*.

Умови для створення та діяльності органів самоорганізації населення (ОСНів) – більшість респондентів відзначили позитивний вплив реформи децентралізації та утворення об'єднаних територіальних громад, що дало поштовх для активізації населення. В той же час самоорганізація на місцях не завжди призводить до інституціоналізації у вигляді ОСН. Більшого розповсюдження набули ОСББ. Традиційно основними напрямками діяльності залишаються покращання житлово-комунальних послуг, благоустрій території.

Умови для діяльності благодійних організацій і благодійних фондів, на думку респондентів, такі ж, як і для інших ОГС. Має місце дискредитування їх діяльності через існування фондів, які працюють у передвиборчий період на штаби певних кандидатів, та псевдоблагодійні фонди, що створюються з метою заробітку.

Умови для розвитку волонтерського руху. Одним з найактивніших напрямків розвитку та феноменів українського громадянського суспільства залишається волонтерство, зокрема, допомога учасникам та ветеранам АТО, сім'ям загиблих та внутрішньо переміщеним особам. Ця діяльність високо оцінюється респондентами, хоча і відмічається певний спад в останні два роки, у зв'язку зі зниженням градусу бойових дій на Сході, збільшенню допомоги від держави та західних партнерів, а також, психологічного вигорання волонтерів. Зараз волонтерський рух формалізується, перетворюється на ГО чи фонди. Існують і інші напрямки волонтерства – допомога соціально незахищеним верствам населенням, екологічні рухи, організація культурних заходів, музичних фестивалів.

На думку респондентів, волонтерський рух виник не завдяки сприятливим умовам, а, навпаки, як виклик суспільства.

Підтримка владою діяльності ОГС здійснюється у наступних формах:

- фінансова: конкурси проектів, бюджети участі;
- консультативно-просвітницька: експертна підтримка, проведення тренінгів та навчань для представників ОГС;
- надання приміщень в оренду на пільгових умовах;
- надання інформаційних площадок для проведення круглих столів, семінарів;
- інформаційний та медійний супровід для анонсування заходів ГО та висвітлення результатів їх діяльності;
- створення консультативно-дорадчих органів.

Небайдужим та активним мешканцям, представникам ОГС не вистачає професіоналізму, що проявляється у відсутності знань про можливості, які дають нам інструменти місцевої демократії, знань у сфері законодавства, прав людини, державного устрою, знань щодо повноважень органів, установ та організацій, які можуть вирішувати їх питання. Бракує обізнаності щодо доступу до публічної інформації, фінансової грамотності, навичок проектного

менеджменту, знань у сфері адвокації, знань про інструменти контролю влади знань про можливості, які дають нам інструменти місцевої демократії, системності у роботі, знань про успішні приклади, комунікативних навичок та можливостей мережуватися, вміння зрозуміло ставити питання і надавати пропозиції по вирішенню проблем замість радикалізму та протестів, вміння залучення фінансових ресурсів.

Працівникам органів влади для успішної співпраці з громадськістю не вистачає не стільки знань та навичок, скільки толерантності та бажання прислуховуватись до громадськості, розуміння ролі та функцій громадянського суспільства, вміння розглядати громадськість як рівноправного партнера, знання можливостей та мотивації співпраці з ним, комунікативних навичок, готовності до взаємодії. Крім того, заважає брак часу та безпосереднього контакту із простими громадянами, мешканцями.

Конкурси громадських проектів. Респонденти в цілому високо оцінюють роль конкурсів громадських проектів, які, наразі, впроваджуються в усіх регіонах України. Такі проекти сприяють формуванню відповідальності та свідомості громадськості. Громадські організації краще відчують потреби громади, оскільки працюють з певними цільовими групами та соціальними категоріями. Крім того, конкурсні засади сприяють ефективності витрачання коштів.

В той же час респонденти зазначили наступні проблеми:

1. Конкурси громадських проектів малобюджетні, тому вони не стільки вирішують суспільні проблеми, скільки допомагають вирішити локальні, побутові проблеми (наприклад, встановлення дитячих майданчиків чи зупинок).

2. Іноді конкурс є непрозорим: не зрозуміло, як обирають переможців.

3. Більшість ОГС не бажать брати участь у проведенні конкурсів, зважаючи на незначні розміри фінансового забезпечення і складність в оформленні фінансової звітності за використання бюджетних коштів, у тому числі через Держказначейство.

4. Автори проектів не завжди компетентні в заповненні проектних заявок, тому хороші ідеї не знаходять належного втілення у проекти і відхиляються.

Механізм загальних зборів за місцем проживання часто використовується громадськістю при об'єднанні громад. Крім того, він застосовується для вирішення локальних питань – побутових проблем, житлово-комунальних питань, благоустрою, боротьби зі скандальними забудовами, порушенням екологічних норм, підвищенням тарифів на проїзд. Проте, подібні зустрічі носять нерегулярний характер і не супроводжуються оформленням протоколів та резолюцій. Іноді загальні збори за місцем проживання проводяться формально, для того щоб "легалізувати" вже прийняте владою рішення.

Громадська експертиза, як інструмент впливу, дуже ефективна, але є, поки що, непоширеною практикою, оскільки, цим можуть займатися лише експерти та професійні ГО. Є поодинокі приклади громадських експертиз в освітній, екологічній сфері, антикорупційні експертизи. Наприклад, експертиза конкурсу громадських проектів, експертиза програми інклюзивної освіти, експертиза шкідливості будівництва каскаду ГЕС на Дністрі.

Збір підписів громадян на підтримку петицій перейшов в електронний формат і активно використовується. Питання досить різноманітні: з благоустрою територій, тарифів на громадські перевезення та комунальні платежі, відкликання депутатів, встановлення пам'ятників, упорядкування місць відпочинку, перейменування вулиць, проти нелегальних забудов громадських територій.

Проте, існують і певні проблеми із застосуванням механізму петицій:

- навіть якщо петиція збирає необхідну кількість підписів, вона не завжди розглядається та впроваджується у практику органом влади;

- люди ще не до кінця розуміють, чи стосується петиція компетенції того органу, якому вона адресується;

- в деяких громадах застосовано нереальний кількісний ценз підтримки.

Механізм соціального замовлення розглядається респондентами, як перспективний інструмент, особливо у роботі з соціально незахищеними категоріями, який дозволить зменшити навантаження на бюджет та вирішувати актуальні для громади питання. На даний момент соціальне замовлення запроваджено лише в окремих містах. Для того, щоб механізм працював,

необхідно створити законодавчі засади для виконавців соціального замовлення та підвищувати рівень компетентності самих потенційних виконавців від ОГС.

Соціальне підприємництво також вважається перспективним напрямком, який тільки починає розвиватись в Україні. Перешкодою на шляху розвитку є недосконалість законодавства у цій сфері. Більшість цих бізнесів провалюються, через те, що немає єдиного Закону "Про підприємництво", немає жодних переваг малого бізнесу перед звичайним бізнесом.

В Україні існують приклади соціального підприємництва у формі надання робочих місць людям з обмеженими можливостями або внутрішньо переміщеним особам. Яскравим прикладом є в івано-франківській громадській ресторан Urban Space 100, засновниками якого стали одночасно 100 меценатів з різних міст, кожен з яких вклав у ресторан по \$1 000. Усі прибутки йдуть на проекти розвитку міського простору.

Підтримка бізнес-активності здійснюється у вигляді форумів, навчань, тренінгів по створенню та розвитку бізнесу за ініціативи ГО та підтримки західних партнерів та донорів. Діють програми по наданню пільгових кредитів для учасників АТО для створення власної справи.

Одним з добре налагоджених механізмів в Україні є система **надання безоплатної правової допомоги громадянам**. Мінюст України створило центри правової допомоги в усіх областях, працюють мобільні групи, які виїжджають в райони. Крім того, правову допомогу можна отримати в правозахисних ГО та юридичних клініках при університетах. Існують проекти з надання юридичної допомоги для ВПО та учасників АТО. Окремі ОГС в рамках міжнародних проектів проводять семінари, тренінги. Основним недоліком у цій системі є низька поінформованість цільових груп щодо такої можливості, особливо в сільській місцевості. Крім того, ефективність роботи залежить від кваліфікації спеціалістів на місцях.

Спеціальні **навчальні курси з питань розвитку громадянського суспільства** в основному не включені у навчальні програми шкіл, профтехучилищ, вищих навчальних закладів. Швидше, деякі аспекти та питання вивчають у школі в рамках дисциплін "Правознавство", "Суспільствознавство" та у ВНЗ у рамках політології, соціології, теорії держави та права. Для окремих спеціальностей існують курси "Академічна доброчесність", "Право інтелектуальної власності", "Соціальні комунікації", "Громадянське суспільство та громадські рухи", "Соціальне підприємництво", "Самоорганізація населення та місцеве самоврядування", "Громадянське суспільство і влада" тощо.

Для сприяння розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці опитані **респонденти рекомендують:**

1. Проводити дослідження з наступних питань: рівень активності, потреби, ресурси, потенціал, напрямки діяльності та інфраструктура ГО; наскільки дотичні ті чи інші напрямки громадських організацій до існуючих програм; як громадський сектор впливає на громадян України; виявлення проблем діяльності громадських організацій; контент соцмереж і медіа; аудит законодавства на предмет протиріч.

2. Проводити комунікаційні заходи: форуми, бізнес-школи, дискусійні клуби, круглі столи за участю представників ГО, бізнесу та влади; проводити тренінги, навчальні заходи, де можна показувати та пропагувати успішні практики такої співпраці; обмін досвідом як між регіонами України, так і за кордоном; посилювати райони в плані розвитку громадянського суспільств; заходи з допомоги контролю за владою, адвокації та лобіюванню, ефективному фандрайзингу та іншим джерелам фінансування громадських організацій.

3. Навчати громадських активістів методам сучасної електронної демократії, соціальному підприємництву, написанню ґрантових програм та співпраці з донорськими організаціями; запровадити в системі вищої та післядипломної освіти підготовку фахівців з менеджменту неурядових організацій; надавати методичну, консультативну та організаційну допомогу органам виконавчої влади та ОМС з питань взаємодії з ОГС і розвитку громадянського суспільства; вести роз'яснювальну роботу щодо зробленого владою, які проблеми вирішуються, які переваги від реформ.

АНАЛІЗ СТАНУ ПРОСВІТНИЦТВА, НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

З метою дослідження стану виконання завдань просвітництва населення, навчання та підвищення кваліфікації лідерів ОГС і службовців органів публічної влади, передбачених Національною стратегією, у 24 ОДА та Київську МДА було направлено запити на публічну інформацію з такими **запитаннями**:

- 1) які форми громадянської освіти населення використовуються в регіоні для можливості захисту громадянами своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі;
- 2) які курси і теми з питань розвитку громадянського суспільства включено до загальноосвітніх навчальних програм, професійно-технічних та вищих навчальних закладів;
- 3) в яких закладах вищої та післядипломної освіти регіону запроваджено підготовку фахівців з менеджменту неурядових організацій;
- 4) хто в регіоні проводить просвітницькі заходи з питань розвитку організацій громадянського суспільства та їх взаємодії;
- 5) які наукові дослідження проводяться в регіоні у сфері розвитку громадянського суспільства та міжсекторальної співпраці;
- 6) які наукові публікації видані в регіоні у сфері розвитку громадянського суспільства та міжсекторальної співпраці;
- 7) як організовано в регіоні навчання державних службовців органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- 8) як організовано в регіоні підвищення кваліфікації службовців органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Аналіз отриманої інформації виявив, що ОДА надали відповіді не на всі запитання, деякі відповіді були формальними (у вигляді відписки), а деякі ОДА відповідали на комплексний запит "гуртом", не виокремлюючи певні питання.

Своєрідний "**рейтинг**" **ОДА та КМДА** за кількістю запитань, на які вони надали відповіді, виглядає таким чином:

- 8** – Чернівецька, Черкаська, Запорізька, Полтавська області та місто Київ;
- 7** – Волинська, Київська, Миколаївська, Рівненська;
- 5** – Вінницька, Луганська, Львівська, Одеська, Сумська, Дніпропетровська;
- 4** – Донецька, Житомирська, Кіровоградська, Харківська, Чернігівська;
- 3** – Хмельницька;
- 2** – Закарпатська, Херсонська;
- 1** – Івано-Франківська, Тернопільська.

Наведена нижче узагальнена інформація сформована на основі конкретних даних, отриманих з регіонів.

1. *Форми громадянської освіти населення, які використовуються в регіоні для можливості захисту громадянами своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі*

Інформацію з цього питання надали **19 ОДА**: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Запорізька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Одеська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська, КМДА. Причому, Житомирська і Луганська ОДА надали інформацію формально, без конкретних даних.

Виявлено, що громадянська освіта населення здійснюється, в основному, через заходи Міністерства освіти і науки та Міністерства юстиції.

Міносвіти реалізує Всеукраїнську програму освіти для демократичного громадянства. Презентована програма інтегрованого курсу для 10 класів "Громадянська освіта" та практичний посібник "Демократична школа". У закладах профтехосвіти вивчається предмет "Людина і світ".

В областях України громадянською освітою населення займаються обласні інститути післядипломної педагогічної освіти. Ними було організовано обговорення проекту Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки (Запорізька область).

Функціонування системи післядипломної педагогічної освіти спрямована на формування громадянської компетентності і реалізується в контексті, зокрема, таких міжнародних та всеукраїнських проектів і програм:

- "Школа як осередок розвитку громади" (за сприяння Всеукраїнського фонду "Крок за кроком");
- "Культура і добросусідство" (з ініціативи інформаційно-дослідницького центру "Інтеграція і розвиток");
- "Демократична школа" (у співпраці з Європейським Центром ім. Вергланда та Радою Європи);
- "Розвиток громадянських компетентностей в Україні" (в рамках Швейцарської стратегії та Цюрихського педагогічного університету).

В усіх досліджених регіонах України реалізується загальнонаціональний правопросвітницький проект "**Я маю право**". Проводяться Тижні права, пишеться загальноукраїнський Правовий диктант.

В досліджених регіонах застосовуються такі **форми** громадянської освіти:

- **тематичні семінари:** "Сучасні тенденції громадянської освіти. Освіта та громадянське суспільство", дебатна школа для учнівської молоді "Запорізька молодь дебатuje", "Соціальне партнерство у національно-патріотичному вихованні" (Запорізька область);
- **виїзні семінари-зустрічі** з громадськими активістами на тему "Механізми взаємодії місцевих органів влади та громадськості" (Кіровоградська область);
- **дослідження громадської думки** (Центрально-українська соціологічна лабораторія "Громадська думка Кіровоградщини");
- **психологічний онлайн-фестиваль** "Психолог-інноватор сучасної регіональної освіти", в рамках якого розміщено досвід впровадження зазначеної програми (Миколаївська область);
- **реалізація проекту "Шкільний офіцер поліції"** Департаменту освіти і науки та Головного управління Національної поліції в Полтавській області;
- **У Полтавській області** департамент освіти та науки і обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського проводить щорічний форум батьківської громадськості, в якому беруть участь понад 100 учасників. Під час заходів з питань громадянської освіти використовуються матеріали освітньої платформи "Живемо в демократії";
- **спецкурс** "Особиста гідність. Безпека життя. Демократична позиція" (Рівненська область). Працівники Рівненського інституту післядипломної педагогічної освіти є тренерами Всеукраїнської програми освіти для демократичного громадянства "Демократична школа", спрямованої на розбудову культури демократії та громадянських компетентностей;
- питання громадянської освіти населення включено до навчальних планів студентів більшості спеціальностей у **Сумському державному університеті**;
- **платформа педагогічного клубу "КЛІО"** учителів історії та суспільствознавства, де вміщено розділ "Центр громадянської освіти", на якому працівники освіти активно співпрацюють з громадськими організаціями (Черкаська область);
- **освітній проект "Школа громадського активіста"**, яку проводить Чернігівський Центр розвитку місцевого самоврядування за підтримки програми U-LEAD;
- **тренінги для активних громадян та представників влади** в рамках проекту "Посилення комунікації та спроможності в ОТГ Чернігівщини", де вчать користуватися інструментами місцевої демократії;
- **зібрана інформація про усі зміни у законодавстві** (Харківська обл.);
- **навчання державних службовців** із залученням до проведення занять лідерів громадських організацій (Вінницька область);
- **конференція "Дієві інструменти протидії корупції"** (Чернігівська область);

- **фестиваль** студентських антикорупційних відеороликів (Чернігівська область).

Різноманітні форми громадянської освіти застосовують у процесі просвітницької діяльності і **громадські організації**, у т.ч. ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення".

2. Інформація про курси і теми з питань розвитку громадянського суспільства, які включені до навчальних програм загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів

Інформацію з цього питання надали **КМДА та 16 ОДА**: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Луганська, Одеська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська та Чернівецька.

Відповідно до Концепції громадянської освіти в Україні, МОН розробило проект програми "Громадянська освіта для загальноосвітніх навчальних закладів 9-11 класів". Орієнтовно курс вводить у навчальні плани у 2018-2019 роках.

У закладах фахової передвищої освіти педагогічного спрямування студентам пропонується ряд курсів і тем, які стосуються розвитку громадянського суспільства.

Так, у **Київській** області розроблена тематика такого змісту: "Поняття держави і права у філософії Г. Гегеля", "Методика формування громадянських почуттів у молодших школярів" на уроках "Я у світі", "Громадянське суспільство: суть, атрибути і функції", "Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства", "Актуальні проблеми у сучасному молодіжному та дитячому русі. Правова основа діяльності дитячих та молодіжних організацій в Україні", "Місце сім'ї в суспільстві. Сім'я як соціально-педагогічне середовище".

У 20 закладах професійної та професійно-технічної освіти **Київської** області, які здійснюють загальноосвітню підготовку, до складу базових входить предмет "Громадянська освіта". Його програмою передбачено вивчення курсу в закладах загальної середньої освіти в обсязі 70 годин на рік (2 години на тиждень). Розділ "Демократичне суспільство та його цінності" містить теми з розвитку громадянського суспільства: "Громадянське суспільство", "Громада", "Громадянська участь у житті суспільства".

На базі вищого навчального закладу Київської обласної ради "Академія неперервної освіти" проводяться курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників за темами:

- Реалізація проекту "Розвиток громад в Україні на основі впровадження програми "Школа як осередок розвитку громади";

- Формування громадянської компетентності засобами сучасного змісту суспільствознавчої освіти; "Організація та розбудова громадсько активної школи як осередку розвитку громади";

- "Професійний розвиток вчителів у контексті освіти для демократичного громадянства"; "Реалізація принципів демократії у загально навчальному освітньому закладі".

До програм курсів також включені наступні теми: "Реалізації наскрізної лінії "Громадянська відповідальність"; "Демократія: навчання "Про", "Через", "Для"".

У **Волинській області**, у Східноєвропейському національному університеті ім. Лесі Українки на базі історичного факультету проводяться сертифікатні курси підвищення політичної компетентності для студентів, учителів, громадських діячів. Для студентів історичного факультету серед дисциплін вільного вибору введені: "Міжнародні організації в системі політичних відносин", "Позитивістська концепція право розуміння: історія та сучасність", "Практика гендерної рівності".

У Волинському інституту післядипломної педагогічної освіти до навчальних планів курсів підвищення кваліфікації включені спецкурси: "Нові підходи до суспільствознавчої освіти в умовах полікультурного суспільства", "Етапи української державності".

В освітньо-професійні програми соціально-гуманітарного модулю включено такі теми з питань розвитку громадянського суспільства: "Державно-громадське управління освітою в Україні"; "Формування громадянської компетентності учнів" (Волинська область).

Питання розвитку громадянського суспільства включено у програму на одному із курсів історико-соціологічного факультету **Рівненського** державного гуманітарного університету, Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука та НУ "Острозька Академія".

Міносвіти спільно із Європейським Центром ім. Вергlanda (Осло, Норвегія) за підтримки Ради Європи та міністерства закордонних справ Норвегії з метою формування демократичної культури всіх учасників навчально-виховного процесу реалізує трирічну "Всеукраїнську програму освіти для демократичного громадянства і прав людини "Демократична школа (2016-2018)".

Програмою передбачено поглиблення культури демократії шляхом підтримки подальшої демократизації та децентралізації шкільного врядування, пропагування державно-громадського партнерства і розвитку демократичного середовища у школі.

За два роки програма засвідчила високу зацікавленість серед вчителів, батьків, громадськості. Особливо успішно цей проект діє в **Донецькій** області.

Льотна академія Національного авіаційного університету у **Кіровоградському** регіоні є унікальним вищим навчальним закладом. Його унікальність полягає в тому, що він є третім в Україні за чисельністю студентів і навчає студентів з усієї України і більше ніж з 30 країн світу.

Викладачі разом із студентами стали фундаторами та активістами восьми інститутів громадянського суспільства: 1) "Європейський шлях 4.0"; 2) "Клуб україно-норвезького партнерства"; 3) "Волонтерський рух першої допомоги"; 4) "Екоальянс 4.0."; 5) "Центрально-український пошуковий загін"; 6) "Stem-альянс 4.0"; 7) "Кластер ІТ-альянс 4.0" і 8) "Stem-освіта 4.0".

Викладачі академії є партнерами програми DOBRE: проходять спеціалізовані навчання та залучені в якості експертів до розробки програм публічного адміністрування.

В Академії є спеціальний відділ громадських зв'язків та Бізнес-школа. Ці структури опікуються такими напрямками роботи: громадянська освіта студентів та викладачів; залучення активістів регіональних інститутів громадянського суспільства до реалізації спільних проектів та ініціатив; формування та реалізацію власних проектів; залучення ресурсів донорських організацій для досягнення стратегічних цілей ІГС.

У **Дніпропетровській** області до навчальних планів Комунального закладу "Дніпровська Академія неперервної освіти" включені:

- тематичні курси для керівників шкіл і методистів "Розвиток громадських компетентностей";
- одноденні тематичні курси за програмою "Громадські компетентності";
- курси для директорів "Роль освітнього лідера у становленні громадянського суспільства";
- курси для заступників директорів "Демократичне врядування в школі";
- курси для заступників з виховної роботи "Виховання громадянських якостей у громадсько активних школах".

У **Луганській** області до навчальних планів закладів загальної середньої освіти за рахунок варіативної частини були включені навчальні курси "Основи демократії", "Кроки до порозуміння" – у 10 класі: "Громадянська освіта", "Моя громадянська свідомість. Запобігання корупції", "Культура добросусідства" – у 1-2 класах, "Вчимося жити разом" – у 5-9 класах, "Людина і світ" – в 11 класі.

У **Луганському** національному університеті імені Т. Шевченка на спеціальності "Політологія" викладається спеціальний курс "Громадянське суспільство". У Луганському державному університеті внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка проблеми громадянського суспільства розглядаються в межах рамкових курсів "Взаємодія підрозділів національної поліції з громадськістю. Профілактика правопорушень". Вивчаються модулі: "Громадянське суспільство як критерій розвитку демократичної держави" у курсі "Право та правова держава". Тема "Громадські організації" – у курсах "Сталий розвиток" та "Місцеві фінанси". "Залучення фінансування через ГО" – у курсі "Грантрайтинг".

У **Миколаївській області** просвітницька робота з питань розвитку громадянського суспільства в закладах загальної середньої освіти здійснюється через вивчення курсу "Громадянська освіта", "Правознавство", "Людина і суспільство", "Основи економіки", викладання факультативних курсів "Державне будівництво", "Ми – громадяни України", "Людина і суспільство", спецкурсу "Практичне право" тощо.

Щороку заклади освіти беруть участь та стають переможцями Всеукраїнської суспільної акції школярів України "Громадянин". Протягом навчального року в закладах працюють "Молодіжна детективна школа", "Правознавець", "Молодий виборець", школа учнівського самоврядування "Лідер". У рамках конкурсу лідерами органів учнівського самоврядування обговорюються питання співпраці учнівської молоді із представниками влади, зокрема, налагодження комунікації з органами місцевого самоврядування, врахування думки шкільного юнацтва, під час прийняття важливих для громади рішень, підтримки дитячих проєктів.

У **Полтавській** області у квітні поточного року проведено науково-практичний семінар "Запровадження курсу "Громадянська освіта" в школах Полтавської області: практичні і теоретичні виклики Педагогіки миру".

У **Сумському** державному університеті тематика громадянського суспільства включена у програми на спеціальності "Соціальна робота" факультету філології та соціальних комунікацій, на спеціальності "Журналістика", "Реклама і зв'язки з громадськістю", "Медіа-комунікації", в курсі "Філософія", у дисципліні "Політологія".

Це теми: "Громадянське суспільство та громадські рухи", "Громадянське суспільство", "Громадські організації та рухи", "Розвиток громадянського суспільства", "Громадська журналістика", "Цінності європейської цивілізації", "Політичний процес в Україні: стан і тенденції", "Політична наука", "Соціальне підприємництво", "Самоорганізація населення та місцеве самоврядування" тощо.

Вказані теми читають переважно на гуманітарних спеціальностях і факультетах, а на технічних їх майже **немає**. Аналогічні курси є і у Сумському державному педагогічному університеті ім. А.С. Макаренка.

У **Тернопільському** національному педагогічному університеті імені В. Гнатюка та в Тернопільському національному економічному університеті в рамках викладання курсу "Політологія" викладаються окремі теми з питань розвитку громадянського суспільства та громадянської освіти.

У **Харківському** регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентіві України викладаються дисципліни: "Громадські об'єднання і політичні партії як суб'єкти політичного процесу", "Демократичне врядування: теорія і практика", які містять теми із зазначених питань громадянського суспільства.

В **Одесі** відповідні курси та спецкурси викладаються в Національних університетах – ОНУ імені І.І. Мечникова, НУ "Одеська юридична академія", Педагогічному НПУ імені К. Ушинського (Державному закладі "Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського") та в інших. В Одеському регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентіві України тематику громадянського суспільства містять такі дисципліни: "Публічна політика у сфері етносоціального розвитку та державно-конфесійних відносин", "Комунікативна діяльність в публічному управлінні", "Управління регіональною інфраструктурою", "Міжсекторні відносини як основа регіонального розвитку".

Хмельницьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти розроблено проєкт "Науково-методичний супровід розвитку системи громадської комунікації у закладах освіти області", яким передбачено забезпечення розвитку національно-орієнтованого простору громадянської комунікації. Організовано роботу авторських творчих майстерень на базі Віньковецького районного методкабінету та Дунаєвецької ОТГ з питань впровадження інноваційних, коучингових технологій у систему виховної роботи класних керівників, презентовано структурно-функціональні моделі створення простору громадянської комунікації для учнів. Введено спецкурс "Національна ідея як визначальний чинник розвитку громадянського суспільства в Україні". Про громадянське суспільство йдеться і в курсі "Правознавство".

В **Черкаській** області на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників діє центр із консультування з різних питань громадянської освіти.

В освітньому процесі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького проблематика розвитку громадянського суспільства представлена в курсі "Правознавство", який викладається для студентів неправничих спеціальностей.

Серед тем із питань розвитку громадянського суспільства, включених до навчальних програм кафедри державної служби, публічного адміністрування та політології, є « Громадянське суспільство в системі публічного адміністрування».

В Черкаському державному технічному університеті тематика громадянського суспільства присутня у тематиці курсів на кафедрі філософських і політичних наук, зокрема, у дисциплінах: "Політологія і соціологія", "Громадянське суспільство", "Основи державного управління".

У **Київському** університеті ім. Бориса Грінченка питанням розвитку громадянського суспільства приділяється увага при вивченні цілого ряду дисциплін студентами різних спеціальностей. Політологія: "Громадянське суспільство та правова держава", "Громадянське суспільство й практичний вибір деліберативної філософії", "Становлення громадянського суспільства в умовах незалежної України", "Феномен громадянського суспільства". Студенти всіх спеціальностей при опануванні дисципліни "Українські студії" у блоці "Історія України" вивчають тему "Формування громадянського суспільства у ХХ столітті та незалежній Україні".

3. Інформація про заклади вищої та післядипломної освіти регіону, де запроваджено підготовку фахівців з менеджменту неурядових організацій

Інформацію з цього питання надали **КМДА та 12 ОДА**: Дніпропетровська, Закарпатська, Київська, Луганська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська.

Виявлено, що підготовка фахівців з даного напрямку в Україні **не проводиться**.

В інформації з **Дніпропетровської** області зазначено, що спеціальність "Менеджмент неурядових організацій" відсутня у переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти у відповідності до Постанови КМУ від 29.04.2015 №266 "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (зі змінами)".

Підготовка з освітнього менеджменту здійснюється у **Рівненському** державному гуманітарному університеті, Національному університеті водного господарства та природокористування.

Сумський національний аграрний університет у рамках спеціальностей "Менеджмент організацій та адміністрування", "Регіональний менеджмент" та "Адміністративний менеджмент" здійснює підготовку фахівців для управління регіональним розвитком ОТГ та новоутвореними органами місцевого самоврядування.

Підготовка фахівців з менеджменту НУО здійснюється у Сумському державному університеті, а також у Конотопському та Шосткинському інститутах (відокремлені самостійні підрозділи СДУ) за спеціальностями "Менеджмент" та "Публічне управління та адміністрування".

В **Харківському** національному університеті ім. В.Н. Каразіна на кафедрі соціології управління та соціальної роботи вивчається дисципліна "Менеджмент в організаціях третього сектору", "Фандрайзинг і спонсоринг".

В **Черкаській** області серед напрямів конкурсу проектів в рамках програми сприяння розвитку громадянського суспільства є напрям "Навчання проектному менеджменту та підвищення громадянської активності". У 2016 році переможцями цього напрямку було визнано 3 проекти: "Час діяти: проведення конкурсу ініціатив розвитку сільських територій через партнерство місцевої влади, громади та бізнесу"; "Центр допомоги у створенні ОСББ та підтримці діяльності співвласників багатоквартирних житлових будинків"; "Активність громад – шлях до вирішення соціальних проблем".

В **Чернігівській** області питання формування професійної компетенції у сфері менеджменту неурядових організацій розглядаються при підготовці фахівців за спеціальностями "Менеджмент" та "Публічне управління та адміністрування" в Чернігівському національному технічному університеті, Чернігівському інституті інформації, бізнесу і права приватного вищого навчального закладу "Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая".

4. Інформація щодо проведення в регіонах просвітницьких заходів з питань розвитку організацій громадянського суспільства та їх взаємодії

Інформацію з цього питання надали **КМДА та 16 ОДА**: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Київська, Луганська, Одеська,

Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська. Причому, Житомирська та Луганська ОДА надали інформацію без конкретних даних.

Просвітницькі заходи в основному проводять структурні підрозділи з комунікацій з громадськістю ОДА, КМДА та громадські організації під час реалізації проектів.

У 2017 році було здійснено довгостроковий проект: "Розвиток місцевих ініціатив у громадах **Вінницької** області як передумова успішного розвитку території" для очільників громад області, в рамках якого було реалізовано 24 місцевих ініціативи в територіальних громадах області. Цей проект був спрямований на активізацію громади.

Щодо реалізації та впровадження розвитку громадянського суспільства, Вінницька ОДА та органи місцевого самоврядування активно співпрацюють з Вінницькою обласною Асоціацією органів місцевого самоврядування, Вінницьким відокремленим підрозділом Установи "Центр розвитку місцевого самоврядування" (Програма U-LEAD) та з громадськими організаціями.

Центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій Вінницької області в рамках Школи Лідерства постійно проводиться просвітницько-правова діяльність щодо формування особистості, спрямовані на розвиток громадянської культури, усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її громадянською відповідальністю, готовності до компетентної участі у житті суспільства.

Протягом 2017 року за ініціативою департаменту інформаційної та внутрішньої політики **Донецької** ОДА та Програми розвитку ООН в Україні у рамках проекту "Відновлення врядування та примирення в охоплених конфліктом громадах України", що фінансується Швейцарською Конфедерацією та Урядом Швеції, проведено:

- семінар-тренінг "Громадська рада: ефективні комунікації з владою та проведення консультацій з громадськістю";
- тренінг "Розробка Статутів територіальних громад в умовах формування місцевого самоврядування та впровадження стандартів громадської участі";
- навчальний візит "Сталий розвиток громадянського суспільства через розбудову інститутів громадських рад та взаємодію з органами місцевого самоврядування";
- семінар-тренінг "Громадська рада: розробка та впровадження соціальних проектів, що спрямовані на розвиток громадянського суспільства";
- семінар-тренінг "Громадські ради: вплив на прийняття рішень через основні програмні документи органів місцевого самоврядування";
- семінар-тренінг "Інноваційні підходи щодо розвитку громадянського суспільства";
- стаді-тур "Сталий розвиток громадянського суспільства через розбудову інститутів громадських рад та взаємодію з органами місцевого самоврядування. Досвід Польщі. Досвід Естонії";
- проведено Форум "Роль місцевого самоврядування та ІГС у процесі децентралізації".

У **Запорізькій** області з метою формування схильності до правосвідомого життя проводяться заходи з правовиховної та правоосвітньої тематики. Конкурс малюнків "Мої права", організаційно-методичне забезпечення правових дебатів, Інтелектуальний правовий спаринг "Правий? Так! ", Тиждень права, Турнір юних правознавців.

У закладах вищої освіти **Київської** області проводяться просвітницькі заходи: "Порядок користування онлайн-сервісами державних органів", "Правова культура молоді», "Профілактика корупційної діяльності". Відбувся Цикл семінарів на тему "Основні Положення Закону України «Про запобігання корупції»".

Проводяться Години інформування про становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство». Виховні години на тему: "Моя громадянська позиція", "Правові аспекти реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства".

Студенти брали участь у "Дебатному турнірі з політичних реформ" за британським форматом, який був організований всеукраїнською ініціативою "Активна громада" в рамках проекту "Активна громада: право вибору" та конкурсі "Патріотичні екскурсії Київщини".

В **Одеській** області управлінням інформаційної політики та комунікацій ОДА у березні 2018 року були проведені два тренінги "Технологія написання заявки для участі у конкурсних проектах" та регіональний семінар-тренінг "Організації громадянського суспільства як надавачі соціальних послуг: існуючі механізми регулювання та державного фінансування надання соціальних послуг для представників державних установ та організацій громадянського суспільства".

У закладах освіти **Миколаївської області** створено куточки з правового та громадянського виховання, в яких розміщено інформацію про законодавство України, права дитини, адміністративну та кримінальну відповідальність неповнолітніх, телефони довіри та адреси тих установ, які надають допомогу неповнолітнім. До проведення просвітницької роботи залучаються працівники правоохоронних органів, представники правозахисних організацій та інші фахівці у галузі права. Для вчителів історії та правознавства закладів загальної середньої освіти проводяться курси підвищення кваліфікації з напрямку «Громадянська освіта». Найбільше просвітницьких заходів проводить ГО «Фонд розвитку міста Миколаєва».

В **Полтавській** області просвітницькі заходи проводять: Головне територіальне управління юстиції в Полтавській області та громадські організації: "Полтавська платформа", обласний осередок Всеукраїнської організації інвалідів "Союз організацій інвалідів України", "Аналітичний Центр "Бюро економічних та соціальних досліджень", обласна філія Суспільної Служби України, Аналітичний центр розвитку громадянського суспільства, Інститут аналітики та адвокації, Інститут фінансів та права.

У **Сумській** області відбувся обласний форум інститутів громадянського суспільства: "Співпраця органів влади і громадськості: реальні можливості та механізми їх використання". Створено інформаційно-ресурсний центр "Розумний хаб" для просвітницьких заходів. В Сумському університеті діє проект "Роль громадян в управлінні громадою".

У закладах освіти **Хмельницької** області проводяться миротворчі, правозахисні, волонтерські акції, тижні правової освіти. Тренінги: "Я відповідальний громадянин", "Толерантність врятує світ", "Вчимося жити разом", "Гідність і безпека".

У **Черкаській** області комунальний навчальний заклад "Обласний інститут післядипломної педагогічної освіти" проводить просвітницькі заходи з питань розвитку громадянського суспільства. У травні 2018 року відбувся форум громадських організацій "ГАРАНТУємо зміни", де доступно розповідалося про можливості об'єднання ресурсів грантів і державного фінансування.

Коордрада при **Чернігівській** ОДА розробила програму залучення організацій громадянського суспільства до процесу надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів у 2018-2019 роках.

Київською МДА у 2017 році проведено Форум громадських організацій "Співпраця та розвиток". З офісом Ради Європи започатковано проект "Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень". В рамках проекту відбулась пілотна Академія громадської участі, спрямована на спільне навчання представників влади і громадськості. Було підписано Меморандум про співробітництво між департаментом суспільних комунікацій та представниками організацій громадянського суспільства. Триває робота щодо реалізації проекту "Вдосконалення доступу організацій громадянського суспільства в Україні до надання соціальних послуг". В рамках проекту було проведено серію дводенних семінарів-тренінгів "Організації громадянського суспільства як надавачі соціальних послуг: існуючі механізми регулювання та державного фінансування надання соціальних послуг".

Також експертами ОБСЄ на замовлення КМДА було проведено дослідження організацій громадянського суспільства міста Києва.

У 2017 році відповідно до рішення КМДА від 21.09.2017 №48/3055 "По деякі питання міського конкурсу проектів "Громадська перспектива: прозора влада та активна громада", розпочата робота щодо підготовки конкурсу. Наразі організації реалізують свої проекти.

5. Інформація про наукові дослідження, що проводяться в регіоні у сфері розвитку громадянського суспільства та міжсекторальної співпраці

Інформацію з цього питання надали **8 ОДА**: Волинська, Донецька, Запорізька, Київська, Львівська, Рівненська, Чернівецька та Черкаська.

У **Вінницькій** області досліджувався аспект "Формування громадянської компетентності учнів на уроках та в позаурочний час".

Розбудові громадянського суспільства сприяє експериментальна робота, що проводиться в закладах **Донецької** області. У Великоновосілківській ЗОШ триває експеримент "Організаційно-педагогічні умови розвитку закладу освіти на засадах соціального партнерства" (наказ Міносвіти від 30.03.2018 №301). Протягом 2017 року проведено соціопитування серед педпрацівників "Формування рис громадянської компетентності у старшокласників у полікультурному регіоні".

Розпочато експеримент всеукраїнського рівня у **Запорізькій** області "Система підготовки фахівців соціальної сфери до національно-патріотичного виховання дітей та молоді на засадах соціального партнерства" (наказ МОН від 23.04.2018 №313) на базі навчальних закладів області.

У **Львівському** регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентіві України наукові дослідження з актуальних питань державного управління та місцевого самоврядування охоплюють тематику розвитку громадянського суспільства та організацій громадянського суспільства, зокрема, на теми: "Демократичність та ефективність публічного врядування в Україні: критерії оцінювання"; "Розвиток демократичних якостей управлінської культури органів публічної влади"; "Розвиток системи управління в ЄС: досвід для України".

В **Полтавській області** обласний інститут післядипломної педагогічної освіти проводить наукові дослідження у сфері розвитку громадянського суспільства, зокрема: "Розвиток навчального закладу шляхом упровадження моделі громадсько-активної школи", "Громадянська компетентність: модель взаємозв'язку теорії і практики в навчально-виховному процесі".

У **Сумському** національному університеті виконується науково-дослідна робота "Механізми впливу інститутів громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси в Україні". Результати досліджень використовуються Координаційною радою при ОДА для підготовки Плану заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства.

В університеті виконується докторська дисертація Костенка А.М. "Роль інститутів громадянського суспільства у контексті Євроінтеграційних процесів України".

В **Черкаській** області у 2016 році проректором з науково-методичної роботи комунального навчального закладу "Обласний інститут післядипломної педагогічної освіти", доктором педагогічних наук Назаренком Г.А. досліджено проблеми виховання культури демократизму учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів, у рамках якого вивчено питання співпраці з громадськими організаціями. Зараз дослідницею координується Інтернет-проект "Співпрацюємо з організаціями громадянського суспільства".

У Черкаському національному університеті ім. Б. Хмельницького наукові дослідження у сфері розвитку громадянського суспільства та міжсекторальної співпраці здійснюються кафедрою державної служби, публічного адміністрування та політології в межах НДР "Реформування публічної влади і публічного врядування в Україні: європейські орієнтири і виміри", кафедрою державно-правових дисциплін "Деякі проблеми захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні", "Теоретико-історичні аспекти формування правової держави в Україні" та кафедрою археології та спеціальних галузей історичної науки: "Соціальні практики формування гендерної чутливості й толерантності в традиційному українському суспільстві модерного періоду".

6. Інформація про наукові публікації видані в регіонах у сфері розвитку громадянського суспільства та міжсекторальної співпраці

Інформацію з цього питання надали 10 **ОДА і КМДА**: Вінницька, Волинська, Запорізька, Кіровоградська, Львівська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Чернівецька та Черкаська.

У бібліотеці Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій **Вінницької** області постійно проводяться тематичні бібліографічні виставки з питань розбудови громадянського суспільства. Для надання методичної допомоги слухачам, Центром видано низку методичних посібників, а саме:

- "Громадянське суспільство в Україні: виклики нової доби" (Яцюк О.С.);
- "Участь молоді у виробленні державної політики в контексті реформування місцевого самоврядування та розбудови громадянського суспільства" (Заболотна Н.М.);

- "Підвищення ефективності самоврядування територіальних громад шляхом створення громадських інституцій та активізації їхньої діяльності" (Татусяк С.П.);
- "Інформаційна війна як складова частина гібридної війни" (Яцюк О.С.);
- "Місцеві ініціативи: теорія та практика" (Дорох В.В.).

У **Волинській** області видано посібник Миць М.Я. "До проблеми формування громадянської компетентності: історичні традиції та сучасні виклики в Україні".

Педагоги **Запорізької** області брали участь у Міжнародних науково-практичних конференціях: "Історія, проблеми та необхідні умови становлення громадянського суспільства в Україні" м. Львів "Роль волонтерства у формуванні громадянського суспільства" (січень 2018); "Неперервна освіта 21 сторіччя: досягнення та перспективи". Тема "Формування професійних компетентностей фахівців соціальної сфери на засадах соціального партнерства: громадянський та національно-практичний аспекти" (травень 2018).

Управлінням комунікацій з громадськістю **Кіровоградської** ОДА спільно з Громадською радою у 2017 році видані методичні рекомендації: "Механізми взаємодії влади з громадськістю".

За сприяння **Львівської** ОДА Громадська рада видала збірник витягів із законодавства стосовно участі громадян у формуванні та реалізації місцевої, регіональної та державної політики.

У **Полтавській області** вийшли такі публікації:

Бондар Т.О. "Громадянська компетентність, патріотизм та симуляція: проблеми громадянської освіти для українців", "Програма медіа грамотності для громадян, для вчителів Полтавщини: перші результати"; Зелюк В.В. "Огляд освітньої політики Полтавщини у сфері співпраці із громадою та реалізації концепції навчання упродовж усього життя".

У **Сумській** області, за результатами досліджень Сумського державного університету, у 2017-2018 роках опубліковано навчальні посібники: "Участь у розбудові громади: від громадського моніторингу до ініціативи"; статті у фахових виданнях: "Ціннісні аспекти феномену Майдану, як інституту громадянського суспільства", "З історії становлення громадянського суспільства України", "Громадянське суспільство як головний чинник активізації діяльності правоохоронних органів, що забезпечують економічну безпеку України", "Розвиток механізмів державно-приватного партнерства у сфері природогосподарювання в умовах децентралізації", "Громадянське суспільство: еволюція та ідеї", "Механізми впливу громадянського суспільства".

У **Черкаській** області вийшла монографія Назаренка Г.А. "Виховання культури демократизму учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів".

Навчально-методичні видання Назаренка Г.А.: "Виховання культури демократизму старшокласників засобами факультативного курсу "Вчимося демократії", "Виховання демократизму особистості засобами телекомунікаційних проєктів". Стаття "Готовність до взаємодії з органами державної влади та органами місцевого самоврядування як компонент культури демократизму особистості старшокласника".

У **Чернівецькій** області вийшло актуальне дослідження Сідуняка О.В. "Необхідність підвищення ролі Урядів і громадських об'єднань у відносинах державно-приватного партнерства у соціальній сфері". У журналі "Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування" є рубрика "Громадянське суспільство".

В **Івано-Франківській** області для методичного забезпечення навчального процесу з питань розвитку громадянського суспільства центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій для слухачів підготовлені і видані: навчально-методичний посібник "Взаємодія інститутів громадянського суспільства та держави" (автор - кандидат наук з державного управління Мазак А.В.) та збірник довідково-інформаційних матеріалів "Забезпечення доступу до публічної інформації. Проблемні питання оприлюднення інформації у формі відкритих даних" (автор - кандидат політичних наук Шотурма Н.В.).

7. Інформація про організацію в регіонах навчання державних службовців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування

Інформацію з цього питання надали **14 ОДА**: Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Львівська, Луганська, Одеська. Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська,

Харківська, Чернівецька та Черкаська. Причому Запорізька і Рівненська ОДА надали інформацію загального змісту без конкретних даних.

В Україні діють обласні центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій. Це єдині в областях ліцензовані заклади післядипломної освіти, які надають освітні послуги даній категорії працівників за напрямом підготовки 1501 «Державне управління».

На виконання Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію Україна-ЄС, затвердженого розпорядженням КМУ від 17.09.2014 №847-р, зокрема, п. 7 ст. 4.14; п. 50, ст.18.22; п. 467 ст.443 з питань взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з громадськістю у процесі формування та реалізації державної політики, в тому числі на регіональному рівні, розроблені навчальні модулі з питань розвитку громадянського суспільства.

Так, у **Волинському ЦППК** – "Зв'язки з громадськістю в системі органів виконавчої влади/місцевого самоврядування" професійних програм підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.

На виконання Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства Волинським ЦППК будуть розроблені та актуалізовані навчальні програми з питань формування громадянської освіти та формування громадянських компетентностей у публічних службовців з подальшою організацію відповідного навчання.

В 2017 році в **Житомирському** державному технологічному університеті відкрита спеціальність «Публічне управління та адміністрування», яка передбачає підготовку фахівців-лідерів для сфери управління державними структурами за державним замовленням. Підготовку фахівців за відповідною спеціальністю здійснює також Житомирський національний агроекологічний університет.

В **Миколаївській області** у Національному університеті кораблебудування ім. адмірала Макарова, Миколаївському комплексі Одеської національної юридичної академії на громадських засадах працює "юридична клініка", де проводять консультації студенти спеціальності "Правознавство". Студенти-консультанти та викладачі-куратори беруть участь у програмі "Сприяння судовій реформі в Україні", що ініційована Міжнародним фондом "Відродження".

У **Полтавській області** державні службовці органів виконавчої влади проходять навчання в національній академії державного управління при Президентові України, її регіональних інститутах та в Полтавському національному технічному університеті ім. Ю. Кондратюка.

У **Чернівецькій** області на базі університету імені Ю. Федьковича створена магістратура зі спеціальності "Державне управління".

У **Черкаському** національному університеті імені Богдана Хмельницького, який є провідним вищим навчальним закладом області, в 2008 році створено магістратуру за спеціальністю "Державна служба", що нині має назву "Публічне управління та адміністрування".

Підготовка магістрів здійснюється згідно з постановами Кабінету Міністрів України: від 29.07.2009 № 789 «Порядок прийому на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів за спеціальністю "Державна служба" галузі знань "Державне управління" та працевлаштування випускників»; від 27.09.2016 № 674 "Порядок прийому на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів за спеціальністю "Публічне управління та адміністрування" галузі знань "Публічне управління та адміністрування".

У рамках реалізації Швейцарсько-українського проекту "Розвиток громадянських компетентностей в Україні" розроблено навчальний модуль "Формування громадянських компетентностей у публічних службовців".

8. Інформація про організацію в регіонах роботи з підвищення кваліфікації державних службовців органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування

Інформацію з цього питання надали **22 ОДА**: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Львівська, Одеська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська, КМДА.

В Україні підвищення кваліфікації для посадовців області проводиться Центрами перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій відповідних областей за щорічними планами-графіками підвищення кваліфікації, погодженими Національним Агентством з питань державної служби України, обласними державними адміністраціями, обласними радами та затвердженими розпорядженнями голів обласних державних адміністрацій, Київської МДА.

Крім того, у складі НАДУ при Президентіві України та її регіональних інститутів (Дніпропетровського, Львівського, Одеського і Харківського) діють підрозділи з підвищення кваліфікації зазначених категорій осіб.

Плани-графіки формуються на основі держзамовлень районних державних адміністрацій, районних рад, міських рад міст обласного значення, структурних підрозділів ОДА, КМДА, відповідних територіальних підрозділів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, установ та організацій області.

Інститути системи НАДУ та Центри мають Ліцензію Міністерства освіти і науки України з надання освітніх послуг у підвищенні кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій в освітній галузі "Публічне управління та адміністрування".

У **Вінницькій** області навчання проводиться за різними видами, як самостійні семінари-тренінги, "круглі столи", так і модулі (теми), включені у програми професійного навчання, тематичні короткострокові та постійно діючі семінари з питань розвитку громадянського суспільства в політико-правовій, соціальній, культурній, економічній сферах та шляхів реалізації державної політики у цій сфері.

У **Закарпатській** області протягом 2018 року на базі Центру підвищили кваліфікацію вказані категорії службовців з питань розвитку громадянського суспільства за такими програмами тренінгів: "Доступ до публічної інформації"; "Надання безоплатної правової допомоги: актуальні питання"; "Можливості для місцевого самоврядування: регіональний аспект"; "Залучення громади до прийняття управлінських рішень. Взаємодія органів влади та громадянського суспільства".

З метою забезпечення Центру ефективними професійними тренерами з питань підвищення ролі громадськості в управлінні місцевим розвитком, один з тренерів Центру, регіональний координатор ВГО "Інститут республіка" пройде навчання за програмою тренінгу для тренерів "Партисипативна демократія на місцевому рівні в Україні. Як це працює? " на базі Всеукраїнського центру підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування у червні цього року.

В **Івано-Франківській** області модуль "Взаємодія з громадськістю та розвиток громадянського суспільства" в 2018 році центром включено до навчальних планів всіх професійних програм.

Також, в 2018 році проведено навчання державних службовців з питань розвитку громадянського суспільства за програмами таких тематичних короткострокових семінарів: "Організація роботи старости в об'єднаній територіальній громаді"; "Організаційно-масова робота місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації державного управління"; "Сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства та їх взаємодія з органами виконавчої влади"; "Удосконалення роботи із зверненнями громадян у місцевих органах виконавчої влади"; "Забезпечення доступу до публічної інформації. Оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних».

У **Київському** обласному центрі викладаються дисципліни: "Розвиток громадянського суспільства в Україні" та "Дослідження кращих практик взаємодії державних органів, бізнесу та ІГС". Ці питання висвітлювалися в ході короткотермінових семінарів: "Сучасні аспекти публічного управління та адміністрування», "Бенчмаркінг розвитку територій та технології розвитку фандрайзингу у державному секторі".

У **Львівському** центрі в курсі з політології викладаються модулі: "Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні", "Досвід ЄС щодо залучення громадськості до формування політики", "Порядок проведення консультацій з громадськістю з

питань формування та реалізації державної і регіональної політики", "Підтримка на конкурсних засадах проектів і програм інститутів громадянського суспільства, спрямованих на вирішення завдань державної і регіональної політики", "Законодавство України щодо залучення громадськості до формування та реалізації державної і регіональної політики", "Громадська антикорупційна та громадська антидискримінаційна експертиза проектів нормативно-правових актів", "Порядок сприяння проведенню громадських експертиз діяльності органів виконавчої влади", "Організація роботи громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади", "Комунікації в публічному управлінні", "Взаємодія органів державної влади з неурядовими організаціями".

В **Одеському** регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентіві України розроблено і викладається курс для короткотермінового дистанційного навчання "Громадянське суспільство і влада". Питання взаємодії влади з громадськістю включено у більшість короткотермінових семінарів, в яких беруть участь представники органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Вінницької, Миколаївської, Одеської та Херсонської областей.

У **Миколаївській** області до змісту курсів підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів закладів освіти включені теми: "Громадянська компетентність та громадянська освіта в умовах Нової української школи", "Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства у правовій державі".

До загальної складової програми включений модуль "Гуманітарно-соціальний розвиток українського суспільства". Розроблена програма тематичного короткотермінового семінару "Діяльність старости в об'єднаній територіальній громаді: повноваження, діяльність, механізми відповідальності" за участю старост в об'єднаних територіальних громадах. У ході програми висвітлюються наступні теми: "Організаційно-правові засади діяльності старости в об'єднаній територіальній громаді. Інструменти розвитку ОТГ в умовах децентралізації влади: роль старости і громадськості", "Підготовка проектів регіонального розвитку, що пропонуються для участі у конкурсному відборі за рахунок ДФРР. Залучення громадськості до написання та реалізації проектів розвитку".

Позаштатні викладачі центру брали участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю "Розвиток громадянських компетентностей в Україні", за підсумками якого були видані збірники методичних матеріалів для системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

У **Полтавському** Центрі на виконання п.11 Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства спільно з Департаментом інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю ОДА проведено тематичні короткотермінові семінари "Громадянське суспільство в Україні. Взаємодія органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади з громадськістю", "Розвиток комунікативних компетенцій посадовців: співпраця та налагодження взаємодії".

У **Сумському** Центрі післядипломної освіти навчання з питань розвитку громадянського суспільства обов'язково включаються до курсу підвищення кваліфікації у рамках окремого тематичного короткотермінового семінару "Реалізація на регіональному рівні державної політики в інформаційній сфері та у питаннях сприяння розвитку громадянського суспільства".

У **Чернівецькій** області за підтримки Фонду Ганса Зайделя в Україні Центром підвищення кваліфікації проведено навчання за програмою тренінгу "Ефективна комунікація органів державного управління та інститутів громадянського суспільства: механізми, кращі практики, досвід імплементації".

У **Чернігівській** області на виконання п. 9 Нацстратегії протягом січня-травня 2018 року проведено 8 занять з тематики громадянського суспільства. Чотири короткотермінові тематичні семінари-тренінги "Комунікація влади з громадськістю та ЗМІ", по дві тематичні зустрічі та конфераторіуми: "Взаємодія з громадськістю органів державної влади та місцевого самоврядування", "Практика публічних комунікацій для органів влади: висвітлення їх діяльності", "Формування громадянських компетентностей у посадовців".

ЗАГАЛЬНІ ПІДСУМКИ МОНІТОРИНГУ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Загальні підсумки моніторингу, здійсненого у межах громадського супроводу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні, оцінюються за такими **13 комплексними показниками** (див. додаток 1). Підсумки такого мультирівневого бенчмаркінгу дозволяють інтегрально оцінити і порівняти рівень реалізації Національної стратегії у кожному із 25 досліджених регіонів.

Порівняння показало **значні відмінності** в результативності діяльності регіональних органів публічної влади у цій сфері (додаток 13).

За результатами експертних оцінок найбільшу суму балів у загальному рейтингу регіонів набрало **місто Київ – 97%** результативності виконання завдань Національної стратегії. На другому місці – Чернігівська область (**89%**), на третьому – Сумська область (**85%**), на четвертому – Львівська (**83%**).

Аутсайдерами загальноукраїнського рейтингу регіонів у сфері реалізації Національної стратегії виявились: Дніпропетровська (**50%**), Миколаївська (**52%**), Київська (**54%**) та Закарпатська (**58%**) області.

Середній по Україні рівень результативності регіонів у реалізації Національної стратегії дорівнює **71%**.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

За підсумками громадського супроводу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні можна зробити такі **висновки**:

- Сучасний стан реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному (та й на національному) рівні, у цілому по Україні, **неповною мірою** відповідає завданням державної політики у цій сфері.

- Мають місце істотні **регіональні розбіжності** між обласними державними адміністраціями, Київською МДА у рівні організації роботи та у ступені відповідальності за виконання повноважень у сфері розвитку громадянського суспільства, що обумовлено, зокрема, **слабким контролем** з боку центральних органів влади.

- Залишається майже без можливості зовнішнього впливу діяльність у сфері розвитку громадянського суспільства **обласних рад та Київської міської ради**, які іноді порушують базові принципи реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства та свої передвибірчі зобов'язання.

Враховуючи результати здійсненого аналізу, виконавці проекту **пропонують**:

1. Верховній Раді України та її відповідним профільним комітетам:

- пришвидшити процес ухвалення проекту Закону України "Про публічні консультації", розробленого робочою групою за підтримки ОБСЄ в Україні та Секретаріату КМУ, із закріпленням норм про обов'язкове проведення громадських консультацій, залучення представників громадськості до роботи комітетів обласних, районних та місцевих рад, а також, розробленими ефективними механізмами запобігання порушень органами влади вимог проведення консультацій із громадськістю у визначених законодавством випадках;

- внести зміни до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" та проекту Закону України "Про публічні консультації" щодо правового статусу, порядку створення, організацію діяльності консультативно-дорадчих органів з метою розширення їх повноважень щодо участі у вирішенні питань державного та місцевого значення;

- закріпити механізми моніторингових оцінок реалізації державних та регіональних цільових програм в аспекті цільового та ефективного використання коштів шляхом внесення відповідних змін у Закон України "Про засади державної регіональної політики" та Закон України "Про запобігання корупції";

- внести зміни до Бюджетного кодексу України, в яких передбачити визначення терміну

"державна фінансова підтримка громадських об'єднань" та розширити перелік громадських об'єднань, яким надано право на отримання державної фінансової підтримки, передбачивши пріоритетність бюджетного фінансування ОГС на конкурсних засадах, і визначивши в законодавстві чіткі критерії і порядок часткового фінансування інституційного розвитку ОГС.

2. Кабінету Міністрів України:

- розробити та затвердити порядок здійснення моніторингу реалізації політики сприяння розвитку громадянського суспільства, яким встановити обов'язок органів виконавчої влади щорічно *публічно* звітувати про здійснені заходи на виконання Національної стратегії та щорічних планів щодо її реалізації із обов'язковою співповіддю від громадськості при обговоренні таких звітів;

- ухвалити Типове Положення про регіональну Коордраду, деталізувавши питання формування, організації діяльності та взаємодії регіональної Коордради з національною Коордрадою, Громадськими радами, іншими консультативно-дорадчими органами та ОГС;

- спільно із експертами ОГС доопрацювати Типовий регламент діяльності місцевих органів виконавчої влади, з метою доповнення його механізмами забезпечення більшої відкритості та прозорості діяльності цих органів, розширення можливостей участі громадськості у формуванні та реалізації місцевої політики;

- передбачити у щоквартальній звітності ОДА інформацію про реалізацію Національної стратегії на регіональному рівні за формою, узгодженою із національною Коордрадою при Президентові України;

- переглянути штатні структури ОДА та КМДА, відповідальні за реалізацію Національної стратегії, укріпивши кадрами їхню комунікаційну складову;

- запровадити інститут відповідальних за комунікацію у кожному профільному підрозділі ОДА та КМДА;

- запровадити єдину звітність про діяльність консультативно-дорадчих структур та її результати з обов'язковим оприлюдненням цієї інформації на Інтернет-сайтах відповідних органів влади.

3. Міністерству соціальної політики, Міністерству молоді та спорту, Міністерству юстиції, Міністерству інформаційної політики України:

- організувати та провести інформаційні кампанії з висвітлення досягнень діяльності ОГС, у тому числі тих, яким надається фінансова підтримка, зробивши акцент на залученні до їхньої підтримки інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

- висвітлити позитивний досвід діяльності громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів, що створені і успішно діють при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування;

- спільно з представниками ОГС доопрацювати нормативно-правову базу діяльності громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів.

4. Міністерству освіти і науки України

Ініціювати внесення до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (постанова КМУ від 29.04.2015 № 266 "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти"), спеціальності "Менеджмент неурядових організацій".

5. Обласним державним адміністраціям та Київській міській державній адміністрації:

- своєчасно забезпечувати розробку, громадське обговорення та оприлюднення, до лютого поточного року, щорічних регіональних Планів заходів щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки;

- передбачити у структурі місцевих державних адміністрацій відповідальні підрозділи за підтримання взаємодії з громадськістю, у профільних департаментах, управліннях та відділах МДА визначати відповідальних осіб за цю ділянку роботи;

- переглянути склад чинних регіональних Коордрад, виходячи із того, що ці Коордради мають очолювати керівники ОДА, а заступники обиратися від громадськості;

- здійснювати постійний моніторинг соціальної напруженості регіону, заміру громадської думки, з метою відстеження тенденцій соціально-політичного розвитку і змін якості життя населення в регіонах, передбачити на це відповідні кошти у бюджетних запитах;

- сприяти затвердженню на рівні територіальних громад так званого "мінімального набору правових механізмів місцевої демократії": у статутах територіальних громад, положеннях "Про місцеві ініціативи", "Про загальні збори громадян за місцем проживання", "Про порядок консультацій із громадськістю", "Про порядок проведення громадської експертизи діяльності ОМС", "Про порядок делегування органам самоорганізації населення окремих повноважень виконавчих органів відповідної місцевої ради, фінансів та майна";

- провести серію семінарів і тренінгів для представників ОГС щодо підвищення рівня їх обізнаності та стимуляції активності в обговоренні та прийнятті рішень з питань місцевого значення.

6. Інститутам системи НАДУ при Президентіві України, Всеукраїнському центру підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, обласним та міським центрам перепідготовки кваліфікації, працівникам органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій:

Організувати лекційні курси, семінари та тренінги, спрямовані на підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування щодо проблематики громадянського суспільства та успішного використання ними різних форм місцевої демократії при вирішенні різних питань місцевого розвитку.

7. Координаційній раді сприяння розвитку громадянського суспільства при Президентіві України:

- визначити чіткий взаємозв'язок між регіональними Програмами сприяння розвитку громадянського суспільства, що приймаються облрадами та Київською міською радою, та регіональними Планами заходів, що приймаються ОДА і КМДА;

- розглянути на своєму засіданні хід виконання Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на національному та регіональному рівнях та запропонувати внесення в неї, за необхідності, певні зміни;

- забезпечити регулярну щоквартальну звітність регіональних Коордрад перед національною Коордрадою (за затвердженою нею формою) та регулярні засідання національної Коордрази;

- проводити вивчення корисного досвіду діяльності регіональних Коордрад, інших дорадчих органів, розповсюджувати серед регіональних Коордрад.

8. Організаціям громадянського суспільства

- з огляду на децентралізацію і переходу значної частини повноважень державних органів на рівень обласних державних адміністрацій та обласних рад, ОГС, слід зосередитись на діяльності щодо створення організаційно-правових умов для розвитку громадянського суспільства саме на регіональному рівні;

- разом з громадянською освітою ОГС слід нарощувати свою спроможність і впливовість на громадську думку і на діяльність органів влади шляхом залучення до своєї діяльності і навчання нових членів, волонтерів, учасників заходів;

- слід акумулювати та оприлюднювати кращі практики, історії успіху у діяльності ОГС. Це допоможе краще пояснити тим, хто цікавиться суспільним життям, важливість громадянського суспільства для цивілізаційної модернізації України;

- ОГС мають забезпечити належний громадський супровід процесів створення та діяльності регіональних Коордрад, громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів, аби ці органи формувались і працювали максимально демократично, прозоро і не замикались на самих себе;

- слід створювати місцеві коаліції для поєднання зусиль у діяльності на певних напрямках розвитку громадянського суспільства, а також, робочі групи для вирішення певних конкретних питань за участі усіх зацікавлених, у тому числі представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування і бізнесу;

- забезпечити моніторинг та регулярне публічне інформування громадськості регіону, органів влади та національної Коордради про хід виконання регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та регіонального Плану заходів;
- ОГС активно допомагати у проведенні комунікаційних та навчальних заходів для членів регіональних Коордрад, Громадських рад, працівників підрозділів по комунікаціях, у тому числі, з районів та об'єднаних територіальних громад;
- популяризувати та всіляко сприяти висвітленню в регіонах діяльності з розвитку громадянського суспільства за допомогою власних інформаційних ресурсів (сайтів, соцмереж) та залучення ЗМІ й інформаційних ресурсів органів влади;
- продовжити співпрацю між організаціями – членами міжрегіональної коаліції, створеної при виконанні проекту, обмінюватись досвідом досягнень і вирішення існуючих проблем, залучати регіональних експертів до складу робочих груп та запрошувати на комунікаційні заходи у свої регіони, до участі у відео конференціях;
- зберегти і розвивати регіональні коаліції ОГС, використовувати можливості консолідації експертного та організаційного потенціалу цих коаліцій для виконання грантових та регіональних проектів за рахунок місцевих бюджетів;
- створити та використовувати бази даних для обов'язкових розсилок діючим ОГС регіону про діяльність адміністрації та консультативно-дорадчих органів, для експертного розгляду проектів місцевих НПА та проектів актів законодавства;
- громадським експертам брати активну і підготовлену участь у сесіях обласних рад, засіданнях постійних комісій, колегій місцевих державних адміністрацій, Координаційних та громадських рад при розгляді питань, що стосуються створення умов для розвитку в регіоні громадянського суспільства;
- ініціювати проведення в регіонах досліджень стану та розвитку громадянського суспільства, впливу громадського сектору на мешканців і вирішення місцевих проблем, рівня відкритості і прозорості діяльності органів влади та комунальних підприємств, закладів і установ, ОГС брати активну участь у цих дослідженнях.

9. Донорським організаціям:

- рекомендувати продовжити підтримку діяльності з громадського супроводу реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на загальнодержавному та регіональному рівнях, а також, на рівні територіальних громад;
- підтримати створення, спільно із урядовими інституціями, робочих груп за участі громадських експертів для приведення у відповідність із вимогами Національної стратегії законів України та актів КМУ (зокрема, постанов № 106, 324, 996, 2263 та ін.);
- підтримати проведення дослідження ефективності діяльності громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів, створюваних при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, заходи щодо підвищення цієї ефективності;
- підтримати розробку Методичного посібника з реалізації Національної стратегії на регіональному та місцевому рівні для впровадження кращого досвіду у практику розвитку громадянського суспільства.

ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГРОМАДСЬКОГО СУПРОВОДУ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ПРОЕКТУ

Протягом усього періоду виконання проекту його експертно-аналітична група регулярно, **щомісячно, інформувала** керівництво КМУ, Адміністрації Президента України та Програми розвитку ООН в Україні про хід реалізації Національної стратегії.

За підсумками аналізу регіональних Програм, Планів заходів, аналізу діяльності регіональних Коордрад та спеціалізованих підрозділів по комунікаціях проміжні результати цього

аналізу **були направлені** в 24 ОДА, Київську МДА, обласні ради, Київську міську раду, Секретаріат КМУ, Нацдержслужбу, ПРООН.

Попередні результати громадського супроводу реалізації Національної стратегії були розглянуті **на засіданні Координаційної ради** сприяння розвитку громадянського суспільства при Президентові України 17 квітня 2018 року і викликали чималу зацікавленість керівництва Коордради. Презентація доповіді керівника проекту про стан справ у цій сфері була поширена через урядові засоби комунікації та сторінку Фейсбуку віце-прем'єр-міністра Г. Зубка.

Регіональні експерти протягом дії проекту **постійно інформували** керівників структурних підрозділів ОДА, КМДА, на які покладені функції сприяння розвитку громадянського суспільства в регіоні, про результати моніторингу стану виконання Національної стратегії та налагодили більш тісні контакти із ними.

Регіональними експертами та членами регіональних коаліцій постійно надавались консультації представникам органів влади, ОГС, громадським активістам з питань, що складають суть проекту. Офіційно зареєстровано **470** наданих консультацій, хоча фактично наданих було значно більше.

Ці контакти відбувались більшістю за обопільної зацікавленості сторін, крім керівників Київській обласної державної адміністрації, відповідальних за реалізацію Національної стратегії, які не виявили зацікавленості у співпраці з регіональним експертом коаліції з даного питання.

Станом на 08.07.2018 матеріали щодо впровадження результатів виконання проекту надійшли від експертів з **15 регіонів**: Вінницької, Волинської, Закарпатської, Донецької, Житомирської, Київської, Кіровоградської, Одеської, Львівської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Чернігівської областей та м. Києва.

15.1. Пропозиції експертів, подані регіональним органам влади

Серед пропозиції, які за період реалізації проекту регіональні експерти подали ОДА та облрадам щодо удосконалення роботи зі сприяння розвитку громадянського суспільства в регіонах, більшість **були враховані**. Зокрема:

У Вінницькій області:

- були враховані усі пропозиції до Плану заходів щодо реалізації у Вінницькій області в 2018 році Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, що подавалися експертами проекту;

- надавалися консультації працівникам Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю ОДА щодо організації та проведення II регіонального форуму громадянського суспільства, проведення засідань "круглого столу", а також, щодо проведення навчальних заходів для представників громадських рад з районів області.

Волинській ОДА було запропоновано:

- врахувати у регіональній програмі "Волинь. Громадський рух-2020" завдання, які впливають із реалізації реформи місцевого самоврядування та децентралізації, зокрема, надати можливість подачі проектних пропозицій в ОТГ новоствореним громадським організаціям;

- проводити широку інформаційну компанію, яка створює умови популяризації громадського руху та громадського сектору;

- організовувати навчальні заходи для ініціативних груп із об'єднаних територіальних громад по створенню громадських організацій та інших важливих аспектів функціонування громадських організацій на Волині.

Наразі встановлено домовленості, щоб обговорити усі ці пропозиції із представниками ОГС регіону, в тому числі, із районних центрів, на круглому столі, який планується на серпень 2018 року.

Донецькій ОДА подавалися пропозиції:

- створити на сайті ОДА рубрику для висвітлення діяльності Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства, її склад, протоколи засідань тощо; за інформацією спеціалістів управління інформаційної політики, створення рубрики планується на оновленому сайті, робота над яким триває;

- провести навчальні заходи для потенційних учасників конкурсу проектів, що були оголошені в межах реалізації Програми; один навчальний захід був проведений тренерами ГО "Точка доступу" у співпраці з ДонОДА.

В Житомирській області більшість пропозицій експерта враховано:

- результати виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у 2017 році та проект Плану на 2018 рік були розглянуті на засіданні Координаційної ради 20 лютого 2018 року;

- звіт про виконання Плану заходів за 2017 рік та результати обговорення проекту Плану заходів на 2018 рік оприлюднений у відповідній рубриці ОДА "Громадянське суспільство"; на жаль, ця рубрика важкодоступна та потребує спрощеної локації на сайті ОДА; керівництво підрозділу ОДА по комунікаціях посилається на те, що готується новий сайт;

- формування порядку денного засідання Координаційної ради відбувається з урахуванням пропозицій її членів;

- не врахована пропозиція щодо закріплення у функціональних обов'язках працівників управління, відповідального за реалізацію в області Національної стратегії, а також, відповідального за висвітлення та інформування населення про процеси пов'язані з реалізацією Стратегії, діяльністю Коордради.

У Закарпатській області у процесі інтерв'ювання службовців Департаменту комунікацій ОДА, при зборі даних про виконання Національної стратегії, експерт надав відділу взаємодії з громадськістю Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю ОДА пропозиції з підготовки проекту Плану заходів на 2018 рік та зразки успішних практик, зокрема Донецької ОДА (План заходів на 2017 рік). Пропозиції частково були враховані ОДА. Але Закарпатська обласна рада, на відміну від Закарпатської ОДА, не проявила жодної зацікавленості темою.

В Київській області пропозиції спочатку подавалися усно начальнику управління внутрішньої політики ОДА В. Євстратову і стосувалися вони внесення принципових змін до обласної Програми і Плану дій. Після усвідомлення повної неможливості будь-якого співробітництва з цією посадовою особою, експерт офіційним листом звернувся до голови обласної ради і голови ОДА з пропозицією скликати розширену нараду для обговорення ситуації та визначення принципів співробітництва і прийняття необхідних рішень. Про це було додатково поінформовано заступника голови облради В. Майбоженка і голову профільної депутатської комісії В. Удовиченка. Обидва усно висловили зацікавленість у зустрічі, але скерували ініціативу скликання наради до голови ОДА. Але жодної відповіді від голови обласної ради та голови ОДА експерт не отримав.

У Кіровоградській області:

- громадські експерти були задіяні в ролі тренерів для проведення навчань в районах Кіровоградської області щодо інструментів впливу на формування та реалізацію регіональної політики. Регіональний експерт Коаліції Алла Волошина була включена до складу тренерів та провела два навчання: в смт. Добровеличківка та у м. Олександрія;

- завдяки наполегливим вимогам експерта відбулося чергове засідання Ради сприяння розвитку громадянського суспільства при Кіровоградській ОДА;

- враховані пропозиції до регіонального Плану заходів реалізації Національної стратегії щодо проведення оцінки стану виконання заходів регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства за участі представників ОГС, у тому числі, за участі Кіровоградського обласного осередку ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення".

У Львівській області пропозиції були подані до департаменту внутрішньої та інформаційної політики на робочій зустрічі щодо: плану заходів реалізації стратегії розвитку громадянського суспільства на 2018 рік, затвердження положення про координаційну раду, звітності щодо реалізації стратегії, діяльності координаційної ради. Всі пропозиції враховані.

В Одеській області рекомендації експертів Асоціації були враховані при формуванні Плану заходів Одеської ОДА на 2018 рік. Зокрема, врахована пропозиція щодо видання та поширення збірки "Кращі практики залучення мешканців громад до процесу прийняття рішень".

В Сумській області:

- ініціатива щодо впровадження соціального замовлення для ГО сприйнята позитивно, відповідальні за це працівники ОДА опрацьовують дане питання;

- пропозиції щодо сприяння розвитку органів самоорганізації населення обговорені з владою, підтримані, заплановані до обговорення на засіданні Коордради як окремого напрямку виконання Програми та Плану заходів на 2018 рік;

- привернуто увагу до реалізації Програми сприяння розвитку ГС на рівні місцевої влади, органів місцевого самоврядування, РДА, ОТГ, рекомендовано сприяти організаційно та методично реалізації Національної стратегії саме на цьому місцевому рівні, проводити роботу системно, налагоджуючи співпрацю ГО і влади у рамках прийняття місцевих Програм сприяння розвитку ГС;

- враховані плани і програми освіти та навчання держслужбовців, представників ОТГ, місцевих депутатів на курсах підвищення кваліфікації, перепідготовки за темами щодо діяльності ОГС, розвитку громадянського суспільства, інструментів місцевої демократії, створення програм та інших механізмів.

У Тернопільській області:

Пропозиції, які були **повністю** враховані ОДА та облрадою у Плані заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Тернопільській області у 2018 році:

- здійснювати консультативно-методичне забезпечення діяльності та навчання представників громадських рад при райдержадміністраціях, органах місцевого самоврядування;

- запровадити ефективні механізми надання фінансової підтримки громадським ініціативам, спрямованим на реалізацію Національної стратегії;

- провести заходи, які спрямовані на підвищення громадянської освіти населення щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів;

- сприяти включенню до регламентів місцевих рад процедур залучення громадськості до підготовки проектів актів, що мають важливе суспільне значення.

Частково враховані такі пропозиції регіонального експерта:

- розробити проект Плану заходів щодо реалізації в області у 2018 році Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства, провести його громадське обговорення та подати на затвердження голові ОДА;

- проводити спільні консультації з громадськістю;

- запровадити на рівні органів місцевого самоврядування громадську експертизу їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій та установ у сфері послуг;

- сприяти забезпеченню рівного доступу ОГС та бюджетних установ до надання соціальних та інших суспільно значущих послуг за рахунок бюджетних коштів;

- провести конкурс спільних проектів навчальними закладами області всіх рівнів акредитації та ІГС області "Громадянське суспільство та громадянська активність";

- провести Форум ґрантодавців та представників малого, середнього та великого бізнесу (суб'єктів корпоративної соціальної відповідальності) Тернопільської області;

- узгодити можливості проведення наукових досліджень, публікацій, комунікаційних заходів у сфері розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці;

- підтримувати просвітницькі заходи та соціальну рекламу з питань взаємодії з ОГС та розвитку громадянського суспільства;

- стимулювати волонтерську діяльність.

Інші пропозиції експертів **не були враховані**.

В Харківській області під час консультацій з громадськістю щодо проекту Плану заходів 2018 року член Коаліції ГО "Нова Енергія" та регіональна коаліція подали до ОДА наступні пропозиції:

- підготувати та внести зміни до обласної цільової Програми сприяння розвитку ГС на 2016-2020 роки, з метою приведення її у відповідність Планам заходів;

- запровадити практику закупівлі соціальних та інших суспільно значущих послуг в ОГС через соціальне замовлення та забезпечення рівного доступу ОГС разом із бюджетними установами до цих послуг за рахунок бюджетних коштів;

- ініціювати створення пілотного соціального підприємства, зокрема удосконалення механізмів фінансової підтримки такої діяльності;

- провести обласний форум ОГС за участі представників регіональних офісів донорських організацій;

- оприлюднювати щоквартально звіти про стан реалізації в Харківській області Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки за поточний рік у розрізі виконання Плану заходів та обласної цільової Програми;

- включити, на конкурсній основі, представників громадськості до конкурсного комітету обласного конкурсу міні-проектів розвитку територіальних громад "Разом в майбутнє";

- розробити механізми з підвищення ефективності обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проектів місцевих бюджетів;

- налагодити механізм реалізації права громадян на звернення до ОМС за допомогою електронних петицій та проаналізувати ефективність функціонування цього механізму;

- провести обласний "круглий стіл" щодо запровадження на рівні органів місцевого самоврядування громадської експертизи їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій та установ, зокрема, у сфері надання адміністративних та соціальних послуг;

- сприяти ініціативам, спрямованим на розробку статутів територіальних громад, що визначають, зокрема, порядок організації громадських слухань, внесення місцевих ініціатив та реалізації інших форм демократії участі;

- розробити процедуру та провести відбір представників громадськості до складу Координаційної ради з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства;

- розробити типові положення про реалізацію інструментів демократії участі (електронні петиції, місцеві ініціативи, бюджет участі/громадський бюджет та ін.) на місцевому рівні та організувати їх пілотне впровадження у громадах області;

- запровадити механізм проведення конкурсного відбору проектів ОГС для виконання за рахунок бюджетних коштів громадських ініціатив, спрямованих на реалізацію Національної стратегії, на основі пріоритетів, вироблених за участю громадськості;

- створити технічні можливості для формування електронного списку розсилки оновлень рубрики "Консультації з громадськістю" на офіційному веб-сайті ОДА;

- створити на сайтах РДА, сільських, селищних, міських рад та рад ОТГ рубрики, присвячені питанням реєстраційних процедур для ОГС, зокрема, процедур подання документів в електронній формі або за принципом "єдиного вікна".

Жодна з цих пропозицій **не була** врахована ОДА при розробці Плану заходів.

У Херсонській області подані в березні ц.р. пропозиції стосувалися розділу Плану заходів "Забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення". Зокрема, експерти Коаліції запропонували включити у регіональний План 2018 такі заходи:

- сприяти проведенню в громадах області інформаційних семінарів для представників організацій громадянського суспільства, ініціативних груп, органів місцевого самоврядування щодо створення та розвитку діяльності органів самоорганізації населення, поширення досвіду їх діяльності в м. Херсоні та в інших регіонах області;

- надавати постійні консультації для представників ініціативних груп громадян, які ініціюють проведення заходів місцевої демократії (громадські слухання, місцеві ініціативи, загальні збори громадян тощо), проведення громадських слухань тощо;

- сприяти діяльності робочої групи для консультування представників територіальних громад щодо внесення змін до статутів громад із урахуванням вимог типового статуту та Національної стратегії розвитку громадянського суспільства на 2016-2020 роки;

- сприяти проведенню серії навчальних семінарів для представників організацій громадянського суспільства щодо застосування механізмів демократії участі місцевої демократії;
- сприяти проведенню в громадах області інформаційних засідань за «круглим столом» для представників організацій громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування щодо перспектив розвитку в цих громадах громадянського суспільства, застосування механізмів місцевої демократії.

Оскільки в Херсонській області проект Плану заходів проходить публічні консультації, в ОДА пообіцяли вказані пропозиції врахувати.

У Чернігівській області пропозиції не надавались, але відбувався постійний обмін інформацією між регіональним експертом і представниками ОДА.

В місті Києві пропозиції Київській МДА стосувалися більш детального висвітлення роботи Координаційної ради та були, в основному, враховані.

Пропозиції щодо проведення аналізу Плану заходів 2018 року на відповідність Національній стратегії та запропонований проект типового Положення про регіональну Коордраду поки що не були враховані.

15.2. Участь експертів у складі консультативно-дорадчих органів

У Вінницькій області 5 членів регіональної коаліції стали членами регіональної Координаційної ради, у тому числі регіональний експерт коаліції Віталій Дорох. Також, члени коаліції увійдуть до складу робочої групи щодо розробки обласної Програми розвитку громадянського суспільства на 2019-2020 роки.

У Волинській області регіональна експертка Ірина Гайдучик і ще два члени регіональної коаліції подали відповідні заяви на участь в установчих зборах Громадської ради при Волинській ОДА.

У Донецькій області ніхто зі складу регіональних експертів не увійшов до складу консультативно-дорадчих органів.

У Житомирській області регіональна експертка Тетяна Чеховець вже була членом Координаційної ради до початку реалізації проекту, проте, за період реалізації проекту її включено до складу конкурсної комісії по відбору керівників комунальних закладів саме за пропозицією співголови Координаційної ради.

У Закарпатській області громадські експерти – виконавці проекту не входять до складу консультативно-дорадчих органів.

У Кіровоградській області регіональній експертці Аллі Волошиній запропонували подавати свою кандидатуру на членство в Громадській раді при Кіровоградській ОДА на наступну каденцію її роботи.

У Львівській області регіональна експертка Марія Дзюпин у січні 2018 року стала членом Координаційної ради при ОДА.

В Одеській області керівника проекту, заступника голови Асоціації Андрія Крупника розпорядженнями голови Одеської ОДА було включено: до складу конкурсної комісії для розгляду конкурсних пропозицій та результатів моніторингу стану виконання (реалізації) програм (проектів, заходів); до складу ініціативної групи з підготовки і проведення установчих зборів Громадської ради при Одеській ОДА.

В Сумській області експерт Ігор Рекун є членом Коордради та Громадської Ради при Сумській ОДА. Ще кілька активістів – членів регіональної коаліції та партнерських ГО також входять до складу Громадської ради при Сумській ОДА, при міськрадах, виконкомах, головах місцевих рад; член регіональної коаліції Сергій Гапунич очолює Громадську раду при Сумському міському голові.

В Тернопільській області члени регіональної коаліції **відмовилися** увійти до складу регіональної Координаційної ради, бажаючи залишитись незалежними експертами щодо реалізації Національної стратегії у Тернопільській області. При цьому, досягнуто домовленості про присутність експерта на засіданнях Координаційної ради.

В Харківській області регіональний експерт Віталій Филенко та інші експерти регіональної коаліції почали співпрацювати із заступником директора департаменту масових комунікацій, начальником управління внутрішньої політики Ігорем Ісаєнком та головою Громадської ради при Харківській ОДА Олексієм Курцевим.

У Херсонській області регіональний експерт Олександр Мошнягул протягом 2 років є членом Коордради – з часу її створення, є одним із розробників обласної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства.

В Чернігівській області члени Коаліції принципово не входять до складу регіональної Коордради та інших консультативно-дорадчих органів, бажаючи залишатись незалежними моніторами діяльності органів влади.

У місті Києві регіональний експерт Валерій Гуманенко увійшов до складу: Координаційних рад з питань сприяння розвитку ОСББ та ЖБК в місті Києві та з питань соціальної роботи Київської МДА, релігійних та громадських організацій столиці; міжвідомчої робочої групи з розв'язання екологічних проблем ВАТ "Радикал"; робочих груп з підготовки проектів нормативно-правових актів та інших документів з питань вдосконалення механізму залучення інвестицій та з відбору проектів розвитку для формування проекту Плану заходів на 2019-2020 роки з реалізації Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року.

В Київській області жодного представника регіональної коаліції не включено до складу новоствореної Координаційної ради при ОДА.

15.3. Вплив проекту на діяльність місцевих органів влади та ОГС щодо розвитку громадянського суспільства

Завдяки реалізації проекту у зазначених областях активізовано діяльність структурних підрозділів ОДА та КМДА, на які покладено функції щодо реалізації завдань Національної стратегії розвитку громадянського суспільства. Зокрема:

У Вінницькій області вдалося закласти гарний фундамент для того, щоб через певний період ці зміни були відчутними і для органів влади, і для представників інститутів громадянського суспільства, у тому числі:

- вдалося реформувати регіональну Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства: було оновлено її склад і проведено 2 засідання;
- створено регіональну коаліції щодо сприяння реалізації Національної стратегії розвитку громадянського суспільства в регіоні;
- 5 представників регіональної коаліції увійшли до складу Координаційної ради;
- План заходів щодо реалізації у Вінницькій області в 2018 році Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства майже на 90% складається з пропозицій експертів коаліції;
- експерти проекту узяли активну участь у реалізації Плану 2108 року, зокрема:
 - сприяли проведенню II регіонального форуму громадянського суспільства;
 - провели навчання для представників громадських рад з районів області щодо застосування механізмів локальної демократії, а також щодо участі громадян в формуванні та реалізації державної політики;
 - ініціювали проведення та узяли участь у низці засідань «круглого столу»;
 - розробляють навчальну програму з питань сприяння розвитку громадянського суспільства для Центру перепідготовки державних службовців Вінницької області;
 - розробляють практичний посібник щодо нормативного врегулювання на місцевому рівні застосування інструментів локальної демократії (замовник – Центр перепідготовки державних службовців Вінницької області).

У Волинській області додатково введено 6 представників громадськості до складу Координаційної ради при ОДА;

- на засіданні Координаційної ради представлено та обговорено результати моніторингу стану реалізації Національної стратегії;

- за участі членів коаліції громадських організацій та ОДА обговорювалися напрацювання змін у регіональну програму "Волинь. Громадський рух-2020".

В Донецькій області ГО "Точка доступу", керівник якої є регіональним експертом всеукраїнської коаліції, виступила фасилітатором процесу залучення ОГС регіону до розробки обласної цільової Програми розвитку громадянського суспільства;

- підвищено інтерес представників громадського сектору до заходів, які передбачені планом реалізації Національної стратегії, оскільки значна частина громадського сектору не була поінформована про наявність цього Плану і будь-які заходи щодо його реалізації;

- члени коаліції ОГС розгорнули діяльність по створенню умов для розвитку громадянського суспільства, що є одним з пріоритетів роботи в регіоні, зокрема, ГО "Точка доступу" надає навчальну, консультаційну, фінансову підтримку молодим ОГС та ініціативним групам;

- моніторинг впровадження обласної цільової Програми розвитку громадянського суспільства в Донецькій області став рушійним фактором активізації роботи по впровадженню Програми; на даному етапі Програма впроваджується більшою мірою за рахунок залучення коштів міжнародних донорів;

- діяльність в межах проекту стимулювала роботу відповідних служб по реалізації обласної цільової Програми розвитку громадянського суспільства, акцентувала увагу на недостатню якість комунікації влади з громадськістю через сайт ОДА;

- впровадження проекту сприяло більш активній діяльності ОДА по створенню умов для розвитку громадянського суспільства.

В Житомирській області члени коаліції поширили інформацію про існування Національної стратегії розвитку громадянського суспільства та її завдання серед представників громадських організацій, у тому числі, районного рівня, деяких депутатів обласної ради, працівників адміністрації, під час опитування викладачів навчальних закладів та інших активних громадян.

Багатьом надано роз'яснення, що таке органи самоорганізації населення, і які їх права, а також розкрито поняття соціального підприємництва.

В цілому реалізація проекту позитивно вплинула на діяльність місцевих органів влади та організацій громадянського суспільства.

Управління зв'язків з громадськістю стали більш уважно і ретельно відноситись до Плану виконання Національної стратегії та Програми розвитку громадянського суспільства. Підготовка до засідань Координаційної ради також стала більш якісною. Завдяки проекту вдалось об'єднати 6 громадських організацій в коаліцію, що є позитивним досвідом для громадського сектору, бо не всі організації бажають об'єднуватись та працювати над одним проектом.

В Закарпатській області шляхом надання добрих порад вдалось підштовхнути в цілому Закарпатську ОДА до позитивних дій. Зокрема, Закарпатська ОДА вперше затвердила План заходів на 2018 рік і як наслідок – Ужгородська міська рада теж.

На осінь 2018 заплановано проведення регіонального форуму ОГС. Відзначимо, що подібних аналогів не було. Щось подібне – це тільки перше і єдине зібрання Громадської ради при ОДА. Також, поживались місцеві ОГС. 28 червня 2018 року була проведена зустріч з 5 ОГС м.Ужгорода, де презентовано проміжні результати громадського моніторингу виконання Національної стратегії та було проведено обговорення можливих ініціатив з боку ОГС.

У Кіровоградській області під час реалізації проекту вдалось вплинути на владу повною мірою. Під час реалізації проекту Кіровоградська обласна організація Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення налагодила конструктивну співпрацю із Управлінням комунікацій з громадськістю Кіровоградської ОДА, керівництво якого має політичну волю до сприяння зростанню громадської активності регіону загалом. Експертка проекту включена до складу тренерів, які проводили навчальні сесії щодо інструментів впливу громадської на формування та реалізацію державної політики на рівні регіону.

У навчальних сесіях брали участь як представники місцевих громадських організацій, так і влади. Регіональною експерткою був проведений тренінг, на якому в тому числі розглядалися

питання ефективної комунікації між організаціями громадянського суспільства та державними органами. Участь у тренінгу взяли активісти місцевих ОГС і органів влади.

Також з ініціативи органу влади було проведено друге з 2016 року засідання ради сприяння розвитку громадянського суспільства, на якому з доповіддю про проміжні результати моніторингу реалізації у Кіровоградській області Національної стратегії виступила регіональна експертка А. Волошина. Отже, можемо констатувати, що реалізація проекту в Кіровоградській області позитивно вплинула на активізацію співпраці між ОГС та органами влади.

У Львівській області налагоджена тісна співпраця з ОДА у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства:

Оновлено склад Координаційної ради. Про оновлення та можливість увійти до складу Координаційної ради були оприлюднені відповідні інформаційні повідомлення на офіційному Інтернет-сайті Львівської ОДА та офіційних сторінках у соціальних мережах.

Голова Львівської ОДА затвердив Положення про Координаційну раду та план реалізації Стратегії розвитку громадянського суспільства на 2018 рік. Документи проходили обговорення на засіданнях Координаційної ради та були оприлюднені на сайті Львівської ОДА із координатами, куди можна подавати пропозиції. За статистикою, близько 90% пропозицій були враховані.

На початку 2018 року членами Коордради було проголосовано, що її засідання проводяться не рідше одного разу на квартал. Відтак, у 2018 році вже було проведено 4 засідання.

Т.в.о. директора департаменту внутрішньої та інформаційної політики прозвітувала про реалізацію Стратегії розвитку громадянського суспільства у 2017 році на сесійному засіданні Львівської обласної ради (лютий 2018).

У квітні 2018 проведено звітування про виконання Плану реалізації Стратегії розвитку громадянського суспільства у 2018 (за перший квартал) на засіданні Координаційної ради.

Регулярно проводяться безкоштовні навчання для представників громадянського суспільства Львівщини (1-3 рази на місяць). Зокрема, були проведені наступні навчання: "Правила комунікації та супроводу людей з інвалідністю"; "Мистецтво публічного виступу"; "Соціоніка – наука про інформаційну взаємодію психіки людини зі світом та з іншими людьми"; "Інструменти взаємодії інститутів громадянського суспільства та влади на рівні місцевих державних органів"; "Як говорити, щоб почули? Мовні ключики для порозуміння"; «Написання громадських проектів»; "Вплив ОГС на ефективність роботи органів влади".

Державні службовці відділу комунікацій з громадськістю адмініструють чат членів Координаційної ради у соціальній мережі Фейсбук. У даному чаті онлайн проводяться обговорення: важливих подій у сфері громадянського суспільства на Львівщині та Україні загалом; організація та запрошення на публічні заходи, навчання; обговорення порядку денного засідань Координаційної ради.

Проведено конкурс проектів громадських організацій у межах Регіональної програми сприяння розвитку інформаційного простору та громадянського суспільства у Львівській області на 2018-2020 роки у 2018 році, визначено 34 проекти-переможці.

Щоквартально відбуваються зустрічі голови Львівської ОДА з керівниками структурних підрозділів облдержадміністрації, керівниками обласних структур та головами комісій Громадської ради при Львівській ОДА. Проводяться зустрічі голови Львівської ОДА із громадськими організаціями.

Подальші плани: 5 жовтня 2018 року у Львові відбудеться Всеукраїнська зустріч голів громадських рад, з метою налагодження партнерських відносин; в жовтні 2018 р. відбудеться III Форум громадських організацій Львівщини "Партнерство та розвиток", на якому щороку присутні понад 100 громадських організацій; у грудні 2018 року планується провести дні партнерства інститутів громадянського суспільства з публічною презентацією щорічних звітів реалізації проектів; продовжуватиметься проведення безкоштовних тренінгів для представників інститутів громадянського суспільства.

За ініціативою регіональних експертів проекту, **в Одеському регіоні** було укладено та ухвалено Меморандум між Всеукраїнською Асоціацією сприяння самоорганізації населення, Управлінням комунікації та інформаційної політики Одеської ОДА та Одеським регіональним

інститутом державного управління НАДУ при Президентіві України про співробітництво у сфері розвитку громадянського суспільства в Одеській області.

Завдяки проекту пожвавився процес прийняття програми розвитку громадянського суспільства в Одеській області. Програму не пропускала бюджетна комісія Одеської обласної ради через відсутність індикативних показників ефективності виконання Програми. Експерти проекту долучились до розробки індикативних показників програми, що прискорило процес її ухвалення. Програму на 2018-2020 роки було ухвалено Одеською обласною радою 14 березня 2018 року.

У Сумській області було привернуто увагу до самого громадянського суспільства, впливу інститутів громадянського суспільства на стан справ на Сумщині щодо створення умов для розвитку громадянського суспільства.

Здійснено аналіз регіональних Програм та Планів заходів. Органи державної влади відчули увагу з боку громадських організацій до реалізації Національної стратегії. У процесі реалізації проекту стали більше використовувати можливості співпраці між владою і громадянським суспільством, активізувався процес реалізації Програми.

Самі ГО стали більше співпрацювати з владою, відкрили для себе нові можливості, відчули, що Сумщина не периферія і не маргінес, а в багатьох питаннях сприяння розвитку громадянського суспільства – лідер та приклад. До виконання Програми та Плану залучені нові ГО, ініціативні групи, інші ОГС.

На жаль, на локальному, місцевому рівні, крім обласного центру та м.Тростянець і Тростянецької новоствореної ОТГ, співпраця ГО, ОГС з органами місцевого самоврядування та владою взагалі мінімальна, оскільки питанням та проблемам розвитку ГС, сприянню зростанню впливу на громадянське суспільство уваги не приділяється. Отже, надалі необхідно зосередити увагу на співпраці ОГС та органів влади, що буде взаємодіючим.

В Тернопільській області в результаті реалізації проекту затверджені зміни у Плані заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Тернопільській області. Активізувалася робота Громадської ради.

Проведено ряд заходів за участю представників влади, які є відповідальними за реалізацію Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Тернопільській області за участі експерта Проекту.

В Харківській області активізувались представники Харківської ОДА у питаннях розвитку ГС. Було створено найбільшу регіональну коаліцію, в яку увійшли зацікавлені особи з 15 ГО та БФ, що підвищує їх інституційну спроможність в регіоні.

Підвищилась обізнаність громадян щодо діяльності (чи бездіяльності) представників органів влади стосовно розвитку ГС. Вперше за 3 роки було виділено фінансування на відповідну обласну цільову Програму.

В Херсонській області якихось особливих змін у процесі впровадження Національної стратегії останнім часом не відбулось. Представники ОДА запевняють у бажанні сприяти реалізації Національної стратегії. Але нарікають на об'єктивну проблему: створений ще в січні підрозділ, що відповідає за реалізацію Стратегії (Управління регіонального розвитку) тільки нещодавно отримав на "баланс" обласну Програму і відповідно План заходів на 2018 рік. Тобто, півроку ніхто по суті не переймався цими питаннями.

Звіт про виконання Програми за 2017 рік на сайті облради досі відсутній, а значить – не прийнятий. План заходів і досі існує тільки у формі проекту. Наразі, повідомили, що пропозиції експертів внесуть до Плану, проведуть його остаточне обговорення на Координаційній раді в кінці липня і потім буде передано на затвердження головою ОДА.

В Чернігівській області посилюється співпраця громадських організацій на горизонтальному рівні. Покращилась взаємодія між органами влади та громадянським суспільством в актуалізації та вирішенні різних питань. Наприклад, вивчення застосування питання соціального замовлення, проведення першого Форуму громадських організацій тощо. Збільшилось інформаційне поле – зросла обізнаність громадських організацій та населення про наявність Національної стратегії. З'явилося розуміння необхідності стратегічно планувати розвиток та підтримку громадянського суспільства владою.

Оскільки, за даними дослідження, умови для розвитку громадянського суспільства у **м. Києві** доволі на високому рівні, відсоток покращень достатньо невеликий.

Координаційна рада при Київській МДА запрацювала більш результативно, оскільки у 2017 році засідань майже не проводилося. В листопаді 2017 року були внесені зміни в персональний склад Коордради. Планується врахувати пропозиції, напрацьовані експертами проекту, в Планах заходів у 2019-2020 роках.

В Київській області за період реалізації проекту практично не вдалося вплинути на покращення умов для розвитку громадянського суспільства в області. Опосередковано можна очікувати певних позитивних зрушень у майбутньому через створену регіональну коаліцію, але, за умови кардинальних змін у персональному складі профільного управління Київської ОДА та зміни ставлення керівництва КОДА до питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Київській області.

15.4. Порівняння стану реалізації Національної стратегії в областях, де у 2016-2017 роках було надано комплексну підтримку з боку ПРООН, з іншими регіонами України

Відповідно до затвердженої Методики виконання проекту, зроблено порівняння стану реалізації Національної стратегії у Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській та Херсонській областях, де у 2016-2017 роках було надано комплексну підтримку з боку ПРООН, з іншими регіонами України.

Виявилось, що вказані регіони істотно відрізняються між собою за ступенем реалізації Національної стратегії і відповідно займають різне місце в рейтингу регіонів.

Так, **Донецька** область, результативність якої у сфері реалізації Національної стратегії оцінено у **78%**, посіла 7 місце у рейтингу та увійшла в десятку лідерів. **Херсонська** область (**67%**) зайняла 16 місце та опинилась в середині рейтингу. **Закарпатська** область (**56%**) – 22 місце та **Дніпропетровська** область (**50%**) – останнє 25 місце виявилися у самому кінці загальноукраїнського рейтингу регіонів у сфері реалізації Національної стратегії.

Згідно аналізу, на негативний результат в **Дніпропетровській** області вплинули такі фактори: відсутність політичної волі керівництва ОДА у створенні Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства та затвердженні Плану роботи з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2017 рік; відсутність у керівництва ОДА пріоритетів у налагодженні ефективної структури підрозділів з комунікацій.

Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Дніпропетровської ОДА має 25 штатних одиниць. З них 14 належать до управління з питань внутрішньої політики. З них 4 – у відділі взаємодії з громадськими організаціями. Станом на 01.12.2017 були вакантними посади: начальника управління з питань внутрішньої політики, начальника відділу взаємодії з громадськими організаціями, спеціаліста відділу взаємодії з громадськими організаціями, заступника начальника управління інформаційної діяльності – начальника відділу інформації та взаємодії із засобами масової інформації.

На результат вплинула недостатня організаційна спроможність і недобросовісність причетних структурних підрозділів ОДА у відпрацюванні запиту на інформацію про налагодження в регіоні роботи з громадянської освіти населення, відображення тематики громадянського суспільства у програмах шкіл та ВНЗ, навчання та підвищення кваліфікації службовців органів публічної влади з питань розвитку громадянського суспільства.

При цьому, Дніпропетровська область має найвищий в країні показник відображення в регіональній Програмі сприяння розвитку громадянського суспільства завдань Національної стратегії (72%). Отже, за умови усунення вищезазначених факторів, область має високі шанси значно покращити свій рейтинговий показник.

На низький результат у **Закарпатській області** вплинули такі фактори: недостатній рівень відображення в регіональних Програмах завдань Національної стратегії (12%); не затверджений План дій з реалізації Національної стратегії на 2017 рік; фінансування регіональної Програми у 2017 році не здійснювалося; недостатня організаційна спроможність і недобросовісність причетних структурних підрозділів ОДА у відпрацюванні запиту на інформацію

про налагодження в регіоні роботи з громадянської освіти населення, відображення тематики громадянського суспільства у програмах шкіл та ВНЗ.

Можна припустити, що вищезазначені проблеми свідчать про негативне відношення керівництва ОДА до питань реалізації Національної стратегії як до питань неперіоритетних, другорядних, якими займаються по залишковому принципу.

Разом із тим, враховуючи високі показники області при створенні та діяльності регіональної Коордради, придатності регіональної нормативно-правової бази для розвитку громадянського суспільства, стабільні показники з інших питань, а також, харизматичність очільника ОДА Г. Москаля та його позиціонування себе як прибічника демократії, область може значно поліпшити свої результати.

В **Херсонській** області достатньо високі показники створення та діяльності регіональних Коордрад, регіональна нормативно-правова база у цілому придатна для розвитку громадянського суспільства, регіональна Програма сприяння розвитку громадянського суспільства профінансована у 2017 році.

Знизили рейтинг регіону такі показники, як: відсутність Плану заходів на 2017 рік, низький ступінь відображення в регіональному Плані заходів 2018 року завдань Нацстратегії, неналежна робота в регіоні з громадянської освіти населення.

Можна сподіватися, що реорганізація Департаменту внутрішньої політики в управління регіональної політики, у складі якого є відділ комунікацій з громадськістю (5 штатних одиниць) сприятиме якісним змінам у сфері реалізації Національної стратегії у Херсонській області.

В **Донецькій** області є всі можливості поліпшити такі показники, як відображення в регіональній Програмі завдань Національної стратегії, якість сайту ОДА, посилити виконання регіональної Програми, удосконалити регіональну нормативно-правову базу для розвитку громадянського суспільства.

***Експертно-аналітична група
Всеукраїнської асоціації сприяння
самоорганізації населення***

МЕТОДИКА ГРОМАДСЬКОГО СУПРОВОДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ

Громадський супровід реалізації на регіональному рівні Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затвердженої указом Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 "Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні" (далі – **Національної стратегії**), здійснюється в межах проекту "Громадський супровід реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016-2020 роки на регіональному рівні" (далі – **Проекту**), який за підтримки ПРООН реалізує ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення" (далі – **Асоціація**) у коаліції з партнерськими організаціями громадянського суспільства (ОГС), що діють в регіонах та на всеукраїнському рівні.

Метою громадського супроводу реалізації Національної стратегії, який поєднує громадський моніторинг та інформаційно-методичну підтримку, є допомога створенню в регіонах сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства на основі відкритості діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, практичного застосування різних форм демократії участі та налагодження ефективної міжсекторальної взаємодії.

Громадський супровід Національної стратегії здійснюється у контакті з Адміністрацією Президента України (АПУ), Кабінетом Міністрів України (КМУ), центральними органами виконавчої влади (ЦОВВ), обласними державними адміністраціями (ОДА), обласними військово-цивільними адміністраціями (ОВЦА), Київською міською державною адміністрацією (КМДА), а також обласними радами та Київською міською радою, які забезпечують реалізацію Національної стратегії на загальнодержавному та регіональному рівнях.

Діяльність в межах проекту ведеться, також, у співпраці з Координаційною радою сприяння розвитку громадянського суспільства, створеною Указом Президента України від 4 листопада 2016 року № 487/2016 (далі – **Коордрадою**), на яку покладено, зокрема, завдання здійснювати методичне забезпечення, моніторинг та оцінку реалізації Національної стратегії і готувати пропозиції щодо актуалізації її положень, а також брати участь у проведенні просвітницько-інформаційних заходів, спрямованих на залучення представників ОГС до участі у роботі державних органів та органів місцевого самоврядування.

Реалізація проекту здійснюватиметься, також, у співпраці із громадською організацією "Одеський інститут соціальних технологій", Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) та іншими громадськими організаціями, які забезпечують громадський супровід реалізації Національної стратегії як на національному, так і на регіональному рівнях.

У процесі виконання проекту вирішуються такі **завдання**:

1) створюється **всеукраїнська коаліція** громадських організацій, які представлятимуть 24 області України та місто Київ, які у свою чергу утворюють **регіональні коаліції** для спільного виконання в регіонах завдань проекту;

2) аналізується зміст, виконання та фінансування у 2017 році **регіональних Програм** сприяння розвитку громадянського суспільства;

3) аналізується зміст, порядок прийняття та виконання у 2017 і 2018 роках **регіональних Планів заходів** щодо реалізації Національної стратегії;

4) досліджуються процедури створення та ефективність діяльності **регіональних Коордрад** з питань розвитку громадянського суспільства;

5) вивчаються **регламенти** діяльності ОДА і КМДА, а також регламенти і **положення** про постійні комісії обласних рад та Київської міської ради;

6) вивчається діяльність, структурна та кадрова потужність **спеціальних підрозділів** по комунікаціях у складі ОДА та КМДА, їхня співпраця з громадськістю;

7) через напівструктуровані **інтерв'ю** вивчається **думка експертів** від влади і громадськості в регіонах України щодо стану та перспектив розвитку громадянського суспільства;

8) оцінюється повнота, змістовність, актуальність, доступність офіційних **сайтів** ОДА, КМДА, облрад та Київради;

9) вивчаються питання **просвітництва** населення, **навчання** та підвищення **кваліфікації** лідерів ОГС та службовців органів публічної влади в регіонах;

10) експерти Асоціації та регіональні експерти надають **консультативну методичну допомогу** в реалізації Національної стратегії відповідним підрозділам ОДА та Київської МДА, облрадам та Київradі, ОГС, регіональним Коордрадам, громадським радам та іншим консультативно-дорадчим органам, місцевим ОГС;

11) проводиться **п'ять** міжрегіональних **нарад-семінарів** (у Тернополі, Хмельницькому, Миколаєві, Харкові і Києві) за участі основних стейкхолдерів усіх регіонів з аналізом ходу реалізації Національної стратегії;

12) підсумки моніторингу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні розглядаються на **всеукраїнському Круглому столі** за участю представників АПУ, Секретаріату КМУ, ПРООН та інших донорських організацій;

13) видається масовим накладом і розповсюджується **збірка аналітичних матеріалів** з результатами виконання проекту;

14) протягом усього періоду виконання проекту регулярно **інформується** АПУ, КМУ, ПРООН про стан реалізації Національної стратегії, основні проміжні підсумки моніторингу доводяться до відома ОДА, КМДА, ОВЦА, облрад, Київради, ОГС;

15) найбільш важливі напрацювання проекту періодично **публікуються** у ЗМІ, поширюються у соцмережах та розміщуються на сайтах Асоціації та її партнерських організацій.

За підсумками дослідження оцінюється придатність умов, створених на регіональному рівні для розвитку громадянського суспільства, зокрема, оцінюється ступінь відкритості діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, практичне застосування ними різних форм демократії участі та стан міжсекторальної взаємодії.

На основі отриманих результатів робиться **загальний висновок** про сучасний стан реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні у цілому по Україні та у розрізі досліджених регіонів.

Формується **комплекс рекомендацій** для органів державної та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, консультативно-дорадчих органів, а також для ОГС та інших стейкхолдерів, що діють в регіонах, стосовно підвищення ефективності реалізації Національної стратегії, зокрема, на регіональному рівні.

При виконанні проекту експерти Асоціації та регіональні **експерти:**

- **налагоджують співпрацю** з Національною Коордрадою та регіональними Коордрадами, з ОГС, які забезпечують реалізацію Національної стратегії на загальнодержавному та регіональному рівнях;

- **здійснюють обмін досвідом**, розповсюджують кращі практики реалізації Національної стратегії на регіональному рівні через ЗМІ, Інтернет-ресурси та комунікативні заходи;

- сприяють проведенню **навчальної роботи** із представниками органів публічної влади та лідерами громадських утворень щодо належної організації даної роботи в регіонах;

- регулярно **інформують** населення, органи влади та ОГС про хід реалізації Національної стратегії – через ЗМІ, Інтернет-ресурси та публічні заходи.

- Проект виконується протягом **10 місяців** – з 11 вересня 2017 року до 10 липня 2018 року. На першому етапі за участі Асоціації, Одеського інституту соціальних технологій та інших партнерських організацій на основі багатосторонньої Угоди про співпрацю при виконанні даного проекту утворюється **всеукраїнська Коаліція ОГС з громадського супроводу Національної стратегії**.

До складу Коаліції на конкурсній основі входять авторитетні ОГС всеукраїнського та регіонального рівня, спеціалізація яких відповідає меті проекту і які мають досвід успішної діяльності у сфері розвитку громадянського суспільства, за умови, що керівництво цих НГО бажає

узяти участь у реалізації проекту в якості партнера Асоціації і готово до виконання передбачених проектом завдань.

При конкурсному відборі ОГС враховуються рекомендації підрозділів по комунікаціях з громадськістю відповідних ОДА, ОБЦА та КМДА, а також, рекомендації інших партнерських організацій Асоціації.

- Кожна організація – член Коаліції делегує до її складу свого представника в якості **регіонального експерта**, на якого покладається координація робіт з громадського супроводу Національної стратегії у відповідному регіоні та інші передбачені Угодою функції.

При неможливості виконання або неналежному виконанні певним регіональним експертом своїх завдань, передбачених Угодою та Робочим планом проекту, керівник проекту за погодженням із керівництвом ОГС-члена Коаліції може замінити регіонального експерта або за погодженням із керівництвом Асоціації – запросити до складу Коаліції іншу ОГС, яка представляє відповідний регіон, з визначенням від неї нового експерта.

- ОГС – члени Коаліції створюють у відповідних регіонах **регіональні коаліції** за участі місцевих ОГС – для спільного вирішення завдань громадського супроводу Національної стратегії на регіональному рівні. Ці регіональні коаліції стають складовою **Мережі громадського супроводу реалізації Національної стратегії**.

Організаційно-правовою основою для створення регіональних коаліцій є **регіональні Угоди** про співпрацю, підписані членами регіональних коаліцій. Типову форму регіональної Угоди розробляє і надає регіональним партнерам Асоціація.

- Розроблений експертами Асоціації проект Методики громадського супроводу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні (далі – **Методики**), передається на розгляд та узгодження усім ОГС – членам Коаліції.

При розробці та застосуванні на практиці Методики експерти Асоціації орієнтуються на критерії оцінки ефективності та індикатори реалізації Стратегії, які відповідно до п. 5 Національної стратегії мають бути розроблені Коордрадою із залученням Національного інституту стратегічних досліджень, інших наукових установ, недержавних аналітичних центрів та незалежних експертів.

- З метою остаточного узгодження Методики та організаційних питань, зокрема механізмів комунікації учасників виконання Проекту, їхньої взаємодії з відповідними інституціями на регіональному рівні в Києві проводиться координаційна **установча зустріч** представників Асоціації, КМУ, АПУ, ПРООН та партнерських організацій.

На установчій зустрічі відбувається особисте знайомство, розглядаються та обговорюються: проект Угоди, проект типової регіональної угоди, проект Плану-графіку виконання проекту та визначається порядок взаємодії учасників проекту, засоби їхньої комунікації та звітності.

- За прийнятою Методикою та відповідно до узгодженого Плану-графіку проводиться моніторинг реалізації Національної стратегії на регіональному рівні за такими її **стратегічними напрямками**:

- 1) створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку ОГС;
- 2) забезпечення ефективних процедур участі громадськості при формуванні та реалізації регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення;
- 3) стимулювання участі ОГС в соціально-економічному розвитку України;
- 4) створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці.

По кожному із цих напрямків у Національній стратегії експертним шляхом визначаються ті завдання, які стосуються саме **регіонального рівня**.

Крім того, у регіональних Програмах і Планах заходів аналізується наявність механізмів їхньої **реалізації** та механізмів відкритості і **моніторингу** їх виконання.

- Аналізується **зміст регіональних Програм** сприяння розвитку громадянського суспільства на предмет відображення в них основних завдань Національної стратегії. Відображення у Програмах кожного завдання Національної стратегії для регіонального рівня оцінюється регіональними експертами за 2-бальною шкалою по таких **критеріях**:

2 бали – завдання Нацстратегії у Програмі знайшло відображення і містить механізм реалізації;

1 бал – завдання Нацстратегії у Програмі відображено, але не містить механізму реалізації;

0 балів – завдання Нацстратегії не знайшло відображення у регіональній Програмі.

• Оцінюється **виконання** регіональних Програм у 2017 році. Оцінювання здійснюється регіональними експертами Коаліції на основі інформації, отриманої від ОДА, КМДА, облрад та Київради у відповідь на запити на публічну інформацію, а також, на основі даних, отриманих з офіційних джерел (сайти, ЗМІ та ін.)

Виконання кожного із заходів Програм у 2017 році оцінюється за 2-бальною шкалою по таких **критеріях**:

2 бали – захід Програми виконано у повному обсязі;

1 бал – захід Програми виконано частково;

0 балів – захід Програми не виконано.

• Аналізуються обсяги загального **фінансування** регіональних Програм, у тому числі в порівнянні з фінансуванням аналогічних попередніх програм, що діяли у 2012-2014 роках. При цьому, виділяються обсяги фінансування, які непрямо пов'язані із реалізацією завдань Національної стратегії, а також ті, що зовсім не пов'язані із ними.

• Аналізується фактичне **фінансування Програм у 2017 році та у I кварталі 2018 року**, на основі чого робиться висновок щодо виконання запланованих обсягів фінансування.

• Аналізується **зміст регіональних Планів заходів 2017 року** на предмет відображення в них завдань Національної стратегії. Оцінка здійснюється регіональними експертами за 2-бальною шкалою по таких **критеріях**:

2 бали – завдання Національної стратегії знайшло відображення у Плані заходів і містить механізм його реалізації;

1 бал – завдання Нацстратегії відображено у Плані заходів, але не містить механізму реалізації;

0 балів – завдання Нацстратегії не відображено у регіональному Плані.

На основі проведеного оцінювання і аналізу його результатів визначаються **"вузькі місця"** регіональних Планів заходів 2017 року.

• За тими же критеріями оцінюється відповідність змісту Планів та проектів Планів заходів завданням Національної стратегії **2018 року**. На основі даних оцінок робиться порівняння ступеня відображення завдань Національної стратегії у регіональних Планах заходів 2017 і 2018 років – як у цілому по Україні, так і у розрізі регіонів та у розрізі конкретних завдань Планів заходів.

• Процедури створення та ефективність діяльності **регіональних Коордрад** з питань розвитку громадянського суспільства оцінюється за такими **п'ятьма показниками**:

- наявність та якість Положення про Коордраду;

- демократизм та чіткість порядку формування;

- регулярність проведення засідань;

- актуальність розглянутих питань для розвитку ГС;

- інформаційне забезпечення роботи Коордради.

На основі інформації, наданої регіональними експертами, експерти Асоціації оцінюють по кожному із вказаних показників процеси створення та ефективність діяльності **регіональних Коордрад** за 2-бальною шкалою по таких **критеріях**:

- наявність та якість Положення про Коордраду (2 бали – Положення є у наявності та містить норми, що регулюють усі основні питання створення та діяльності регіональної Коордради; 1 бал – Положення є у наявності, але є неповним і не регулює усіх зазначених питань; 0 балів – Положення про регіональну Коордраду немає);

- *демократизм та чіткість порядку формування* (2 бали – регіональна Коордрада формується відкрито, прозоро, на основі чітко прописаних процедур; 1 бал – Коордрада формується недостатньо відкрито і недостатньо демократично; 0 балів – порядок формування Коордради у регіоні відсутній);

- *регулярність проведення засідань* (2 бали – засідання регіональної Коордради проводяться регулярно; 1 бал – засідання Коордради проводяться нерегулярно; 0 балів – засідання коордради у звітному періоді не проводились);

- *актуальність розглянутих питань для розвитку ГС* (2 бали – на засіданні регіональної Коордради розглядаються питання, безпосередньо пов'язані із реалізацією завдань Національної стратегії; 1 бал – значна частина питань, розглянутих на засіданні Коордради, не пов'язані безпосередньо із завданнями Національної стратегії; 0 балів – жодного питання, пов'язаного із реалізацією Національної стратегії, на засіданнях Коордради не розглядалось);

- *інформаційне забезпечення роботи Коордради* (2 бали – інформація про діяльність регіональної Коордради регулярно висвітлюється у ЗМІ, на сайті ОДА, КМДА або власному сайті Коордради; 1 бал – інформація о діяльності Коордради оприлюднюється нерегулярно, без використання усіх можливих інформаційних ресурсів; 0 балів – інформація про діяльність Коордради практично відсутня).

За підсумками експертного оцінювання визначається **5 груп** Коордрат:

I група – 8-10 балів: Коордради дієві та повною мірою організаційно, методично, інформаційно забезпечені;

II група – 6-7 балів: Коордради **достатньо** організаційно, методично, інформаційно забезпечені;

III група – 4-5 балів: Коордради **певною мірою** організаційно, методично, інформаційно забезпечені;

IV група – 1-3 бали: Коордради **недостатньо** організаційно, методично, інформаційно забезпечені;

V група – 0 балів: Коордразу **не створено**.

• При вивченні діяльності, структурної та кадрової потужності **спеціальних підрозділів** по комунікаціях у складі ОДА та КМДА з'ясовуються такі питання:

- вид підрозділу, на який покладено функції комунікацій з громадськістю (департамент, управління, відділ, сектор);

- штатна структура та заміщення штатних посад відповідних підрозділів;

- наявність уповноважених по комунікаціях у профільних підрозділах ОДА, КМДА;

- наявність відповідних структур на районному рівні;

- наявність у положеннях про структурні підрозділи комунікацій функцій з розроблення, обговорення та реалізації Національної стратегії;

- на кого конкретно з керівників ОДА, КМДА покладено відповідальність за реалізацію Національної стратегії;

- які громадські структури та у якій формі залучалися до розроблення та обговорення регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та беруть участь в її реалізації;

- загальна оцінка експертом структури та організації роботи підрозділів по комунікаціях з громадськістю у сфері розвитку в регіоні громадянського суспільства.

• Аналіз **регламентів** діяльності ОДА і КМДА, регламентів і **положень** про постійні комісії обласних рад та Київської міської ради на предмет створення ними умов для відкритості діяльності органів публічної влади, участі об'єднаної та необ'єднаної громадськості у прийнятті та реалізації управлінських рішень здійснюється за такою схемою:

- вид та назва НПА, реквізити акту, яким ухвалено НПА;

- норми акту, які сприяють відкритості влади;

- норми акту, які сприяють участі громадськості;

- норми акту, які сприяють міжсекторальній співпраці;
- норми акту, яких не вистачає для забезпечення належної відкритості влади, участі громадськості та міжсекторальної співпраці;
- загальний висновок про те, якою мірою розглянутий НПА відповідає зазначеним вимогам;
- пропозиції щодо удосконалення НПА для забезпечення ним більшої відкритості органу влади, розширення участі громадськості та міжсекторальної співпраці.

• Оцінюється повнота, змістовність, актуальність, доступність офіційних **сайтів ОДА та КМДА** за такими **25 показниками**:

1. Наявність контактної інформації керівництва ОДА; телефони, електронні адреси, графік особистого прийому).
2. Наявність контактної інформації структурного підрозділу по комунікаціях з громадськістю (ПІБ керівника, телефон, електронна адреса, графік особистого прийому).
3. Наявність переліку розпоряджень голови ОДА і текстів самих розпоряджень, у т.ч. архівних.
4. Наявність рубрики «Влада і громадянське суспільство», де мають знаходитися всі дані стосовно громадянського суспільства.
5. Наявність актуального Плану заходів (проекту Плану) з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства.
6. Наявність Звіту за 2017 рік про виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства.
7. Наявність регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства в області з додатками.
8. Наявність інформації про хід виконання Програми сприяння розвитку громадянського суспільства в області.
9. Наявність річного звіту голови ОДА, у т.ч. архівних звітів.
10. Інформація про склад та діяльність Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства в області (висвітлення засідань, протоколи).
11. Наявність анонсів колегій ОДА з порядком денним.
12. Наявність рубрики «Консультації з громадськістю», де знаходяться проекти нормативних та суспільно значущих актів, винесених для публічного обговорення.
13. Можливість проведення електронних консультацій з громадськістю.
14. Наявність можливості подання через сайт запитів на отримання публічної інформації.
15. Наявність можливості надсилання через сайт звернень або запитань до органу влади або до посадових осіб.
16. Наявність можливості подачі через сайт електронних петицій, наявність електронного ресурсу для подачі петицій.
17. Можливість зареєструватись на сайті на особистий прийом до керівництва ОДА та керівників її структурних підрозділів.
18. Інформація про склад та діяльність Громадської ради (висвітлення засідань, протоколи).
19. Інформація про склад та діяльність інших дорадчих органів, створених при ОДА.
20. Інформація про плани консультацій з громадськістю та звіти про проведення консультацій з громадськістю.
21. Інформація про результати опитування громадської думки з актуальних питань розвитку громадянського суспільства.
22. Зручність навігаційної сторінки сайту, легкість використання пошукової системи сайту, відповідність знайденої інформації пошуковим запитам.
23. Можливість оцінити роботу ОДА через сайт.
24. Проведення на сайті опитування громадської думки з найбільш актуальних питань.

25. Наявність інформації про конкурс проектів для громадських організацій, конкурсні заявки, засідання конкурсної комісії, результати.

Кожний показник оцінюється по **4-бальній** шкалі за такими **критеріями:**

4 – інформація є у наявності, доступна, повна і актуальна;

3 – інформація є у наявності, доступна, повна але неактуальна (неповна, але актуальна);

2 – інформація є у наявності, доступна, але неповна і неактуальна (важкодоступна, неповна але актуальна);

1 – інформація є у наявності, але важкодоступна, неповна і неактуальна;

0 – інформація відсутня.;

Максимально можлива сума балів – **100**.

• Оцінюється повнота, змістовність, актуальність, доступність офіційних **сайтів облрад та Київської міської ради** за такими **25 показниками:**

1. Наявність контактної інформації керівництва облради, Київради (телефони, електронні адреси, графік особистого прийому).
2. Наявність списку депутатів облради, Київради із означенням їх приналежності до певної політичної партії та постійної комісії.
3. Наявність місць та графіку депутатського прийому, контактних даних депутатів.
4. Наявність переліку рішень облради, Київради і текстів самих рішень із додатками, у т.ч. архівних.
5. Наявність плану роботи облради, Київради із попереднім переліком питань порядку денного.
6. Наявність регламенту обласної ради, Київської міської ради.
7. Наявність Положення про постійні комісії облради, Київської міської ради.
8. Наявність річного звіту голови облради, Київради за 2017 рік, а також архівних звітів.
9. Наявність анонсів чергових сесій облради, Київради з попереднім порядком денним.
10. Наявність анонсів засідань постійних комісій облради, Київради з попереднім порядком денним.
11. Наявність інформації про громадське обговорення важливих питань життя області, міста Києва.
12. Наявність можливості подання через сайт запитів на отримання публічної інформації.
13. Наявність можливості надсилання через сайт звернень або запитань до облради, Київради, їх підрозділів та до посадових осіб.
14. Наявність можливості подачі через сайт електронних петицій і наявність електронного ресурсу для подання петицій.
15. Можливість зареєструватись на сайті на особистий прийом до керівництва облради, Київради та керівників їх структурних підрозділів.
16. Можливість задати запитання депутату облради, Київради.
17. Наявність інформації про онлайн-трансляції сесійних засідань облради, Київради.
18. Наявність інформації про онлайн-трансляції засідань постійних комісій облради, Київради.
19. Наявність протоколів сесії облради, Київради.
20. Наявність протоколів засідань постійних комісій.
21. Наявність переліку діючих регіональних, Київської міської програм.
22. Наявність звітів депутатів.
23. Наявність інформації про відкритий (громадський) бюджет та інші форми громадської участі у містах та селах області, міста Києва.

24. Зручність навігаційної сторінки сайту, легкість використання пошукової системи сайту, відповідність знайденої інформації пошуковим запитам.
25. Можливість перейти безпосередньо з даного сайту на сайти органів державної влади та органів місцевого самоврядування області, міста Києва.

Кожний показник оцінюється по **4-бальній** шкалі за тими же (ж) **критеріями**, що і сайти ОДА та КМДА (див. вище).

• Вивчається **думка експертів** від влади і громадськості в регіонах України. Для цього в кожному з досліджуваних регіонів проводяться **напівструктуровані інтерв'ю** – по **10** інтерв'ю в кожному регіоні – усього **250** інтерв'ю.

Серед опитуваних мають бути: **2** представники облради (голова або заступник і голова профільної депутатської комісії, у віданні якої знаходяться питання розвитку громадянського суспільства та місцевої демократії); **3** представники ОДА (голова або відповідний заступник, керівники підрозділів з питань комунікацій з громадськістю та інформації, які є основними виконавцями регіональної програми сприяння розвитку громадянського суспільства); **3** представники авторитетних в регіоні ОГС; **2** члени регіональної координаційної ради від ОГС (у Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській та Херсонській областях інтерв'ю проводиться із одним членом регіональної коордради та керівником хабу громадянського суспільства). При цьому слід по можливості додержуватись гендерного балансу.

Склад опитуваних осіб в Києві, Донецькій та Луганській областях може відрізнятись від рекомендованого вище за умови збереження балансу представників влади і громадськості.

Базові запитання (гайд) напівструктурованих інтерв'ю:

1. Яку роль Координаційна рада відіграє у питаннях розвитку громадянського суспільства в регіоні?
2. Яку участь громадськість брала у розробці регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та бере в її реалізації?
3. Яку участь громадськість брала у розробці регіонального Плану заходів з реалізації Національної стратегії в регіоні та бере у його виконанні?
4. Як у 2016-2017 роках в регіоні змінились умови для створення та діяльності громадських організацій?
5. Як змінились умови для створення та діяльності органів самоорганізації населення?
6. Яким чином конкурси громадських проектів сприяють вирішенню суспільних проблем?
7. В якій формі здійснюється підтримка владою діяльності організацій громадянського суспільства? Наведіть, будь ласка, приклади.
8. Яких знань та навичок не вистачає сьогодні небайдужим та активним мешканцям, аби їхня діяльність була більш суспільно корисною?
9. Яких знань та навичок для успішної співпраці з громадськістю не вистачає працівникам органів влади?
10. Оцініть, будь ласка, ефективність консультації з громадськістю при розробленні проектів суспільно значущих рішень?
11. Чи проводились загальні збори (конференції) мешканців за місцем проживання для вирішення місцевих проблем і які місцеві питання на них розглядались?
12. Чи проводилась громадська експертизи проектів НПА та чинних НПА та з яких питань?
13. Чи проводився у Вашому регіоні збір підписів громадян на підтримку петицій та з яких питань?
14. Чи існує можливість оцінити роботу ОДА (КМДА, ОВЦА) через офіційний сайт?
15. Які Ви бачите перспективи використання механізму соціального замовлення при вирішенні місцевих проблем?
16. В якій формі у Вашому регіоні підтримується соціальне підприємництво, ділова активність громадян? Наведіть, будь ласка, конкретні приклади.

17. Як у Вашому регіоні працює система надання безоплатної правової допомоги громадянам?

18. Як би Ви оцінили умови для діяльності благодійних організацій і благодійних фондів у Вашому регіоні?

19. Охарактеризуйте, будь ласка, стан та умови для розвитку волонтерського руху у Вашому регіоні. Наведіть, будь ласка, приклади волонтерства.

20. Які теми, навчальні курси з питань розвитку громадянського суспільства включені у навчальні програми шкіл, профтехучилищ, вищих навчальних закладів?

21. Назвіть, будь ласка, приклади співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськістю у Вашому регіоні.

22. Які наукові дослідження та комунікаційні заходи варто проводити для сприяння розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці?

• Вивчаються питання **просвітництва** населення, **навчання** та підвищення **кваліфікації** лідерів ОГС та службовців органів публічної влади в регіонах. Зокрема, в ОДА та Київській МДА через запити на публічну інформацію з'ясовується:

- 1) які форми громадянської освіти населення використовуються в регіоні для можливості захисту громадянами своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі;
- 2) які курси і теми з питань розвитку громадянського суспільства включено до навчальних програм яких загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів;
- 3) в яких закладах вищої та післядипломної освіти регіону запроваджено підготовку фахівців з менеджменту неурядових організацій;
- 4) хто в регіоні проводить просвітницькі заходи з питань розвитку організацій громадянського суспільства та їх взаємодії;
- 5) які наукові дослідження проводяться в регіоні у сфері розвитку громадянського суспільства та міжсекторальної співпраці;
- 6) які наукові публікації видані в регіоні у сфері розвитку громадянського суспільства та міжсекторальної співпраці;
- 7) як організовано в регіоні навчання державних службовців органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- 8) як організовано в регіоні підвищення кваліфікації службовців органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

• Загальні підсумки громадського супроводу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні оцінюються за такими **13 комплексними показниками**:

1. Відображення в регіональних Програмах завдань Національної стратегії
2. Відображення в регіональних Планах заходів 2017 року завдань Національної стратегії
3. Відображення в регіональних Планах заходів 2018 року завдань Національної стратегії
4. Створення та діяльність регіональних Коордрад
5. Ефективність структури підрозділів з комунікацій
6. Придатність регіональної нормативно-правової бази для розвитку громадянського суспільства
7. Якість сайтів ОДА, КМДА
8. Якість сайтів облрад, Київради
9. Виконання регіональних Програм у 2017 році
10. Фінансування регіональних Програм у 2017 році
11. Робота в регіоні з громадянської освіти населення
12. Відображення тематики громадянського суспільства у програмах шкіл та ВНЗ
13. Навчання та підвищення кваліфікації службовців органів публічної влади з питань розвитку громадянського суспільства

По кожному показнику стан справ оцінюється за **3-бальною** шкалою. При цьому, загалом використовується **40 критеріїв**:

1. Відображення в регіональних Програмах завдань Національної стратегії:

3 бали: більшість завдань Нацстратегії (більше 60%) відображено у регіональній Програмі (проекті Програми);

2 бали: частина завдань Нацстратегії відображено у регіональній Програмі (проекті Програми) (30-60%);

1 бал: окремі завдання Нацстратегії (менше 30%) відображено у регіональній Програмі (проекті Програми).

2. Відображення в регіональних Планах заходів завдань Національної стратегії:

3 бали: більшість завдань Нацстратегії (більше 60%) відображено у регіональному Плані заходів;

2 бали: частина завдань Нацстратегії відображено у регіональному Плані заходів (30-60%);

1 бал: окремі завдання Нацстратегії (менше 30%) відображено у регіональному Плані заходів;

0 балів: в регіоні не прийнято Плану заходів.

3. Відображення в регіональних Планах заходів 2018 року завдань Національної стратегії:

3 бали: більшість завдань Нацстратегії (більше 60%) відображено у регіональному Плані заходів;

2 бали: частину завдань Нацстратегії відображено у регіональному Плані заходів (30-60%);

1 бал: окремі завдання Нацстратегії (менше 30%) відображені у регіональному Плані заходів.

4. Створення та діяльність регіональних Коордрад:

3 бали: Регіональна Коордрада ефективно виконує свої функції (більше 60%);

2 бали: Регіональна Коордрада недостатньо ефективно виконує свої функції (30-60%);

1 бал: Регіональна Коордрада неефективно виконує свої функції (менше 30%);

0 балів: Регіональну Коордразу не створено.

5. Ефективність структури підрозділів з комунікацій:

3 бали: Структура підрозділу з комунікацій у складі ОДА (КМДА) є ефективною;

2 бали: Структура підрозділу з комунікацій у складі ОДА (КМДА) є недостатньо ефективною;

1 бал: Структура підрозділу з комунікацій у складі ОДА (КМДА) є неефективною.

6. Стан регіональної нормативно-правової бази:

3 бали: Регіональна нормативно-правова база (регламент ОДА, КМДА, облради, Київради, положення про постійні комісії) повністю забезпечує відкритість влади і можливість участі громадськості в управлінні;

2 бали: Регіональна нормативно-правова база частково забезпечує відкритість влади і можливість участі громадськості в управлінні;

1 бал: Регіональна нормативно-правова база недостатньо забезпечує відкритість влади і можливість участі громадськості в управлінні.

7. Якість сайтів ОДА, КМДА:

3 бали: Сайт містить більшість основних компонентів та забезпечує відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (більше 70%);

2 бали: Сайт містить базові компоненти та лише частково забезпечує відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (40-70%);

1 бал: Сайт не містить усіх важливих компонентів та не забезпечує відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (менше 40%).

8. Якість сайтів облрад, Київради:

3 бали: Сайт містить більшість основних компонентів та забезпечує відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (більше 70%);

2 бали: Сайт містить базові компоненти та лише частково забезпечує відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (40-70%);

1 бал: Сайт не містить усіх важливих компонентів та не забезпечує відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (менше 40%).

9. Виконання регіональних Програм у 2017 році:

3 бали: виконано більшість завдань Програми (більше 60%);

2 бали: виконано частину завдань Програми (30-60%);

1 бал: виконано меншість завдань Програми (менше 30%);

0 балів: регіональної Програми немає.

10. Фінансування регіональних Програм у 2017 році:

3 бали: профінансовано більшість завдань Програми (більше 60%);

2 бали: профінансовано частину завдань Програми (30-60%);

1 бал: профінансовано меншість завдань Програми (менше 30%);

0 балів: завдання Програми у 2017 році взагалі не фінансувались.

11. Робота в регіоні з громадянської освіти населення:

3 бали: В регіоні створена і діє ефективна система громадянської освіти населення;

2 бали: Робота з громадянської освіти населення в регіоні ведеться, але несистемно;

1 бал: Робота з громадянської освіти населення в регіоні ведеться неналежно.

12. Відображення тематики громадянського суспільства у програмах шкіл та ВНЗ:

3 бали: Школи та вищі навчальні заклади регіону містять курси і теми з питань громадянського суспільства;

2 бали: Школи та вищі навчальні заклади регіону містять мало курсів і тем з питань громадянського суспільства;

1 бал: Школи та вищі навчальні заклади регіону містять лише окремі теми з питань громадянського суспільства.

13. Навчання та підвищення кваліфікації службовців органів публічної влади з питань розвитку громадянського суспільства:

3 бали: Система навчання та підвищення кваліфікації державних службовців та службовців місцевого самоврядування, що діє в регіоні, містить увесь необхідний комплекс питань з розвитку громадянського суспільства;

2 бали: При навчанні та підвищенні кваліфікації службовців органів публічної влади в регіоні використовуються окремі теми у сфері розвитку громадянського суспільства;

1 бал: При навчанні та підвищенні кваліфікації службовців органів публічної влади в регіоні тематика розвитку громадянського суспільства практично не використовується.

У разі, якщо по будь-якому регіону дані по якомусь показнику відсутні, рейтинговий відсоток результативності цього регіону розраховується по **решті** показників.

За відсутності затвердженого регіонального Плану заходів оцінюється проект Плану, але при цьому оцінка в загальний рейтинг знижується **на один бал**.

- На основі результатів громадського супроводу готуються **висновки** щодо забезпечення на регіональному рівні виконання завдань Національної стратегії. Розробляються та надаються відповідним органам влади, Коордрад і та регіональним Коордрадам **пропозиції** щодо удосконалення нормативно-правових умов та організації процесу реалізації Національної стратегії, механізмів співпраці влади і громадськості, в т.ч. ширшого залучення ОГС у процеси впровадження Національної стратегії.

Проводяться **перемовини** зі стейкхолдерами та адвокаційні кампанії для врахування наданих пропозицій – як на регіональному рівні, так і на рівні органів державної влади та ЦОБВ.

- Експерти Асоціації та регіональні експерти у процесі виконання проекту надають **консультативну методичну допомогу** у реалізації Національної стратегії відповідним

підрозділам ОДА, ОВЦА та Київської МДА, облрадам та Київській раді, ОГС, регіональним Коордрадам, громадським радам та іншим консультативно-дорадчим органам.

Вид консультації (письмова, усна), зміст запитання і короткий зміст наданої консультації, а також коли і кому вона була надана (орган влади, ОГС, особа, телефон, адреса електронної пошти) фіксується у спеціальній **формі**, яку розробляє та надає регіональним партнерам Асоціація.

- Здійснюється комплекс координаційно-навчальних заходів, зокрема, проводяться **п'ять** міжрегіональних "кущових" одноденних **семінарів-тренінгів** за участі членів регіональних Коордрад, представників підрозділів по комунікаціях та відповідальних виконавців регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства 25 регіонів на тему: *"Механізми ефективної реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні"* – за участі 20-25 учасників на кожному заході з 5 сусідніх регіонів.

На вказаних семінарах-тренінгах, крім теоретичних, надаються прикладні знання та вміння аналізувати стан справ у сфері розвитку громадянського суспільства та виробляти адекватні рішення, спрямовані на підвищення відкритості та прозорості діяльності органів влади, використання об'єднаною та необ'єднаною громадськістю механізмів прямої демократії, налагодження механізмів владно-громадської взаємодії.

- **Щомісячно** (протягом п'яти днів, наступних за звітним місяцем) інформується керівництво АПУ, Секретаріату КМУ, національної Коордрати про хід реалізації Національної стратегії. У коротких довідках міститься аналіз діяльності у відповідних регіонах регіональних Коордрад, розробки, прийняття, впровадження та коригування регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства та Планів заходів з реалізації Національної стратегії.

- **Щоквартально** керівництво ОДА, ОВЦА, Київської МДА, обласних та Київської міської рад інформується про стан реалізації Національної стратегії у цілому в країні з акцентом на кожному регіоні із наданням відповідних рекомендацій.

- За підсумками проведеного дослідження та здійснення комплексу публічних заходів розробляється та видається підсумковий **Аналітичний звіт** з результатами моніторингу та оцінки. Звіт після внутрішнього та зовнішнього **рецензування** в електронному вигляді поширюється серед органів публічної влади, ОГС та інститутів системи НАДУ при Президентів України.

Крім аналізу фактичного стану та рекомендацій щодо поліпшення умов для розвитку громадянського суспільства в Україні, підсумковий звіт містить опис **кращих практик** втілення у життя положень Національної стратегії на регіональному рівні.

У звіті, зокрема, робиться порівняння процесів у тих областях, де у 2016-2017 роках було надано комплексну підтримку з боку ПРООН (у Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській та Херсонській областях), з іншими регіонами, де такої зовнішньої підтримки не було.

- В Києві проводиться **Всеукраїнський круглий стіл** за участю представників АПУ, Секретаріату КМУ, ОГС, ПРООН та інших донорських організацій з питань реалізації Національної стратегії на регіональному рівні.

В ході засідання круглого столу проводиться **презентація** результатів громадського супроводу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні, кращих практик розвитку громадянського суспільства в регіонах, обговорюються рекомендації органам влади та ОГС.

- На основі рекомендацій круглого столу готуються та направляються в органи законодавчої та виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, ОГС **пропозиції** щодо удосконалення нормативно-правових умов та організації процесу реалізації Національної стратегії на регіональному рівні, механізмів співпраці влади і громадськості у сфері розвитку громадянського суспільства.

- Готується та видається тиражем 300 примірників **збірка матеріалів** за підсумками виконання проекту в електронному та друкованому вигляді, яка містить аналіз стану та динаміку розвитку громадянського суспільства в Україні на регіональному рівні, опис кращих практик реалізації Національної стратегії та методичні рекомендації щодо розробки регіональних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства, Планів заходів з реалізації Національної стратегії,

діяльності регіональних Коордрад та інших питань щодо створення на регіональному та національному рівнях належних умов для розвитку громадянського суспільства.

- В Києві проводиться **підсумкова прес-конференція** за участі представників Асоціації, АПУ, КМУ, ПРООН.

- Протягом усього періоду виконання проекту населення та зацікавлені особи **регулярно інформуються** про хід реалізації проекту – через ЗМІ, Інтернет-ресурси та публічні заходи.

ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ*

(Витяг)

4.1. Створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку організацій громадянського суспільства:

1) скорочення строків і спрощення реєстраційних процедур для організацій громадянського суспільства, зокрема процедур подання документів в електронній формі або за принципом "єдиного вікна";

2) удосконалення порядку віднесення організацій громадянського суспільства до неприбуткових організацій;

3) удосконалення правового статусу, порядку створення, організації діяльності і припинення органів самоорганізації населення, розширення їх повноважень щодо участі у вирішенні питань місцевого значення;

4) урегулювання на законодавчому рівні питання обов'язкового планування у Державному бюджеті України і місцевих бюджетах видатків на надання на конкурсних засадах фінансової підтримки для виконання програм (реалізації проектів, заходів), розроблених організаціями громадянського суспільства;

5) запровадження єдиного конкурсного порядку відбору органами виконавчої влади програм (проектів, заходів), розроблених організаціями громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка держави, та забезпечення на законодавчому рівні рівного доступу зазначених організацій, зокрема благодійних організацій, до участі у такому відборі;

6) вироблення за участю громадськості пріоритетів та єдиних критеріїв щодо надання фінансової підтримки за рахунок бюджетних коштів для виконання програм (реалізації проектів, заходів), розроблених організаціями громадянського суспільства та спрямованих на реалізацію завдань державної, регіональної політики, визначення середньо- і довгострокових індикаторів обсягів надання такої фінансової підтримки;

7) запровадження ефективних механізмів надання фінансової підтримки громадським ініціативам, спрямованим на реалізацію цієї Стратегії;

8) створення з урахуванням кращих практик Європейського Союзу сприятливого податкового середовища для юридичних та фізичних осіб, які надають благодійну допомогу, та фізичних осіб, які отримують благодійну допомогу;

9) запровадження однакового підходу щодо оподаткування податком на доходи фізичних осіб при отриманні безкоштовних соціальних послуг від бюджетних установ та від організацій громадянського суспільства;

10) впровадження допоміжних (сателітних) рахунків для статистичного обліку організацій громадянського суспільства та обліку їх діяльності відповідно до міжнародних стандартів;

11) активізація комплексних заходів, спрямованих на підвищення громадянської освіти населення щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі.

4.2. Забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення:

унормування на законодавчому рівні:

1) порядку проведення органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування консультацій з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів під час їх розроблення зі встановленням вичерпного переліку випадків, коли такі консультації не проводяться, та механізму запобігання порушенню вимог щодо обов'язковості таких консультацій;

2) порядку ініціювання та проведення місцевих референдумів;

3) гарантій реалізації права на мирні зібрання із закріпленням вичерпного переліку підстав для обмеження мирних зібрань;

4) порядку ініціювання, проведення загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання та реалізації їх рішень;

5) обов'язковості затвердження у кожній територіальній громаді її статуту, що визначає, зокрема, порядки організації громадських слухань, внесення місцевої ініціативи та реалізації інших форм демократії участі;

6) сприяння запровадженню на рівні органів місцевого самоврядування публічних консультацій з громадськістю, громадської експертизи їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій та установ;

7) сприяння запровадженню обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проектів Державного бюджету України та місцевих бюджетів;

8) визначення порядку здійснення громадської експертизи діяльності з надання адміністративних послуг, а також, діяльності бюджетних установ, які надають соціальні послуги;

9) створення ефективного механізму реалізації права громадян на звернення до органів місцевого самоврядування з електронними петиціями;

10) сприяння включенню до регламентів місцевих рад обов'язкових процедур забезпечення інформаційної прозорості і відкритості, у тому числі питань залучення громадськості до підготовки проектів актів, що мають важливе суспільне значення.

4.3. Стимулювання участі організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України:

1) запровадження практики закупівлі соціальних та інших суспільно значущих послуг через соціальне замовлення та забезпечення рівного доступу організацій громадянського суспільства та бюджетних установ до надання соціальних та інших суспільно значущих послуг за рахунок бюджетних коштів;

2) стимулювання розвитку соціального підприємництва, зокрема удосконалення механізмів фінансової підтримки такої діяльності;

3) забезпечення рівних умов участі організацій громадянського суспільства у процедурах публічних закупівель;

4) встановлення конкурсних засад визначення виконавців державних, регіональних та місцевих цільових програм серед організацій громадянського суспільства та забезпечення рівних можливостей для участі у таких конкурсах;

5) забезпечення права неприбуткових організацій громадянського суспільства здійснювати відповідно до закону підприємницьку діяльність, якщо така діяльність відповідає меті (цілям) організації громадянського суспільства, сприяє її досягненню та не передбачає розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), членів такої організації;

6) запровадження обов'язкового залучення організацій громадянського суспільства до оцінки потреб громадян у соціальних та інших суспільно значущих послугах;

7) забезпечення імплементації законодавства Європейського Союзу в частині оподаткування податком на додану вартість соціальних та інших суспільно значущих послуг;

8) надання організаціям громадянського суспільства, які надають соціальні послуги за рахунок бюджетних коштів, права користуватися державним та комунальним майном на пільгових засадах.

4.4. Створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці:

1) забезпечення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування доступу громадськості до консультацій та правової допомоги (у тому числі безоплатної) з питань порядку створення і діяльності організацій громадянського суспільства;

2) запровадження обов'язкових моніторингу та оцінки розпорядниками бюджетних коштів програм і проектів, які виконуються організаціями громадянського суспільства за рахунок бюджетних коштів;

3) запровадження обов'язкової звітності організацій громадянського суспільства, які отримують державну фінансову підтримку, публічного доступу до такої звітності, а також до результатів обов'язкового моніторингу, оцінки та експертизи результатів державної фінансової підтримки організацій громадянського суспільства;

4) сприяння міжсекторальній співпраці у запобіганні і протидії шахрайству та іншим зловживанням у сфері надання благодійної допомоги, посилення юридичної відповідальності за нецільове використання благодійної допомоги;

5) стимулювання волонтерської діяльності, у тому числі опрацювання питання щодо участі України в Європейській конвенції про довгострокову волонтерську службу;

6) запровадження механізму здійснення благодійної діяльності шляхом надсилання благодійних телекомунікаційних повідомлень;

7) розширення сфер застосування державно-приватного партнерства за участю організацій громадянського суспільства;

8) включення до навчальних програм загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів курсів і тем з питань розвитку громадянського суспільства;

9) запровадження підготовки в системі вищої та післядипломної освіти фахівців з менеджменту неурядових організацій;

10) забезпечення надання методичної, консультативної та організаційної допомоги органам державної влади, органам місцевого самоврядування з питань взаємодії з організаціями громадянського суспільства, розвитку громадянського суспільства;

11) проведення просвітницьких заходів та соціальної реклами з питань взаємодії з організаціями громадянського суспільства, розвитку громадянського суспільства;

12) стимулювання наукових досліджень, публікацій та просвітницьких заходів у сфері розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці.

5. Реалізація, моніторинг та оцінка виконання Стратегії

1) Реалізація Стратегії забезпечується спільними зусиллями органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості для досягнення мети та принципів Стратегії.

2) Методичне забезпечення, моніторинг та оцінка реалізації Стратегії покладається на Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства (далі - Координаційна рада). Для здійснення моніторингу та оцінки реалізації Стратегії Координаційна рада визначає критерії оцінки ефективності та індикатори реалізації Стратегії, які розробляються нею із залученням Національного інституту стратегічних досліджень, інших наукових установ, недержавних аналітичних центрів та незалежних експертів. За результатами моніторингу та оцінки реалізації Стратегії Координаційною радою можуть вноситися пропозиції щодо актуалізації Стратегії.

3) Кабінет Міністрів України щорічно затверджує з урахуванням результатів публічного громадського обговорення **план заходів** щодо реалізації Стратегії, забезпечує його виконання на засадах відкритості та прозорості, звітує про його виконання.

4) Відкритість та прозорість реалізації Стратегії забезпечуються шляхом інформування про хід її реалізації на веб-сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України, а також шляхом інформування про стан її виконання та стан виконання щорічних планів заходів щодо реалізації Стратегії органами виконавчої влади на офіційних веб-сайтах відповідних органів.

5) Вбачається доцільним покладення в органах виконавчої влади функцій із забезпечення реалізації Стратегії на структурні підрозділи, відповідальні за взаємодію з громадськістю.

6) Органи місцевого самоврядування беруть участь у реалізації Стратегії на підставі та у спосіб, що передбачені законами України, статутами територіальних громад, а також власними актами.

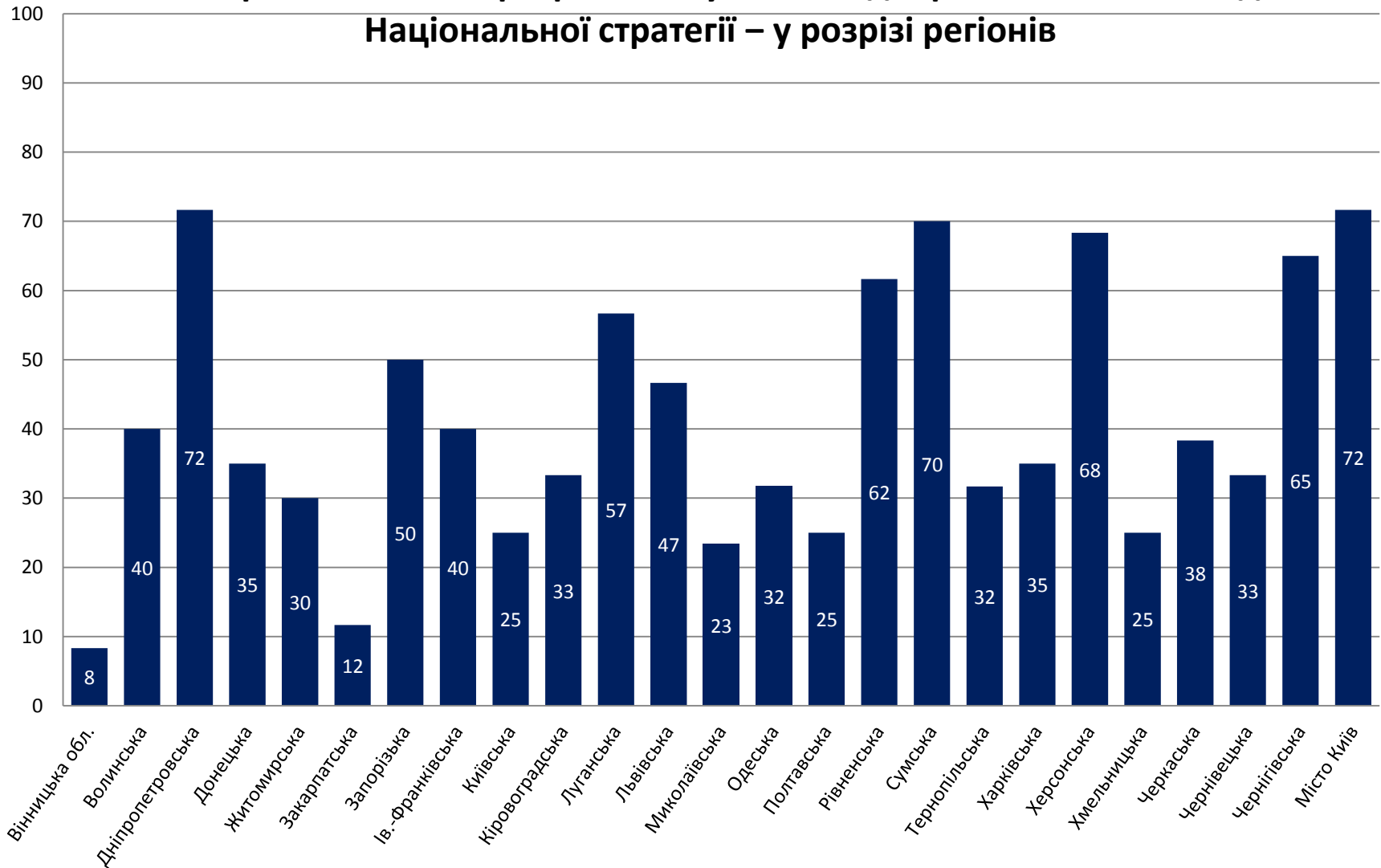
7) Національний інститут стратегічних досліджень здійснює наукове супроводження реалізації Стратегії із залученням у разі потреби в установленому порядку інших наукових установ, недержавних аналітичних центрів та незалежних експертів.

* Загалом із **48** завдань Національної стратегії, затвердженої указом Президента України від 26.02.2016 № 68/2016, на регіональному рівні реалізується **30** завдань (помічено курсивом), виконання яких оцінюється в межах даного проекту.

Додаток 3

Рейтинг регіональних Програм за ступенем відображення в них завдань Національної стратегії – у розрізі регіонів

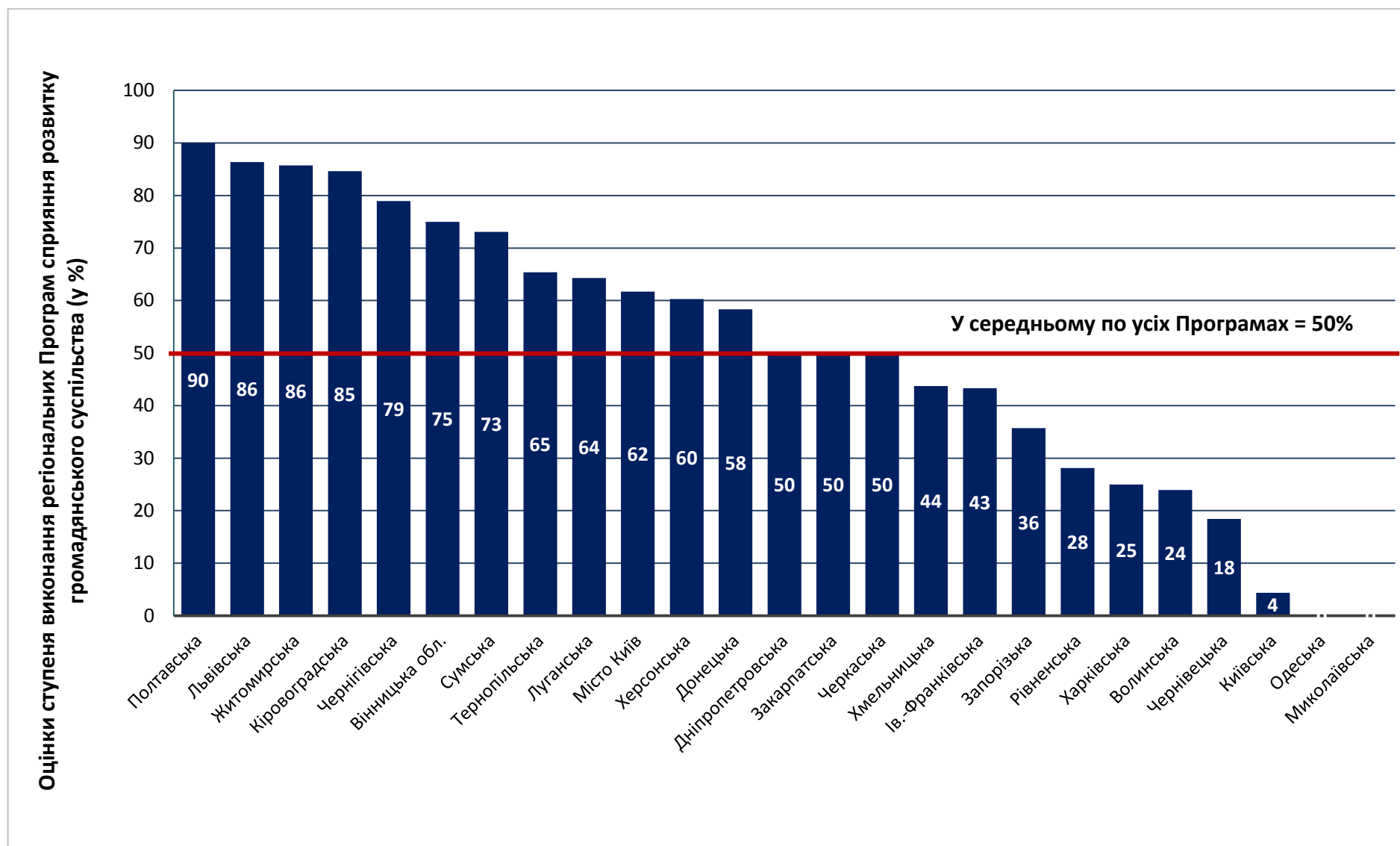
Ступінь відображення у регіональних програмах завдань Національної стратегії



Рейтинг регіональних Програм за ступенем відображення в них завдань Національної стратегії – у розрізі завдань стратегії



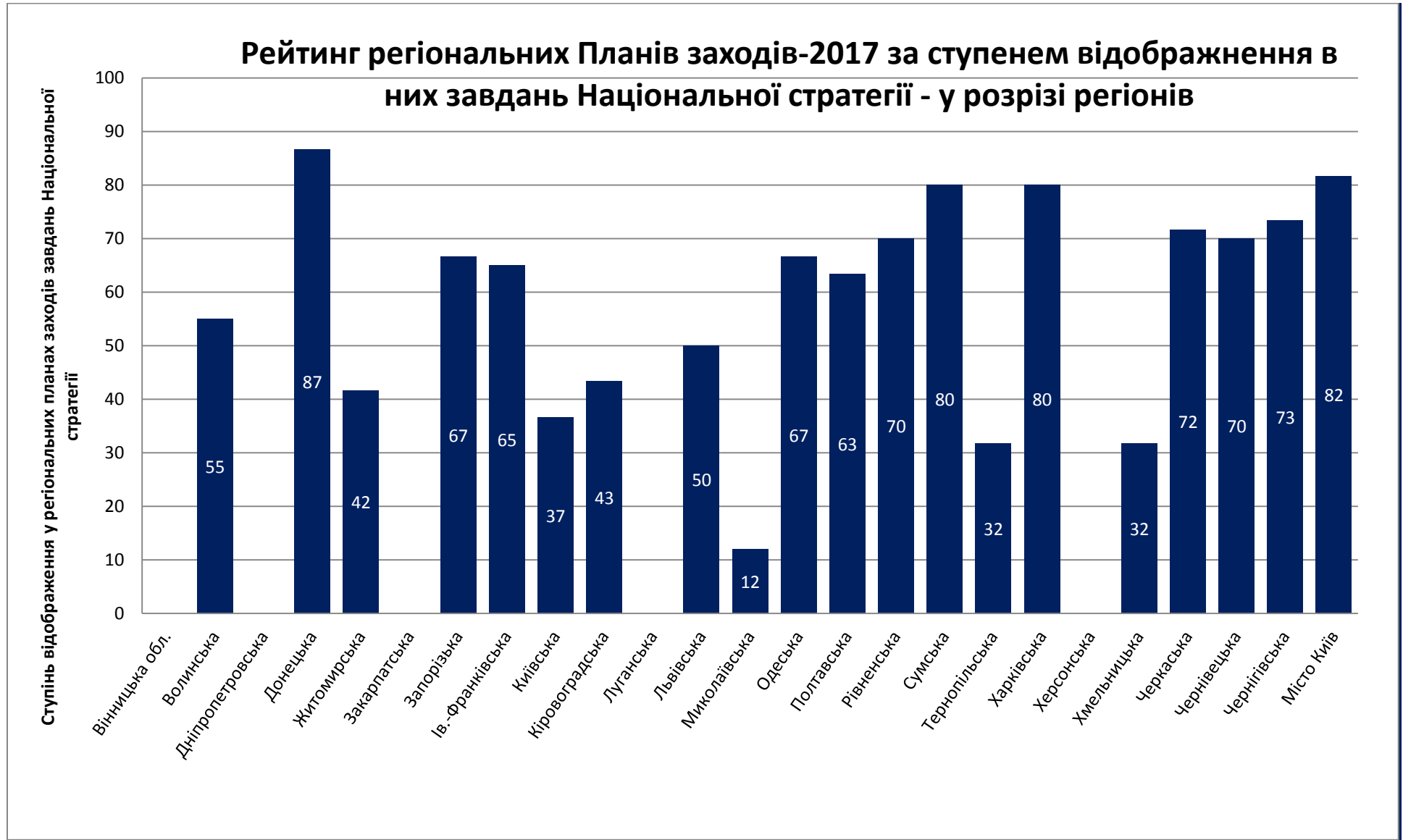
ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ВИКОНАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ У 2017 році



**РЕЗУЛЬТАТИ ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У 2017 РОЦІ**

Тис. грн

Показники фінансування Програм	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська	Місто Київ	Σ
Запланований у Програмах загальний обсяг фінансових ресурсів	14831,8	2545,0	11243,0	7558,6	2210,0	3140,0	3152,0	1775,0	2800,0	594,4	2310,2	49947,0	2350,0	4710,0	38856,2	2786,0	3639,0	612,0	68910,0	3508,0	1480,0	800,0	1095,0	4470,0	86514,3	321 825,0
Тривалість Програм, років	3	5	4	4	3	4	4	5	4	5	5	5	4	3	5	5	4	3	5	4	5	5	4	5	3	—
Середня на рік планова сума	4943,9	509,0	2810,8	1889,7	736,7	785,0	788,0	355,0	700,0	118,9	462,0	9989,4	587,5	1570,0	7771,2	557,2	909,8	204,0	13782,0	877,0	296,0	160,0	273,8	894,0	28838,1	80 809,0
Виділено у 2017 році	500,0	46,6	711,5	1,35	1070,0	0	270,0	300,0	0	68,0	100,0	550,0	0	0	7535,0	234,4	687,5	100,0	0	88,0	122,0	1300,0	0	200,0	23992,5	37876,9
Освоєно у 2017 році	500,0	13,4	711,5	1,35	1036,0	0	270,0	114,1	0	0	1,995	543,6	—	—	7496,2	234,4	537,2	43,3	0	88,0	0	843,0	0	199,9	19973,3	32607,3
Відсоток від виділеного	100	29	60	100	97	0	100	38	0	0	2	98	—	—	99	100	78	43	0	100	0	65	0	100	83	—
Бали в загальний рейтинг	3	1	2	3	3	0	3	2	0	0	1	3	—	—	3	3	3	2	0	3	0	3	0	3	3	—



Рейтинг регіональних Планів заходів-2017 за ступенем відображення в них завдань Національної стратегії у розрізі завдань стратегії

% 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

? Наявність механізму виконання Програми

92

? Наявність механізму моніторингу виконання Програми

87

1. Створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку ОГС

1.1. Скорочення строків і спрощення реєстраційних процедур для ОГС, зокрема процедур подання документів в електронній формі або за принципом "єдиного вікна"

3

1.2. Порядок створення, організації діяльності та припинення органів самоорганізації населення

5

1.3. Проведення конкурсного відбору проектів ОГС для виконання за рахунок бюджетних коштів на основі пріоритетів, вироблених за участю громадськості

76

1.4. Запровадження інших ефективних механізмів надання фінансової підтримки громадським ініціативам, спрямованим на реалізацію Національної стратегії

76

1.5. Здійснення заходів, спрямованих на підвищення громадянської освіти населення щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі

84

2. Забезпечення участі громадськості у формування та реалізації публічної політики

2.1. Унормування порядку проведення органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування консультацій з громадськістю при розробленні проектів нормативно-правових актів

95

2.2. Унормування порядку проведення ОВВ та ОМС порядку ініціювання та проведення загальних зборів (конференцій) членів ТГ за місцем проживання та реалізації їх рішень

5

2.3. Наявність у територіальних громадах їх статутів, що визначають, зокрема, порядок організації громадських слухань, внесення місцевих ініціатив та реалізації інших форм демократії участі.

5

2.4. Запровадження на рівні ОМС громадської експертизи їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій та установ у сфері послуг

87

2.5. Запровадження обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проектів місцевих бюджетів

82

2.6. Наявність механізму реалізації права громадян на звернення до ОМС за допомогою електронних петицій та ефективність функціонування цього механізму

11

2.7. Наявність у регламентах місцевих рад обов'язкових процедур забезпечення інформаційної прозорості і відкритості, у тому числі питань залучення громадськості до підготовки проектів актів

11

3. Стимулювання участі організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку

3.1. Запровадження практики закупівлі соціальних та інших послуг через соціальне замовлення та забезпечення рівного доступу ОГС та бюджетних установ до цих послуг за рахунок бюджетних коштів

55

3.2. Стимулювання розвитку соціального підприємництва, зокрема удосконалення механізмів фінансової підтримки такої діяльності

61

3.3. Залучення ОГС до виконання регіональних та місцевих цілевих програм, у тому числі на конкурсних засадах

76

3.4. Залучення ОГС до оцінки потреб громадян у соціальних та інших суспільно значущих послугах

74

3.5. Надання ОГС, які надають соціальні послуги за рахунок бюджетних коштів, права користуватися комунальним майном на пільгових засадах

55

4. Створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці

4.1. Доступ громадськості до консультацій та правової допомоги (у тому числі безоплатної) з питань порядку створення і діяльності ОГС

84

4.2. Обов'язкова звітність ОГС, які отримують бюджетну підтримку, та забезпечення публічного доступу до такої звітності

63

4.3. Запобігання та протидія шахрайству, іншим зловживанням у сфері надання благодійної допомоги

61

4.4. Розширення сфер застосування державно-приватного партнерства за участю ОГС

68

4.5. Стимулювання волонтерської діяльності

74

4.6. Включення до навчальних програм загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів курсів і тем з питань розвитку громадянського суспільства

58

4.7. Запровадження в системі вищої та післядипломної освіти підготовки фахівців з менеджменту неурядових організацій

39

4.8. Надання методичної, консультативної та організаційної допомоги органам виконавчої влади та ОМС з питань взаємодії з ОГС і розвитку громадянського суспільства

100

4.9. Просвітницькі заходи та соціальна реклама з питань взаємодії з ОГС та розвитку громадянського суспільства

87

4.10. Проведення наукових досліджень, публікацій, комунікаційних заходів у сфері розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці

82

4.11. Регулярне інформування населення та зацікавлених осіб про хід реалізації Національної стратегії

84

Напрямок, завдання Національної стратегії	Регіони України																							Σ _{ср}		
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька		Чернігівська	Місто Київ
1.4. Запровадження інших ефективних механізмів надання фінансової підтримки громадським ініціативам, спрямованим на реалізацію Національної стратегії	1	1	0	2	0	1	2	1	0	1	2	1	0	2	1	0	2	0	0	1	2	2	0	1	2	
1.5. Здійснення заходів, спрямованих на підвищення громадянської освіти населення щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі	2	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1	0	1	2	1	2	1	2	2	1	2	2	
2. Забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення																										
2.1. Унормування порядку проведення органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування консультацій з громадськістю при розробленні проектів нормативно-правових актів	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
2.2. Унормування органами виконавчої влади та ОМС порядку ініціювання та проведення загальних зборів (конференцій) членів ТГ за місцем проживання та реалізації їх рішень	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
2.3. Наявність у територіальних громадах їх статутів, що визначають, зокрема, порядок організації громадських слухань, внесення місцевих ініціатив та реалізації інших форм демократії участі	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	2	

Напрямок, завдання Національної стратегії	Регіони України																							Σ _{ср}		
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька		Чернігівська	Місто Київ
2.4. Запровадження на рівні ОМС громадської експертизи їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій та установ, зокрема, у сфері надання адміністративних та соціальних послуг	2	2	0	2	0	2	0	2	1	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	2	2	2	2	0	2	
2.5. Запровадження обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки <u>проектів місцевих бюджетів</u>	2	2	0	2	1	1	0	0	1	1	2	1	0	2	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2	
2.6. Наявність механізму реалізації права громадян на звернення до ОМС за допомогою <u>електронних петицій</u> та ефективність функціонування цього механізму	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	
2.7. Наявність у регламентах місцевих рад обов'язкових процедур забезпечення інформаційної <u>прозорості й відкритості</u> , у тому числі питань залучення громадськості до підготовки проектів актів, що мають важливе суспільне значення	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3. Стимулювання участі організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку																										

Напрямок, завдання Національної стратегії	Регіони України																							Σ _{ср}		
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька		Чернігівська	Місто Київ
4.2. Обов'язкова <u>звітність</u> ОГС, які отримують бюджетну підтримку, та забезпечення публічного доступу до такої звітності	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2	2	0	2	2	0	2	0	2	0	2	2	0	2	1	
4.3. Запобігання та протидія шахрайству, іншим зловживанням у сфері надання <u>благодійної допомоги</u>	2	2	2	2	0	0	0	1	0	2	0	0	2	0	0	2	2	2	2	2	0	2	2	2	2	
4.4. Розширення сфер застосування <u>державно-приватного партнерства</u> за участі ОГС	0	1	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	1	2	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1	2	
4.5. Стимулювання <u>волонтерської діяльності</u>	2	2	2	2	2	0	0	0	0	2	0	0	2	0	2	0	2	2	2	2	0	2	2	2	2	
4.6. Включення до навчальних програм загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів <u>курсів і тем з питань розвитку громадянського суспільства</u>	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	2	0	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2	
4.7. Запровадження в системі вищої та післядипломної освіти підготовки <u>фахівців з менеджменту неурядових організацій</u>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	

Напрямок, завдання Національної стратегії	Регіони України																								Σ _{ср}	
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська		Місто Київ
4.8. Надання <u>методичної, консультативної та організаційної допомоги</u> органам виконавчої влади та ОМС з питань взаємодії з ОГС і розвитку громадянського суспільства	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
4.9. <u>Просвітницькі заходи та соціальна реклама</u> з питань взаємодії з ОГС та розвитку громадянського суспільства	1	1	0	2	2	0	2	2	1	2	2	1	1	2	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2	
4.10. Проведення <u>наукових досліджень, публікацій, комунікаційних заходів</u> у сфері розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	2	1	1	1	0	1	1	
4.11. Регулярне <u>інформування</u> населення та зацікавлених осіб про хід реалізації Національної стратегії	0	2	2	0	2	2	2	2	0	1	2	2	2	2	0	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
2018	Σ балів	34	30	16	39	19	20	21	19	16	33	30	28	18	33	29	23	42	25	38	30	35	54	28	35	42
	%	57	50	27	65	32	33	35	32	27	55	50	47	30	55	48	38	70	42	63	50	58	90	47	58	70
У минулому 2017, %		–	53	–	87	42	–	67	65	37	43	–	50	20	67	63	65	73	32	80	–	32	72	70	73	82
Бали в загальний рейтинг		1	2	1	3	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	3	1	3	1	2	3	1	2	3

Примітки:

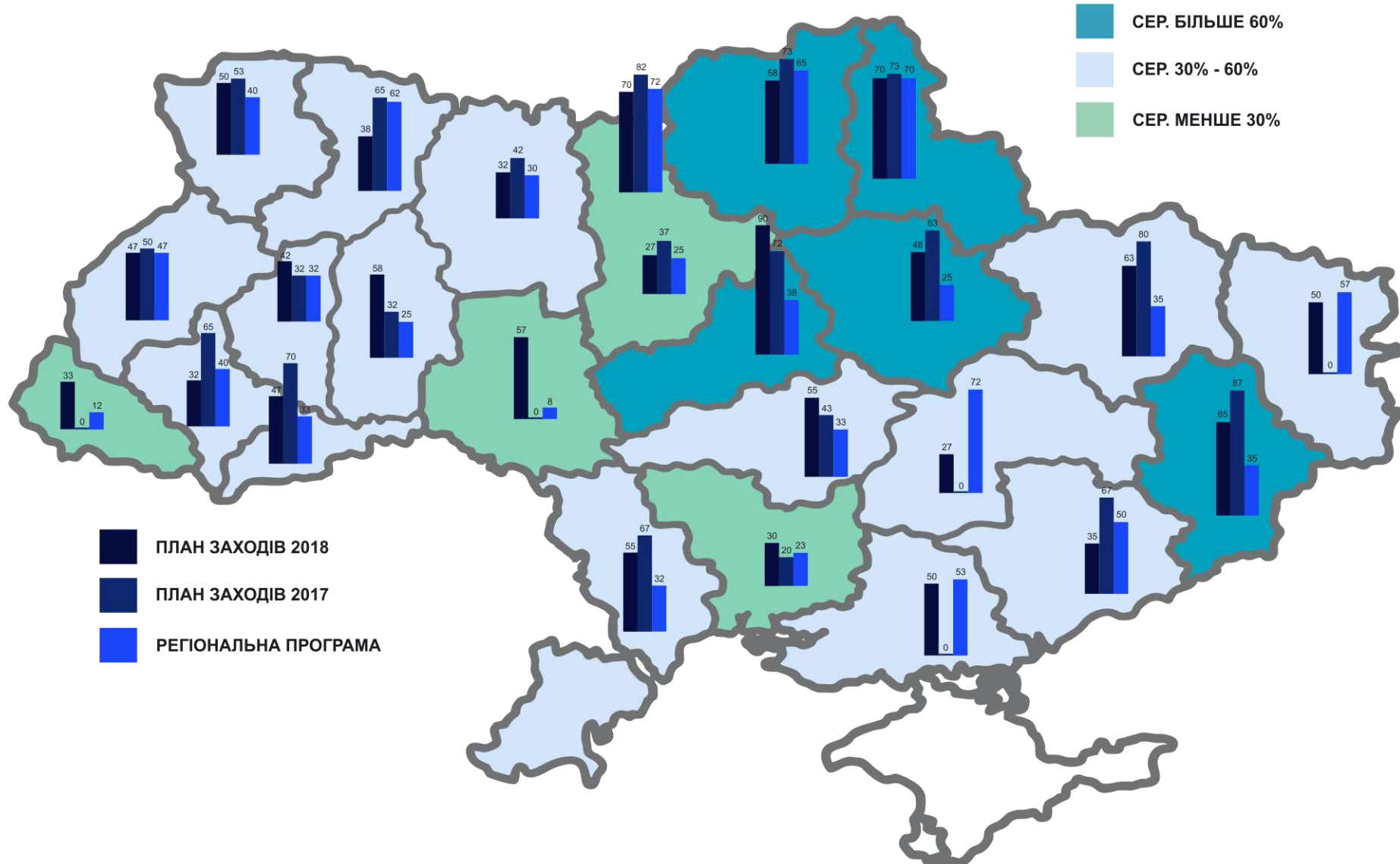
1. Відображення у Плані заходів кожного завдання Національної стратегії оцінюється за **2-бальною** шкалою по таких **критеріях**:

- завдання Нацстратегії у Плані заходів відображено і містить механізм його реалізації – **2 бали**;
- завдання Нацстратегії у Плані заходів відображено, але не містить механізму його реалізації – **1 бал**;
- завдання Нацстратегії не знайшло відображення у Плані заходів – **0 балів**.

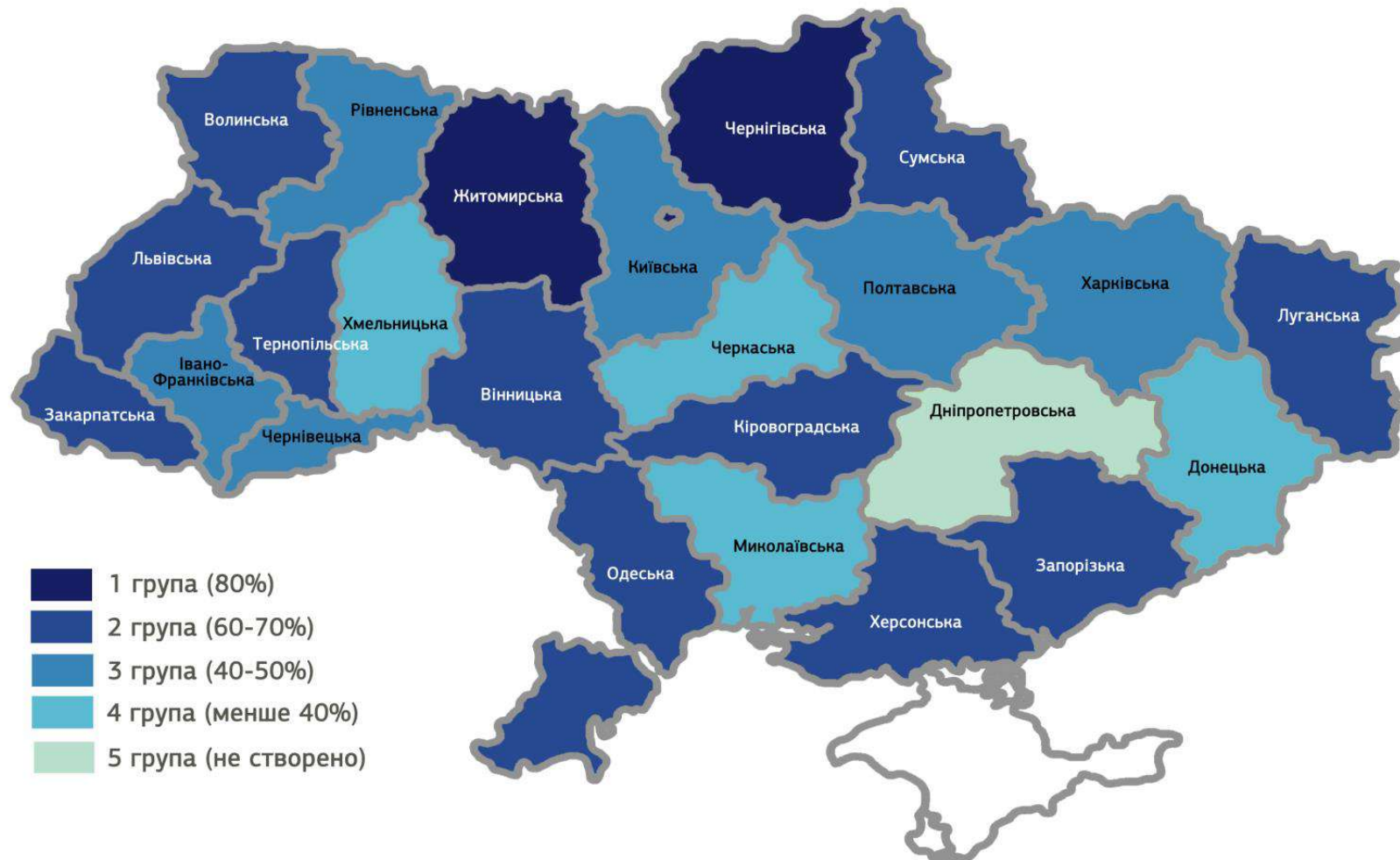
Максимальна сума балів, яку може набрати План заходів за вказаними 30 показниками (28 завдань Національної стратегії плюс наявність механізму реалізації Плану у цілому та наявність механізму його моніторингу), складає **60 балів**.

2. У разі, якщо у наявності є лише **проект** Плану заходів, він оцінюється, як План, але бал у загальний рейтинг знижується на одиницю.
3. За сумами балів, набраних Планами заходів регіонів, здійснюється їх рейтингування щодо відповідності Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства.
4. В рейтинг: **3 бали**: переважна більшість завдань Національної стратегії відображена у регіональному Плані заходів (більше 60%);
2 бали: у регіональному Плані заходів відображена лише частина завдань Національної стратегії (від 30 до 60%);
1 бал: у регіональному Плані заходів відображені лише окремі завдання Національної стратегії (менше 30%).
5. **Жовтим** кольором виділені суми балів тих регіонів, які покращили свій рейтинг, **блакитним** – тих, що погіршили.

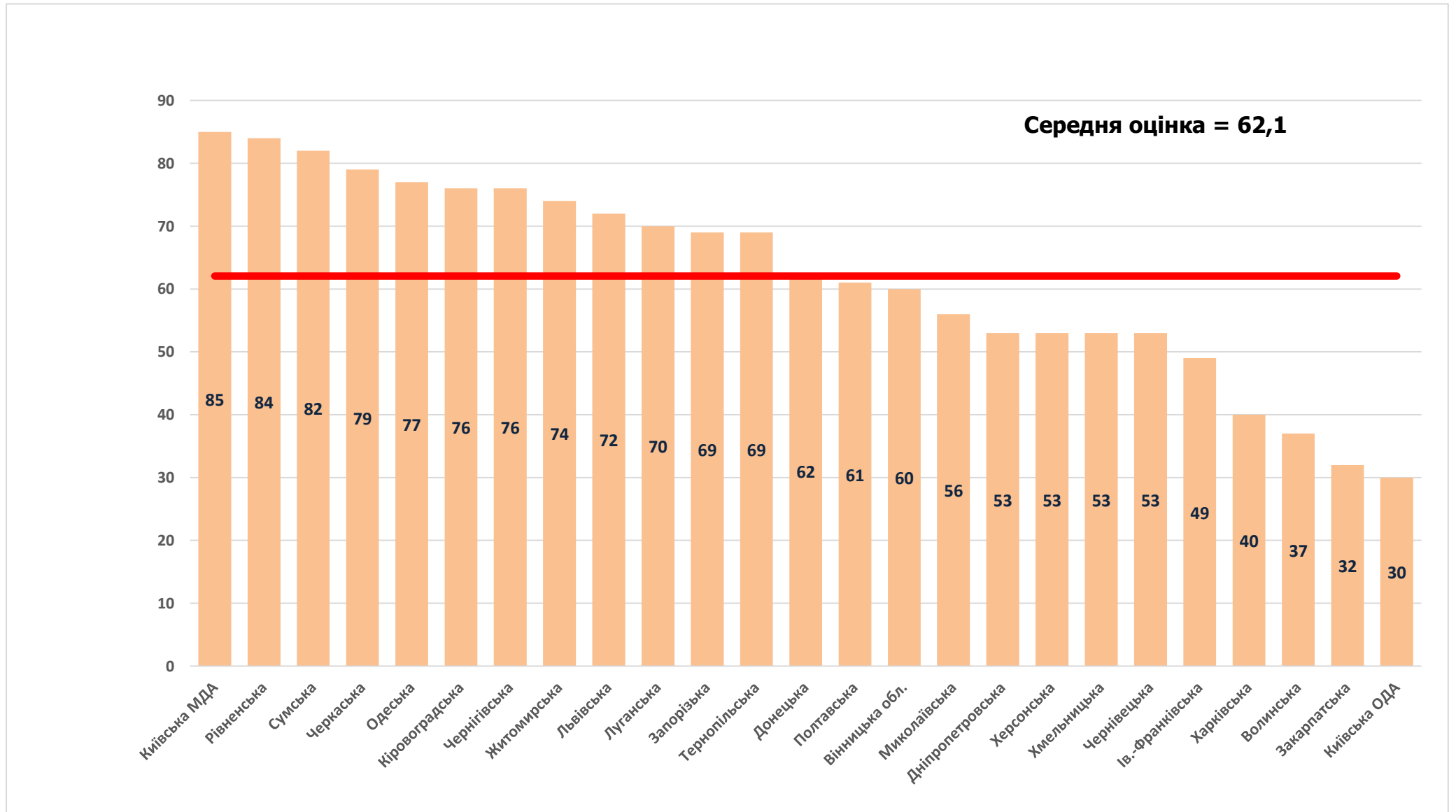
ЗІСТАВЛЕННЯ СТУПЕНЯ ВІДОБРАЖЕННЯ ЗАВДАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ І ПЛАНАХ ЗАХОДІВ



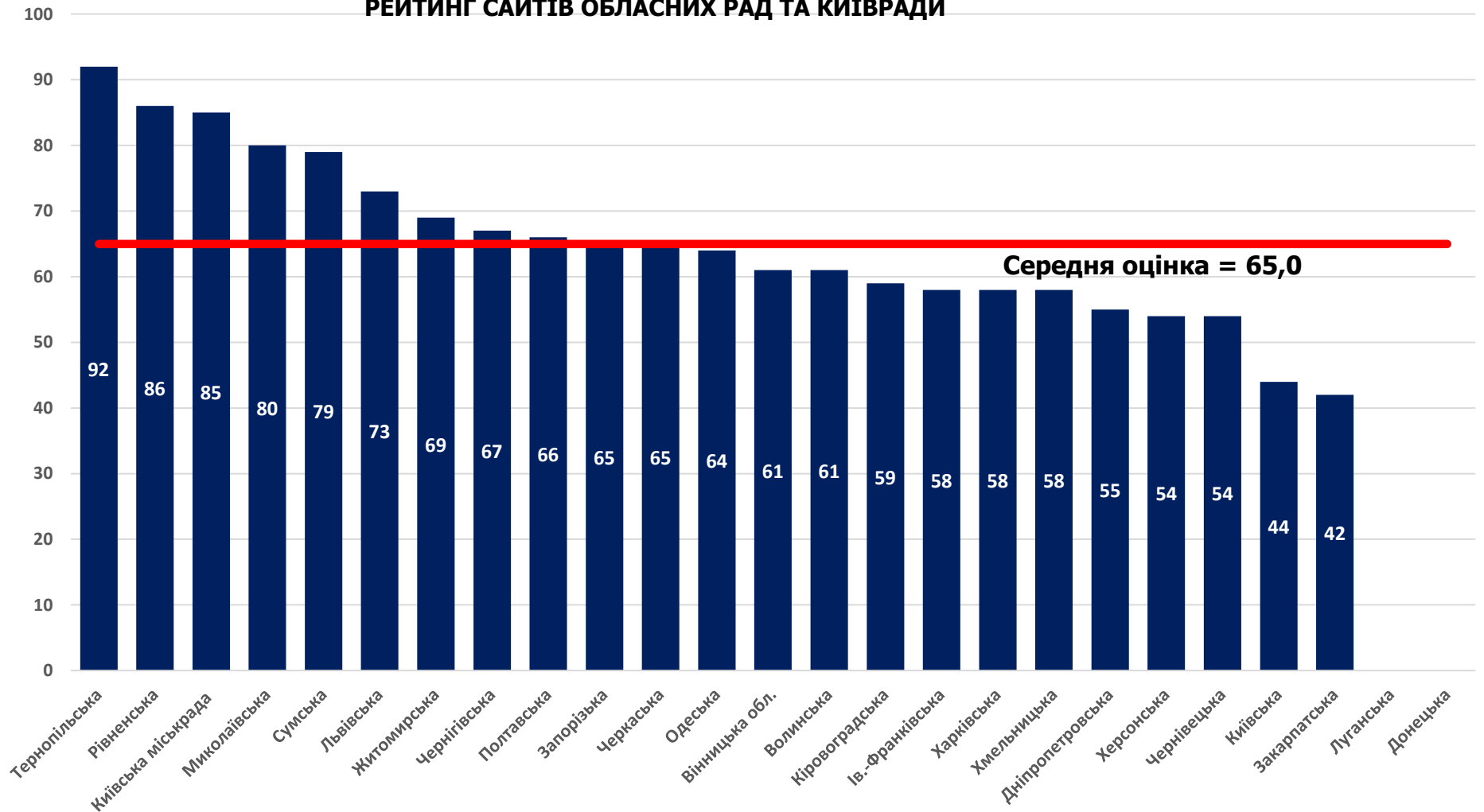
РОЗПОДІЛ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА ЯКІСТЮ СТВОРЕННЯ І ДІЯЛЬНОСТІ КООРДИНАЦІЙНИХ РАД



РЕЙТИНГ САЙТІВ ОДА та КМДА



РЕЙТИНГ САЙТІВ ОБЛАСНИХ РАД ТА КИЇВРАДИ



Додаток 14

**Підсумковий рейтинг регіонів* за результатами моніторингу реалізації
Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні
(станом на 01 липня 2018 року)**

Критерії оцінювання	Регіони України																					Σ				
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька		Черкаська	Чернівецька	Чернігівська	Місто Київ
1. Відображення в регіональних Програмах завдань Національної стратегії																										
3 бали: більшість завдань Нацстратегії (більше 60%) відображено у регіональній Програмі (проекті Програми)	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	3	3	5
2 бали: частина завдань Нацстратегії відображено у регіональній Програмі (проекті Програми) (30-60%)	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	2	-	2	-	-	-	2	2	2	-	2	2	-	-	14
1 бал: окремі завдання Нацстратегії (менше 30%) відображено у регіональній Програмі (проекті Програми)	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6
2. Відображення в регіональних Планах заходів 2017 року завдань Національної стратегії																										
3 бали: більшість завдань Нацстратегії (більше 60%) відображено у регіональному Плані заходів	-	-	-	3	-	-	3	3	-	-	-	-	-	3	3	3	3	-	3	-	-	3	3	3	3	12

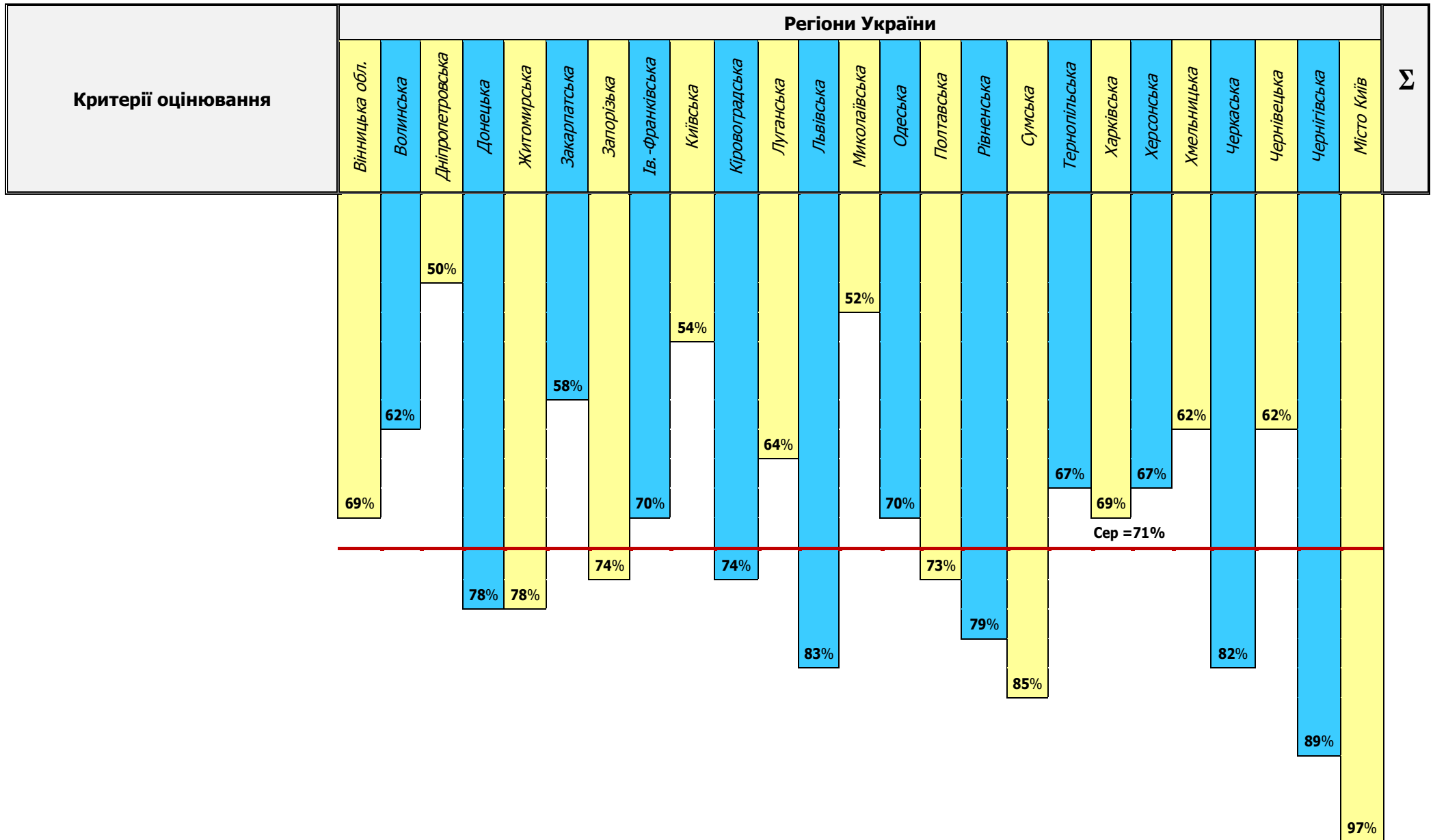
Критерії оцінювання	Регіони України																						Σ			
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська		Чернівецька	Чернігівська	Місто Київ
2 бали: частина завдань Нацстратегії відображено у регіональному Плані заходів (30-60%)	-	2	-	-	2	-	-	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	7
1 бал: окремі завдання Нацстратегії (менше 30%) відображено у регіональному Плані заходів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
0 балів: в регіоні не прийнято Плану заходів	0	-	0	-	-	0	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	5	
3. Відображення в регіональних Планах заходів 2018 року завдань Національної стратегії**																										
3 бали: більшість завдань Нацстратегії (більше 60%) відображено у регіональному Плані заходів	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	3	-	-	3	5
2 бали: частину завдань Нацстратегії відображено у регіональному Плані заходів (30-60%)	-	2	-	-	2	2	-	2	-	2	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	2	-	-	2	-	13
1 бал: окремі завдання Нацстратегії (менше 30%) відображені у регіональному Плані заходів	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	7	
4. Створення та діяльність регіональних Коордрад																										
3 бали: Регіональна Коордрада ефективно виконує свої функції (більше 60%)	3	-	-	-	3	3	3	-	-	3	3	-	-	-	-	-	3	3	3	3	-	-	-	3	3	12
2 бали: Регіональна Коордрада <u>недостатньо ефективно</u> виконує свої функції (30-60%),	-	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	8
1 бал: Регіональна Коордрада <u>не ефективно</u> виконує свої функції (менше 30%)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	4

Критерії оцінювання	Регіони України																						Σ			
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська		Чернівецька	Чернігівська	Місто Київ
0 балів: Регіональну Коордраду <u>не створено</u>	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
5. Ефективність структури підрозділів з комунікацій																										
3 бали: Структура підрозділу з комунікацій у складі ОДА (КМДА) є <u>ефективною</u>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	2
2 бали: Структура підрозділу з комунікацій у складі ОДА (КМДА) є <u>недостатньо ефективною</u>	2	2	-	2	2	2	2	-	-	2	2	2	2	2	2	-	-	-	2	2	2	2	2	-	-	18
1 бал: Структура підрозділу з комунікацій у складі ОДА (КМДА) є <u>неефективною</u>	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5
6. Придатність регіональної нормативно-правової бази для розвитку громадянського суспільства																										
3 бали: Регіональна нормативно-правова база (регламент ОДА, КМДА, облради, Київради, положення про постійні комісії) <u>повністю</u> забезпечує відкритість влади і можливість участі громадськості в управлінні	3	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	3	8
2 бали: Регіональна нормативно-правова база <u>частково</u> забезпечує відкритість влади і можливість участі громадськості в управлінні	-	-	2	2	2	-	-	2	2	2	2	-	2	-	2	2	2	-	-	-	2	2	2	2	-	15
1 бал: Регіональна нормативно-правова база <u>недостатньо</u> забезпечує відкритість влади і можливість участі громадськості в управлінні	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
7. Якість сайтів ОДА, КМДА																										

Критерії оцінювання	Регіони України																							Σ		
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька		Чернігівська	Місто Київ
3 бали: Сайт <u>містить</u> більшість основних компонентів та <u>забезпечує</u> відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (більше 70%)	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3	-	3	-	3	-	3	3	-	-	-	-	3	-	3	3	9
2 бали: Сайт містить базові компоненти та <u>лише частково забезпечує</u> відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (40-70%)	2	-	2	2	-	-	2	2	-	-	2	-	2	-	2	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	12
1 бал: Сайт <u>не містить</u> усіх важливих компонентів та <u>не забезпечує</u> відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (менше 40%)	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4
8. Якість сайтів облрад, Київради																										
3 бали: Сайт містить більшість основних компонентів та <u>забезпечує</u> відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (більше 70%)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	3	3	3	-	-	-	-	-	-	3	6
2 бали: Сайт містить базові компоненти та <u>лише частково забезпечує</u> відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (40-70%)	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-	2	2	2	2	2	2	-	17
1 бал: Сайт <u>не містить</u> усіх важливих компонентів та <u>не забезпечує</u> відкритість органу влади і зворотній зв'язок з громадськістю (менше 40%)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Виконання регіональних Програм у 2017 році																										
3 бали: виконано <u>більшість</u> завдань Програми (більше 60%)	3	-	-	-	3	-	-	-	-	3	3	3	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	3	3	9
2 бали: виконано <u>частину</u> завдань Програми (30-60%)	-	-	2	2	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	2	2	-	-	-	-	9

Критерії оцінювання	Регіони України																						Σ			
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська		Чернівецька	Чернігівська	Місто Київ
1 бал: виконано <u>меншість</u> завдань Програми (менше 30%)	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	5
0 балів: регіональної Програми немає	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
10. Фінансування регіональних Програм у 2017 році																										
3 бали: профінансовано <u>більшість</u> завдань Програми (більше 60%)	3	-	-	3	3	-	3	-	-	-	-	3	-	-	3	3	3	-	-	3	-	3	-	3	3	12
2 бали: профінансовано <u>частину</u> завдань Програми (30-60%)	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3
1 бал: профінансовано <u>меншість</u> завдань Програми (менше 30%)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
0 балів: завдання Програми у 2017 році взагалі <u>не фінансувались</u>	-	-	-	-	-	0	-	-	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	0	-	0	-	-	6
11. Робота в регіоні з громадянської освіти населення																										
3 бали: В регіоні створена і діє <u>ефективна система</u> громадянської освіти населення	-	-	-	3	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	3	-	-	3	-	7
2 бали: Робота з громадянської освіти населення в регіоні ведеться, але <u>не системно</u>	2	2	-	-	2	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-	2	2	-	-	10
1 бал: Громадянська освіта населення в регіоні ведеться <u>неналежно</u>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12. Відображення тематики громадянського суспільства у програмах шкіл та ВНЗ																										
3 бали: Школи та вищі навчальні заклади регіону містять <u>курси і теми</u> з питань громадянського суспільства	-	-	-	3	-	-	3	-	3	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3	3	-	-	3	-	8
2 бали: Школи та вищі навчальні заклади регіону містять <u>мало курсів і тем</u> з	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	2	2	-	-	2	-	-	-	7

Критерії оцінювання	Регіони України																						Σ			
	Вінницька обл.	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Ів.-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська		Чернівецька	Чернігівська	Місто Київ
питань громадянського суспільства																										
1 бал: Школи та вищі навчальні заклади регіону містять лише окремі теми з питань громадянського суспільства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Навчання та підвищення кваліфікації службовців органів публічної влади з питань розвитку громадянського суспільства																										
3 бали: Система навчання та підвищення кваліфікації державних службовців та службовців місцевого самоврядування, що діє в регіоні, містить увесь необхідний комплекс питань з розвитку громадянського суспільства	3	-	-	-	-	3	-	3	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3	3	-	9
2 бали: При навчанні та підвищенні кваліфікації службовців органів публічної влади в регіоні використовуються окремі теми у сфері розвитку громадянського суспільства	-	2	-	2	2	-	2	-	-	2	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	2	11
1 бал: При навчанні та підвищенні кваліфікації службовців органів публічної влади в регіоні практично не використовується тематика розвитку громадянського суспільства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σ	27	24	15	28	28	19	29	23	21	29	21	30	14	23	22	31	28	22	27	24	24	32	24	32	38	
Кількість показників, по яких є інформація	13	13	10	12	12	11	13	11	13	13	11	12	9	11	10	13	11	11	13	12	13	13	13	12	13	
%	69	62	50	78	78	58	74	70	54	74	64	83	52	70	73	79	85	67	69	67	62	82	62	89	97	71%
Місце в загальному рейтингу	14	19	25	7	7	22	9	12	23	9	18	4	24	12	11	6	3	16	14	16	19	5	19	2	1	



* За відсутності в регіоні даних по окремих показниках відсоток результативності цього регіону розраховується по решті показників.

** За відсутності затвердженого регіонального Плану заходів оцінюється проект Плану, але при цьому оцінка по даному показнику знижується на один бал.

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів
України

від "___" _____ 201__ р.

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ **про регіональну Координаційну раду** **сприяння розвитку громадянського суспільства**

1. Загальні положення

1.1. Обласна (Київська міська) Координаційна рада сприяння розвитку громадянського суспільства (далі – регіональна Коордрада) є дорадчим органом при обласній (Київській міській) державній адміністрації.

1.2. Регіональна Коордрада у своїй роботі керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства, актами обласної (Київської міської) державної адміністрації, обласної (Київської міської) ради та цим Положенням.

1.3. **Метою** створення і діяльності регіональної Коордради є забезпечення реалізації на регіональному рівні Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 26.02.2016 № 68 (далі – Національної стратегії).

1.4. Основними **завданнями** регіональної Коордради є:

- створення організаційно-правових умов для ефективної реалізації в регіоні Національної стратегії;

- організація розробки та моніторингу виконання регіональної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства (далі – регіональної Програми) і регіонального Плану заходів з реалізації Національної стратегії (далі – регіонального Плану);

- налагодження конструктивної взаємодії між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, організаціями громадянського суспільства (ОГС) та іншими зацікавленими суб'єктами у процесі реалізації Національної стратегії.

1.5. Відповідно до мети і завдань своєї діяльності регіональна Коордрада виконує такі **функції**:

1) організовує підготовку, громадське обговорення та передачу на розгляд обласної (Київської міської) ради проекту регіональної Програми;

2) щорічно організовує підготовку, громадське обговорення та передачу на розгляд голові обласної (Київської міської) державної адміністрації проекту регіонального Плану;

3) надає методичну допомогу у виконанні регіональної Програми та регіонального Плану, заходів з реалізації Національної стратегії в районах та у громадах регіону;

4) аналізує виконання регіонального Плану та регіональної Програми, ініціює зміни та доповнення до них;

5) проводить моніторинг стану виконання структурними підрозділами обласної державної адміністрації (Київської міської державної адміністрації; ОДА, КМДА), районними (районними в місті Києві) державними адміністраціями, підприємствами, установами та організаціями покладених на них завдань щодо реалізації Національної стратегії;

6) розглядає проекти актів законодавства з питань розвитку громадянського суспільства та готує зауваження і пропозиції щодо таких проектів;

7) проводить освітні заходи з представниками органів публічної влади, ОГС, членами регіональної Коордради, Громадської ради та інших консультативно-дорадчих органів з метою залучення їх до співпраці і розвитку міжсекторальної взаємодії;

8) вивчає та імплементує в регіоні корисний вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку громадянського суспільства, організує обмін досвідом у цій сфері з іншими регіонами України та закордоном;

9) забезпечує відкритість і прозорість своєї діяльності, висвітлює свою діяльність на сайті та у ЗМІ;

10) взаємодіє з Коордрадою при Президентіві України, зокрема, регулярно надає їй інформацію про хід реалізації Національної стратегії в регіоні.

1.6. Регіональна Коордрада для виконання покладених на неї завдань **має право** в установленому порядку:

1) запитувати та одержувати від державних органів, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, ОГС інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань;

2) запрошувати на свої засідання та залучати до обговорення питань керівників і представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань та окремих експертів;

3) заслуховувати інформацію представників структурних підрозділів ОДА (КМДА), райдержадміністрацій, органів місцевого самоврядування про стан виконання регіональної Програми та регіонального Плану щодо реалізації Стратегії;

4) утворювати експертні та робочі групи, у тому числі із залученням сторонніх експертів, для опрацювання питань, що належать до компетенції регіональної Коордради, делегувати своїх представників до складу інших експертних і робочих груп;

5) ініціювати проведення громадських обговорень, конференцій, круглих столів, дискусій, нарад та інших комунікаційних заходів з питань, віднесених до відання регіональної Коордради.

1.7. Члени регіональної Коордради **зобов'язані**:

- дотримуватись вимог чинного законодавства, місцевих нормативно-правових актів та цього Положення;

- брати участь у всіх засіданнях Коордради;

- своєчасно розглядати надані на їх розгляд проекти документів, оперативно надавати свої зауваження та пропозиції;

- поводитись коректно на засіданнях Коордради, зокрема, по відношенню до інших членів Коордради та запрошених на її засідання;

- працювати творчо та проявляти ініціативу щодо розвитку громадянського суспільства в регіоні.

1.8. Якщо член регіональної Коордради через об'єктивні обставини не може виконувати функції у її складі або у разі невиконання ним без поважних причин своїх обов'язків Коордрада може ухвалити рішення щодо виведення такого члена з її складу із заміною на іншого в установленому порядку (або без заміни).

2. Порядок формування регіональної Коордради

2.1. Регіональна Коордрада утворюється у складі голови Коордради, заступника голови, секретаря та інших членів, які беруть участь в її роботі на громадських засадах.

2.2. Чисельний склад регіональної Коордради визначає голова ОДА (КМДА) з урахуванням пропозицій Громадської ради, створеної при ОДА (КМДА), та інших консультативно-дорадчих органів, що діють на регіональному рівні.

2.3. До складу регіональної Коордради входять представники структурних підрозділів ОДА (КМДА), депутати обласної ради, представники територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, райдержадміністрацій, органів місцевого самоврядування, наукових установ та ОГС. Персональний склад Коордради затверджується розпорядженням голови ОДА (КМДА).

2.4. Головою регіональної Коордради є голова ОДА (КМДА), заступником голови Коордради – представник ОГС, секретарем – представник підрозділу з комунікацій ОДА (КМДА).

2.5. Персональний склад представників депутатського корпусу облради, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у складі регіональної Коордради визначає голова ОДА (КМДА) з урахуванням завдань, які має вирішувати регіональна Коордрада щодо розвитку громадянського суспільства в регіоні.

2.6. Персональний склад представників ОГС, у тому числі ЗМІ, наукових установ у складі регіональної Коордради визначається підрозділом з комунікацій ОДА (КМДА) на основі публічних консультацій (у тому числі електронних з використанням рейтингового голосування). Чисельність представників ОГС у регіональній Коордраді має становити не менше половини її складу.

2.7. До складу регіональної Коордради в обов'язковому порядку включаються представники Громадської ради, що діє при ОДА (КМДА), об'єднання профспілок та організації роботодавців.

3. Організація роботи регіональної Коордради

3.1. Основною організаційною формою роботи регіональної Коордради є засідання, які проводяться за потреби, але не рідше одного разу на квартал. Ініціювати чергове або позачергове засідання регіональної Коордради може голова або третина членів Коордради.

3.2. Рішення регіональної Коордради мають рекомендаційний характер. При необхідності рішення Коордради реалізуються шляхом видання розпоряджень чи доручень голови ОДА (КМДА).

3.3. Рішення Коордради можуть надсилатися для врахування у роботі підрозділам ОДА (КМДА), райдержадміністраціям, органам місцевого самоврядування.

3.4. Голова регіональної Коордради:

1) здійснює загальне керівництво діяльністю Коордради, визначає порядок її роботи, скликає і головує на її засіданнях;

2) організовує підготовку та виконання планів роботи Коордради;

3) формує порядок денний її засідань з урахуванням пропозицій її членів, органів державної та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, ОГС;

4) здійснює моніторинг реалізації рішень Коордради та регулярно (не рідше одного разу на квартал) інформує Коордразу про хід їх реалізації і щорічно публічно звітує про роботу Коордради;

5) представляє Коордразу у взаємовідносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, ОГС, підприємствами, науковими та іншими установами, а також із урядовими та неурядовими організаціями інших держав і міжнародними організаціями.

3.5. Заступник голови регіональної Коордради виконує функції відповідно до розподілу обов'язків у складі Коордради. У разі відсутності голови Коордради або неможливості виконувати ним свої функції заступник виконує функції голови Коордради.

3.6. Секретар регіональної Коордради забезпечує технічну підготовку до проведення засідань регіональної Коордради, веде і оформлює протокол, організовує діловодство у регіональній Коордраді.

3.7. Організаційно-технічне забезпечення роботи регіональної Коордради здійснює підрозділ з питань комунікацій ОДА (КМДА) у межах його компетенції.

3.8. Регіональна Коордрада може використовувати у роботі бланки зі своїм найменуванням.

3.9. Члени регіональної Коордради та запрошені на її засідання сповіщаються секретарем Коордради про дату, час і місце проведення засідання не пізніше, ніж за три дні до цього засідання. При цьому членам Коордради та запрошеним надаються (надсилаються): проект порядку денного та матеріали, які виносяться на розгляд.

3.10. Засідання регіональної Коордради вважається легітимним за умови участі в ньому більше половини персонального складу Коордради.

3.11. Засідання регіональної Коордради, як правило, веде її голова. У разі його неможливості вести засідання, головує на засіданні є заступник голови або (у разі його неможливості) головує, який обирається присутніми членами Коордради.

3.12. Рішення регіональної Коордради приймається більшістю голосів від числа присутніх членів Коордради. Рішення, яке набрало половину голосів від числа присутніх членів Коордради також вважається прийнятим, якщо за нього проголосував головуєчий на її засіданні.

3.13. У засіданнях регіональної Коордради можуть брати участь запрошені керівники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, представники ОГС, наукових установ, зарубіжних та міжнародних організацій.

3.14. Запрошені на засідання регіональної Коордради особи, які не є її членами, користуються правом дорадчого голосу.

3.15. Хід засідання регіональної Коордради та ухвалені рішення фіксуються у протоколі, який оформлюється протягом трьох календарних днів після засідання, підписується головуєчим та секретарем засідання і протягом двох днів після цього розміщується на офіційному сайті ОДА (КМДА).

3.16. У складі регіональної Коордради можуть утворюватися постійно діючі або тимчасові робочі групи за участі залучених осіб.

4. Взаємодія регіональної Коордради з Коордрадою при Президентіві України та іншими інстанціями

4.1. Регіональна Коордрада у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє із Коордрадою при Президентіві України, зокрема:

- інформує її раз у квартал про свою діяльність за встановленою формою;
- звертається за консультаціями при необхідності отримати роз'яснення;
- надає пропозиції щодо питань для розгляду на засіданні Коордради при Президентіві України з метою удосконалення процесу реалізації Національної стратегії;
- отримує роз'яснення з питань, що належать до компетенції Коордради при Президентіві України;
- голова (представник) регіональної Коордради на запрошення бере участь у засіданні Коордради при Президентіві України.

4.2. Регіональна Коордрада у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє із Громадською радою та іншими консультативно-дорадчими органами, що діють при ОДА (КМДА), облраді та райдержадміністраціях, з ОГС, підприємствами, навчальними закладами та установами, а також, із зарубіжними та міжнародними організаціями. Порядок цієї взаємодії визначає Коордрада за погодженням із відповідними інстанціями.

5. Інформаційне забезпечення роботи регіональної Коордради

5.1. Засідання регіональної Коордради є відкритими і гласними. Відкритість засідань забезпечується створенням умов для присутності на них представників ЗМІ та зацікавлених осіб, гласність – шляхом розміщення інформації про діяльність Коордради та підготовлених нею матеріалів на веб-сайті ОДА (КМДА) в рубриці "Влада і громадянське суспільство" та в ЗМІ.

5.2. Регіональна Коордрада періодично проводить свої відкриті засідання за участі представників консультативно-дорадчих органів, ОГС та органів місцевого самоврядування для обговорення стратегічних цілей та поточних завдань щодо розвитку громадянського суспільства в регіоні.

5.3. Регіональна Коордрада щоквартально публічно інформує громадськість про хід виконання регіональної Програми та регіонального Плану.

5.4. Голова регіональної Коордради щорічно, у січні поточного року, публічно звітує про результати діяльності Коордради у минулому році на розширеному засіданні регіональної Коордради за участі представників райдержадміністрацій, територіальних громад, ОГС, наукових установ та інших запрошених осіб.

5.5. Керівництво ОДА (КМДА) та облради всіляко сприяє висвітленню діяльності регіональної Коордради, популяризує результати її діяльності.

*Проект Положення розроблено експертами
Всеукраїнської громадської організації «Асоціація
сприяння самоорганізації населення» на основі аналізу
досвіду створення і діяльності регіональних Коордрад в
Україні та пропозицій регіональних експертів*

СКЛАД ОСНОВНИХ ВИКОНАВЦІВ ПРОЕКТУ

Крупник Андрій Семенович	керівник проекту, керівник Аналітичного центру – заступник голови Всеукраїнської громадської організації "Асоціація сприяння самоорганізації населення"; директор Одеського інституту соціальних технологій; доцент ОРІДУ НАДУ при Президентові України; 067-483-53-80; andrew.kroupnik@gmail.com
Кіщенко В'ячеслав Валентинович	заступник голови Всеукраїнської громадської організації "Асоціація сприяння самоорганізації населення"; відповідальний за матеріально-технічне та організаційне забезпечення виконання проекту; 095-336-01-55; kishchenkovv@ukr.net
Златіна Катерина Дмитрівна	PR-менеджер Всеукраїнської громадської організації "Асоціація сприяння самоорганізації населення"; відповідальна за інформаційне забезпечення проекту та розробку інфографічних матеріалів; 065-130-73-35; katezlatina@gmail.com
Регіональні експерти проекту	
<i>Вінницька область:</i>	
Дорох Віталій Володимирович	керівник Хмельницької районної ГО "Право"; 067-425-84-95; pravo.ngo@gmail.com
<i>Волинська область:</i>	
Гайдучик Ірина Іванівна	керівник ГО "Волинський інститут права"; 095-645-46-55; iryna.haiduchyk@gmail.com
<i>Дніпропетровська область:</i>	
Каспаров Олег Едуардович	директор Асоціації "Правозахист" (м. Дніпро); 050-452-12-52; pravozakhyst@gmail.com
<i>Донецька область:</i>	
Ткаченко Світлана Миколаївна	Голова правління ГО "Точка доступу"; 066-666-39-14; konkyrscvu@gmail.com
<i>Житомирська область:</i>	
Чеховець Тетяна Володимирівна	виконавчий директор Житомирського регіонального відділення УСПП; член ГО "Правозахисна організація "Громадське суспільство майбутнього"; 097-876-90-30; sekret.gr@gmail.com
<i>Закарпатська область:</i>	
Яцков Микола Миколайович	заступник голови Карпатської агенції прав людини "Вестед"; 068-373-78-50; yatskoff@gmail.com
<i>Запорізька область:</i>	
Огородова Тамара Миколаївна	керівник Благодійного Фонду "Єдність"; 067-610-00-40; zm.ednist2015@gmail.com
<i>Івано-Франківська область:</i>	
Бачинська Ольга Олексіївна	голова Івано-Франківської обласної Асоціації сприяння самоорганізації населення; 066-140-64-58; kucherenko.olga50@gmail.com
Воспаленко Андрій Ігорович	співголова ГО "Сприяння розвитку ТГ Івано-Франківська"; 068-104-46-06; zinomorf@i.ua
<i>Київська область:</i>	
Панько Валерій Іванович	голова Фонду "Творча Ініціатива" м. Біла Церква; член НСЖУ України; 067-898-79-60; creative95@ukr.net
<i>Кіровоградська область:</i>	
Волошина Алла Володимирівна	голова Кіровоградського обласного осередку ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення"; 067-611-23-00; avvoloshyna@gmail.com
<i>Луганська область:</i>	
Кіріллова Тетяна Юріївна	голова ГО "Громадська ініціатива Луганщини"; 050-622-33-30; lekotan@ukr.net

<i>Львівська область:</i>	
Дзюпин Марія Олегівна	аналітик ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення", експерт Інформаційно-правового центру "НАШЕ ПРАВО"; 097-459-15-14; nashepravo@gmail.com
<i>Миколаївська область:</i>	
Золотухін Михайло Євгенович	директор ГО "Фонд розвитку м. Миколаєва, заступник голови Правління ВГО "АССН"; 067-512-16-32; fondnikol@gmail.com
<i>Одеська область:</i>	
Калашнікова Олександра Євгенівна	аналітик ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення"; 050-825-69-89; kalashnikova123@gmail.com
<i>Полтавська область:</i>	
Донченко Костянтин Анатолійович	керівник проектів ПОГО "Аналітичний Центр "Бюро економічних та соціальних досліджень"; 099-079-73-61; bratxja@gmail.com
<i>Рівненська область:</i>	
Гомоль Віктор Іванович	голова Рівненського ресурсного центру розвитку МД; 097-950-22-75; viktorhomol@gmail.com
<i>Сумська область:</i>	
Рекун Ігор Олексійович	голова ГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення "Сумщина"; 095-673-16-71; igorar@i.ua
<i>Тернопільська область:</i>	
Ковалик Ігор Михайлович	голова ГО "Гуртом!"; 095-008-49-91; kovalyk2009@gmail.com
<i>Харківська область:</i>	
Филенко Віталій Вікторович	голова правління ГО "Нова енергія"; 095-008-49-91; fylenko@gmail.com
<i>Херсонська область:</i>	
Мошнягул Олександр Дмитрович	голова правління Херсонської обласної ГО "Причорноморський центр політичних та соціальних досліджень"; 050-396-67-52; admos@ukr.net
<i>Хмельницька область:</i>	
Кокаревич Артур Андрісович	заступник голови ГО "Хмельницький молодіжний клуб розвитку"; 067-830-18-39; artur.kokarevich@gmail.com
<i>Черкаська область:</i>	
Пасічник Сергій Леонідович	голова ГО "Академія стратегічних досліджень"; 066-217-24-55; said_s@ukr.net
<i>Чернівецька область:</i>	
Бабюк Ігор Орестович	заступник керівника Чернівецької обласної організації Комітету виборців України; 095-464-63-49; monru@ukr.net
<i>Чернігівська область:</i>	
Дрозд Наталія Олександрівна	керівник ГО Центр "Доброчин"; 050-382-85-90; dobrochyn@cn.relc.com; ndrozdz@bigmir.net
<i>Місто Київ:</i>	
Гуманенко Валерій Леонідович	голова Київського міського осередку ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення"; 050-311-98-80; gvl@ukr.net

Інформація про ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення"

Створена у 2006 році, Асоціація об'єднує та підтримує тих, хто прагне спільно діяти аби покращувати своє життя і життя громади.

Місія Асоціації: сприяння розбудові демократії та спроможних громад в Україні через розвиток самоорганізації та створення дієвої системи громадської участі у справах місцевого значення.

Асоціація у своїй роботі:

- Об'єднує та підтримує організації та людей, які прагнуть поліпшити якість життя у своїй громаді, вирішувати місцеві проблеми спільно.
- Проводить дослідження з актуальних проблем розвитку громадянського суспільства та місцевого самоврядування.
- Просвіщає громадян про їхні можливості участі в управлінні місцевими справами та контролю за діяльністю місцевої влади, сприяє підвищенню їхньої активності.
- Підвищує рівень професіоналізму і взаємопідтримки громадських активістів та місцевих лідерів через навчання, конференції, обміни досвідом.
- Допомогає органам влади впроваджувати реформу децентралізації та політику, орієнтовану на місцевий розвиток, відкритість та підзвітність.
- Консультує щодо створення і роботи органів самоорганізації населення та реалізації інших форм громадянської участі.
- Розробляє і домагається прийняття ефективної законодавчої та нормативної бази місцевого самоврядування як на державному, так і на місцевому рівнях.
- Видає аналітичну, методичну, просвітницьку літературу.

Контакти:

Адреса: 65014, Україна, м. Одеса, вул. Маразліївська, 38

Тел./факс: +38 (048) 738 68 30

Email: samoorg@ukr.net

Сайт: acsa.com.ua

Інформаційний портал: samoorg.com.ua

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

ЗА ПІДСУМКАМИ ВИКОНАННЯ ПРОЕКТУ

"Громадський супровід реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні"

Здано до набору 05.07.2018. Підписано до друку 15.07.2018.

Папір офсетний. Спосіб друку офсетний.

Наклад 300 примірників. Зам. №34

Надруковано ТОВ "Студія реклами та дизайну "Арідан""

м. Кропивницький, вул. Куроп'ятникова, 2